

140
1956/3

140/3

42

Տ Զ Ն Ե Գ Կ Ո

№ 7
ՈՅՈՆԻ
1956

ქართული ხალხური ზღაპრები უმდიდრეს მასალას წარმოადგენს ჩვენი მხატვრებისათვის. მხატვარი შალვა ცხადაძე, რომელმაც ამ უკანასკნელ წლებში ზღაპრები „ირმისა“, „წითელქულა“ და „ჩიტი და მელა“ დასურათა, ამჟამად მუშაობს „კომბლეს“ ილუსტრაციებზე. ვბეჭდვთ ესკიზებს ილუსტრაციებისათვის.

კ ვ ე ნ ე ს ე ნ ც ი

№ 7

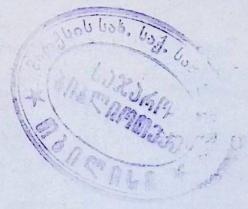
ივლისი, 1956 წ.

წელიწადი XXX

საბარტოველოს ალკა ცენტრალური კომიტეტის
შოველთვიური საბავშვო შუკანალი

6943

ს ა ნ ა ქ ე ბ ლ

რახანია მისი ქება
გაცდა სკოლის კედლებს.
სიბეჯითე, მონდომება
თურმე რას არ შეძლებს.

ვით იყისრა ამოდენა
პლანტაციის მოვლა,
რომ არ არის ტანად ჯერაც
ჩაის ბუჩქის ტოლა.

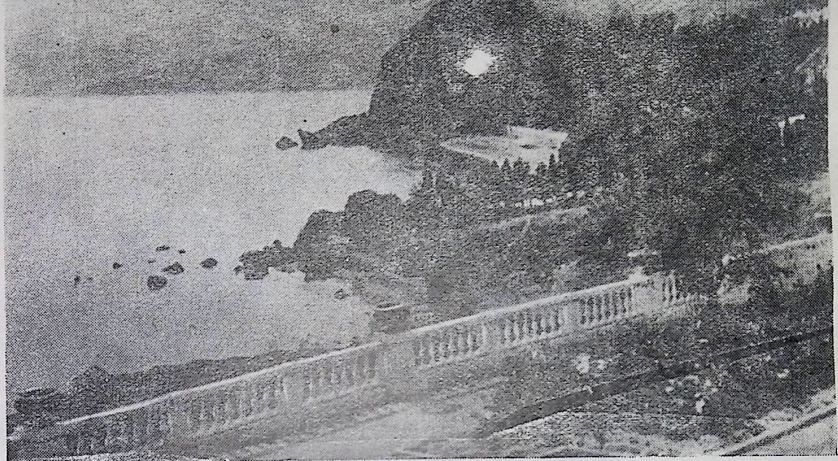
მწვანე სერზე უთენია
დღის სინათლეს მოჰყვა,

დახე, კიდევ ურბენია —
გარდს მიუგავს ლოყა.

ესალმება ჩაის ბუჩქი,
მღელვარებით ელის,
რომ ჩაიკრას თავის გულში
მისი გამრჯე ხელი.

კრეფას იწყებს თავდახრილი,
ნამი ბრწყინავს თმაში...
და ფოთლები ცვარდაყრილი
ცვივა კალათაში.

დღეები არტეკში

მარიანა ლუბანიაძე

შავი ზღვის საქართველოს სანაპიროები, პაწია კატერები და მოზრდილი გენები, თბომავალი „გრუზია“, რომელიც საქართველოს ნაპირებისაკენ მოცურავდა, ვეებერთელა „როსია“, რომელმაც ნოფორთისისკის პორტთან ორასიოდე მეტრზე ჩაგვიარა, და ბოლოს თვით ჩვენი მშვენიერი „ლენსოვეტიც“ სასეე იყო პიონერული რაზმებით. ერთნი ბანაკად იღვწენ და მხიარული სიმღერით აყრუებდნენ შავი ზღვის სანაპიროებს, მეორენი ახლად მიემგზავრებოდნენ საბანაკოდ. იღვა ივნისი. ძალაში შედიოდა პიონერული ზაფხული.

არტეკში მივემგზავრებოდი — ჩვენს ბავშვებთან.

სალამოხანად, იალტას რომ ვუახლოვდებოდი, მოზრდილი ყურე გამოჩნდა გემბანიდან. ჩამავალი მზის შუქი წითლად ფენინა ვეება კვიპაროსებსა და თოვლისფერ შენობებს, სპორტულ მოედნებსა და კარვებს, დიდებულ სვეტებსა და ნშვენიერ ტალღავებს.

არტეკი! ათასჯერ გვსმენია ჩვენ მისი სახელი. ესაა უსაყვარლესი ბანაკი მრავალმოლიონიანი საბჭოთა პიონერული ოჯახისა. მივარამ არასოდეს

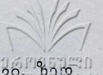
მიცხოვრია მე იქ, და რაც არ გიხილავს, ძნელია სრული სიყვარულით გიყვარდეს იგი.

უკან დავტოვე ფერადი ქოლოებით აჭრელებული იალტა და ნახევარი საათის შემდეგ გიურზუფში რკინის ჭიშკართან შევდექე.

აქედან იწყება არტეკის პირველი კორპუსები.

არტეკს გასულ წელს 30 წლის იუბილე გადაუხადეს ნორჩმა პიონერებმა. იგი ათასხუთას დანსვენებელს იტევს ერთდროულად და არა მარტო ზაფხულობით, — მთელი წლის განმავლობაში მუშაობს. არტეკს თავისი ისტორია აქვს.

1925 წელს აიუღაგის ძირში, ზღვის პირზე, ბრეზენტის ოთხი კარავი იქნა გაშლილი. აიუღაგი, ანუ რუსულად „მედვედ-გარა“, ქართულად დათვიგორასა ნიშნავს. ესაა ვეებერთელა გორაკი, რომელიც მოყვანილობით დათვეს წააგავს, იგი თითქოს ყირიმის მთებიდან ძირს ჩანოსულა, წამოხილა და მწყურვალი ზღვას დასწაფებია. დათვიგორა თითქოს საგანებოდ ჩამოშფარებია თავისი ზურგით არტეკს, — არ უშვებს ნისკენ უსიამო ქარებს. იმავე წლის 16 ივნისს კარავების თავზე პირველად

აფრიკადა წითელი ალამი. ასე გაიხსნა არტეკი. მას შემდეგ ოცდაათზე მეტმა წელიწადმა გაიარა და ახლა სულ სხვაა იგი.

არტეკი დღეს ოთხი ბანაკისაგან შედგება. აიუ-დგის ძირში ფართოდაა გაშლილი არტეკის მეოთხე ბანაკის კეთილმოწყობილი კვარტალები. მაღლობზე რომ აივსება, იმის ზეგით, პირველი ბანაკი მოთავსებულია. ამ ორი ბანაკის დასავლეთით მეორე ბანაკია — სუტუკ-სუ, რომელიც 1936 წლამდე არტეკს არ ეკუთვნოდა. საქვეყნოდაა ცნობილი სუტუკ-სუს ისტორია და მხიარული, სახუმარო ლექსი, რომელიც მოსკოვში კრემლის სასახლეში იმდღეა სტუმრად ჩამოსტუმრდა არტეკელ პიონერთა დელეგაციამ 1936 წელს.

„— ამ ჩვენს არტეკს სუტუკ-სუ ცხვირწინ დასკუებებია...“

ქარაგმულ ლექსს, რა თქმა უნდა, უმალ მიუხედავნივ კრემლში და სუტუკ-სუ არტეკს აჩუქეს.

კიდევ უფრო დასავლეთით, მშვენიერი გიურ-ზუღვის კარიბჭესთან, ზედ ზღვისპირაზეა გაშლილი არტეკის მესამე ბანაკი — მდიდრული საცხოვრებელი კორპუსებით, მშვენიერი პლაჟით, კინოთეატრითა და ხეივანებით.

ეს ყველაფერი საკუთარი თვალთ დავათვალიერე — რა თქმა უნდა ზერეოდ, ორიოდე საათში რაც მოვაწყარო, რადგან საოამოვდებოდა და ბავშვებთან შეხედრას ვიჩქარებოდი. როგორც პირველი ბანაკიდან მომასწავლეს, ქართული პიონერები მესამე ბანაკში ისვენებდნენ.

დაბურული ხეივანი გავედი მესამე ბანაკის ტერიტორიაზე. ხეივის ბოლოში ვეებერთელა აყვდნული კლდის წავადექი. გარს შემოუფარე და ფლატზე გადავდექე. ჩემს წინ ლურჯად ნოლივლივი არტეკის სანაპირო გადაიშალა.

წყნარი საღამო იყო, ფთოლი არ შრიალბდა. ჩამი-ჩუმი არ ისმოდა ბანაკში. წინ წავდგი ბიჯი და ციკაბოს ჩახედე. მარჯვნივ ორი თუ სამი სკოლამდელი გოგონა ყვავილსა კრეფდა და ლოდიდან ლოლზე გარეული თიკანივითა ზტოდა. ცოტა ქვივით ქერა ქალიშვილი კლდის ნაპოზზე იჯდა და წიგნს ჩასკეჩროდა. ესენი არ იყვნენ არტეკელები. შაბაშის დრო აფერ კიდევ შორს იყო და გამოიკირდა არტეკის დუმილი.

— ბავშვებო, — მივმართე პატარებს, — სად არიან პიონერები? ორასი თუ სამასი ბავშვის სიცილი მომესმა პასუხად.

— აგე, იცინიან... — მითხრა პაწიამ. — არტეკში თოჯინების თეატრია დღეს...

გამოვბრუნდი, ისევ შემოვარე კლდეს, ხეივანების ლაბირინთებში გზა ვიპოვე და დაღმართ-

დაღმართ ბანაკის კინოთეატრისაკენ დავეშვი. ზედ ზღვის პირზე იყო კინოთეატრი. ვისარებლემ შორიგი ტაშითა და შეძახილებით, შეუშინველად უკანა რიგებში მივდექე.

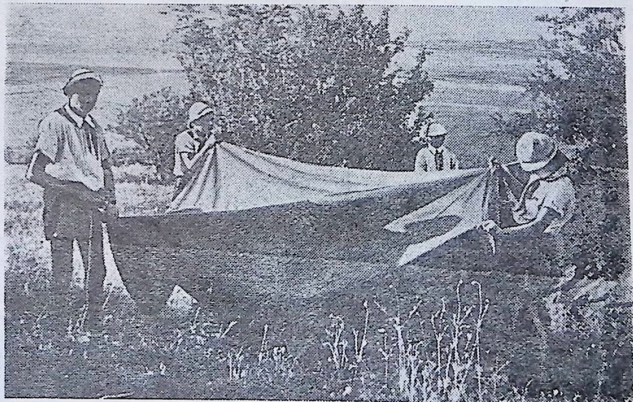
მაგნარ არტეკში, სადაც არავინაა უცხო, სადაც ერთი ოჯახივითა ცხოვრობენ — დიდხანს ვერ დარჩები შეუშინველი. ჯერ ერთმა დამადგა თვალი, მერე მეორემ, მესამემ მეთთხეს უჩუჩრულა... წარადიდენაც ხუთიოდე წუთში დასრულდა-და...

— ოლესია! ჯონდი! — იყვირა შეგვერემანმა, მზისგან კიდევ უფრო გამავეებულმა ბეჭუნამ და გახახებული მომვარდა. — საქართველოში მივიღივართ... წასაყვანად მოვიდნენ...

წამდე გახახებული ბავშვებისა და შეკითხვების ალყაში მივექექე. უმალ გამოირკვა რაშიც იყო საქმე; საცაა მეორე ცვლა უნდა სწევოდა არტეკს, პირველი ცვლის ბავშვები დღე-ღამე ელოდნენ მეგზურებს, რომლებიც თავთავიანთ სამშობლოში წაიყვანდნენ ბავშვებს.

ბავშვებს განვუპარტე, რომ სტუმარი ვიყავ და არა მეგზური. სიყვარულით ვთავალოებოდი ჩვენს ბავშვებს, გამახარა შეხედრამ, მაგრამ გაურკვეველი წყენა და ტკივილიც ვეგრძენი. მე ჩამოვედი მათი მზიარული, მათი ბედნიერი ცხოვრების სანახავად, ესენი კი, გამიელვა უცებ, არტეკიდან წასვლას ეჩქარებოდა...

მაგნარ სულ ორიოდე საათში გამოქარწყლდა ექვტი, ხოლო ხუთი დღის შემდეგ, როცა საქართველოდან მეგზურიც ჩამოვიდა და არტეკის ავტობუსი იალტის პორტისაკენ მიგვაქროლებდა, საბოლოოდ დაერწმუნდი, რომ ვცდებოდი. ჩვენი ნორჩი მხატვარი — ოლესია თავაძე, თვალცრემლიანი იჯდა მანქანაში, თერთმეტი მეგობარი ერთად ამშვილებდა მას, თვითონ კი თერთმეტივეს გულს ასჩუყებოდა, კისერი უკანდარჩენილი არტეკისაკენ

კარვის გაშლა არტეკში ყოველმა პიონერმა იცის

ართქელთა ერთერთი საყვარელი სალაშქრო ადგილია შედვედ-გარა.

მოპრეცოდა. ხტოდა მანქანა მოსახვევებში და წკრიალებდა ცნობილი არტეკული სიმღერა...

„ანძვე, ფრიალა ალმით,
ქედებო, ნისლის ნარმით,
ართქეო, ტებბლო კერავ,
შავო ზღეო და გზებო,
და თქვენც, ყირიმის მთებო,
ვერ დაგვიწყებთ, ვერა!“

ისინი თორმეტნი იყვნენ. მეოლი საღამო ერთად გავატარეთ. უცებ დაგმგობრდით. კიდე დიდხანს ვიქნებოდით ერთად, მაგრამ დღის რეჟიმის დარღვევა არ შეიძლებოდა. ბავშვებმა ივანშემს და დაწვინ დასაძინებლად, მე კი არ დამეძინა და დავრჩი ჩემს ოთახში ბავშვების დღიურებით.

აქვე იყო ჩვენი ბავშვების საყვარელი მეგობრის გალია კონოვალენკოს დღიურიც.

გადავიკითხე ერთი დღიური, გადავიკითხე მეორე, მესამე... მე ჩემს ბავშვებში ასეთი დღიურები არ მიწერია. რამდენი შთაბეჭდილება, ოცნება და სიხარული აღბეჭდილა თითოეულის გულში!

ნუგზარ ფოფხაძეს დღიურის თავშივე უწერია საქართველოდან არტეკს გაგზავნილი პიონერების სია.

31 მაისია. აი, ისინი არტეკში არიან უკვე. გორელი გიტა აბულაძე, ბათუმელი ნოდარ ჯიბლაძე, თელაველი თეიმურაზ ქიჩლაძე, ქუთაისელი ლორა ჩხეიძე, ზესტაფონელი ინეზა ჯუღელი, სტალინგრელი ზაურ ბესტავეი, სოხუმელი ნანა კოდუა, მახარაძელი ჯონდო ლომთაძე, თბილისელები: თლესია თვაძე, ცილა ქიშნორიშვილი, ნუგზარ ფოფხაძე და სულ პატარა რუსის გოგონა — ტანია ბანინი, რომელიც მშვენივრად ლაპარაკობს ქართულ ენაზე.

„ართეკის ექიმებმა...
გავგისინჯეს. გვაგაფრინეს...
ვართო!“ — მოკლედ
შენიშნავს ნუგზარი.
პირველი დღეები
ბანაკის გახსნისათვის
მზადებაში გადის.
ეცნობიან ბანაკის ში-
ნაგანაწესს, იმუშავა
სპორტული მუშაობა.
ტარდება რაზმეულის
შეკრება-არჩევნები
და „საღამო გაცნო-
ბისა“. ქართული პი-
ონერები სხვადასხვა
რაზმებში ხვდებიან.
ეცნობიან და უმე-
გობრდებიან რუს,
უკრაინელ, ბელორუს,
მოლდაველ, ყირგიზ,
სომეხ პიონერებს...

„დაღვა ნანატრი

ლდე, განაგრძობს ნუგ-
ზარი, — 4 ივნისია, დღეს იხსნება არტეკი. დიდი
გამოცოცხლებაა ბანაკში. დილიდანვე ჩატარდა შე-
ხვედრები ფრენბურთში „ართეკის“ თასზე. შეხ-
ვედრის მდივანი მე ვიყავი. ჩვენი რაზმის გუნდი
ფინალში გავიდა, მოუგო მესამე და მეხუთე რაზ-
მის გუნდებს. ბანაკის გახსნისაღმის მიძღვნილ
კონცერტზე ჩვენც გამოვედით: ნოდარი, ჯონდო,
ოლესია და მე. ვნახეთ კინოფილმი „დღვა“. ჩა-
ტარდა ფინალი, თასი ჩვენია!“

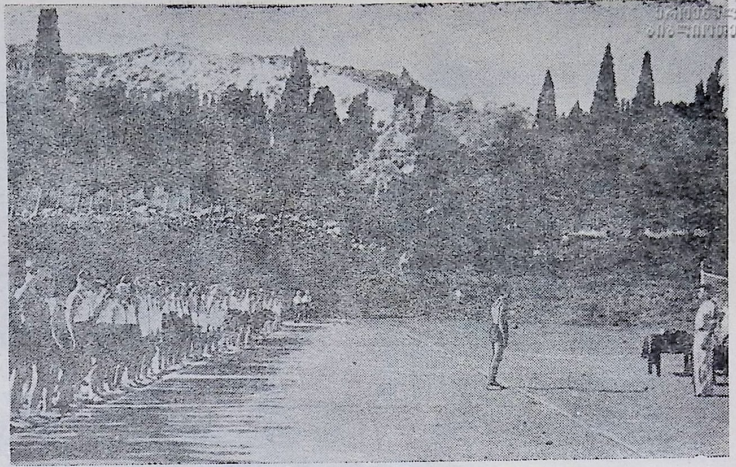
ისევე დღიურები! იფურცლებიან ივნისის დღეე-
ბი. ნავეების სრიალი არტეკის ყურეში. კატერინობთ
— „პავლიკ მოროზოვი“ და „ართეკი“ — გადასე-
ლა კლდოვან კუნძულზე, რომელსაც იაღლარი ანუ
ტყუბუბი ჰქვია. სტუმრად იმავე კატერინობთ მეორე
და მეოთხე ბანაკში. სპორტული შეჯიბრებები მე-
ზობელ ბანაკებთან. ექსკურსია აიუდაგზე, ნიციტ-
სკის სახელმწიფო ბოტანიკურ ბაღში, იალტაში,
დიდი რუსი მწერლის ანტონ პავლეს-კი ჩეხოვის
სახლ-მუზეუმში, მარადსასოვარა პუშკინისეულ
ადგილებში, გმირთაგმირ სევასტოპოლში. მთაღობა
ხუთდღიანი ლაშქრობისათვის ყირიმის მუზეუმში...

დიდხანს ვკითხულობდი დღიურებს. ისინი ნაწ-
ქარევედ, ალაგ მელნით, ალაგ დაწერით იყვნენ ნა-
წერი. მესამე საათი დაიწყო და ჩავაჭერ სინათლე,
დავხეიანი და დავხეიქე თვალს იმის ფიქრით, რომ
დილით პიონერულ ხაზზე მიმეწერო არტეკისათვის.

მაგრამ დილით თვალს რომ გვახვნილე, თავს ჩვე-
ნი ბავშვები მაღვდნენ. ისინი ხომ შერდ საათზე იღ-
ვიძებენ. დილის გამამხნეველები ვარჯიში ჩატარ-
ებნათ, ხაზზე გამოცხადებულები იყვნენ, ესაუბნათ
და, ბანაკის ტერიტორიაზე რომ ვერსად მანხეს,
ოთახში მომავიწყდნენ.

სასწრაფოდ ჩავიციე და ხეივანში გავედი. სამ-
კითხველოსთან ბანაკის უფროსი ამხანავი სვისტო-

ვი შეძოგვებდა. ბავშვები მიესალმნენ. წინა ღამეს ბებრი მიქეს თავიანთი ბანაკის უფროსი. ახლა მანისეს — ის არისო. მივაშურე, ვუთხარი, რომ სტუმარი ვიყავი ბანაკისა, და მაღლობაც მოვახსენე ჩვენს ბავშვებზე განსაკუთრებული მზრუნველობისათვის. თავის მხრივ სესტოვამაც მიქო ჩვენი ბავშვები და კმაყოფილებით აღნიშნა — საქართველოდან ყოველთვის კარგი ბავშვები მოგვდისო.

მესამე ბანაკში ხშირად ტარდება შეჯიბრება ფრენურთში.

მზე საკმაოდ მომადლებულიყო. ბილივით პლაჟზე ვამჯობინე ჩასვლა და ბავშვებიც გავიყოფიე. შორს ისმოდა ბურთის ხმა და ყიჟინი. ხალხიც მირა კატერი აუშვეს ბავშვებმა. გოგონა ხალხს მარბენინებდა გასაუთოებლად. აივანზე ფოტოწერე მეცადინებოდა. მწვანე სკამზე წიგნს ჩასცქეროდა ჩინელი გოგონა... და ყველგან — კმაყოფილი და გაოცებული დაგრი — სალამს ვერ ვასრუებდი ბავშვებს.

მთლად გაწუწული, ქორფლიანი, ჩასუქებული ბიჭუნაც, რომელიც პლაჟზე ჩასასვლელ კიბეზე შეგვეჩეხა, შეკრთა და მყისვე მოგვესალმა. ორივე ხელში თავისი თეთრი, ფართოარიანი ქუდი ეპყრა, რომელსაც წყალი წურწურით გასლიოდა. ქუდი ისეთი სიფრთხილით ეჭირა, თითქოს შიგ ფრინველი ჰყავს და ეშინია არ გაუფრინდესო.

— ეგ რა გიშოვნია? — ჰკითხა ჯონნდომ.

— არაფერი, — უპასუხა ბიჭმა დარცხვენით.

მაგრამ ნუგზარი ქუდში სწვდა.

— აბა, გვიჩვენე!

ბიჭი მიხვდა, რომ ნეტი გზა არ იყო, და ქუდი ფრთხილად გაშალა. ნაკეცებში ცალ-ცალკე მიწუქულიყო ორი პაწია შავი კიბორჩხალა.

— იპ, პატარებია! დაუწუნეს ბიჭებმა.

— მერე რა უშავს! — მხარის დაუპირეს გოგონებმა.

ბიჭმა ქართველ გოგონებს მაღლიერი თვალით შეხედა და ინტიბარი არ გაიტეხა: ესაო, თქვა კოლექციისთვის მინდა და არა მოსახარმად, — სულ ერთათო.

მეც ლოყაზე ხელი ნოვუთათუნე — რა თქმა უნდა-მეთქი, სიტყვა დავაწიე და სახელიც ვკითხე. კარგი ბიჭია, მითხრეს ჩვენმა ბავშვებმა ქართულად და სახელთან გვარიც არ დაავოვნეს. ეს იყო მოსკოვური პიონერი თემურ ფრუნზე — ლეგენდარული გმირის ფრუნზეს შვილიშვილი.

ფრუნზეს კიბორჩხალები რომ ეპატარავათ, დავინტერესდი თვითონ როგორღა ჰქონდათ კოლექციებისა და ჰერბარიუმების საქმე, მალე დავრწმუნდი უჭერბარიუმოდ არც ერთი არ აპირებდა ყიჟინიდან დაბრუნებას. არაერთი ათეული ექსპონატი ამშვენებდა ჩვენი ბავშვების კოლექციებსაც.

სადილობა იყო უკვე.

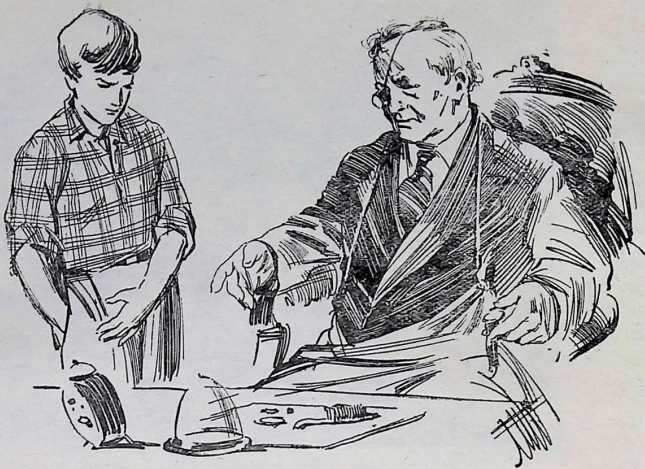
— ორსაათიანი „აბსოლუტი“. „აბსოლუტი“ ნიშნავს დასვენებას და აბსოლუტურ სიუქმეს მთელი ბანაკის ტერიტორიაზე.

შემდეგ ჩვენ ისევ შევხვით ერთმანეთს. ნანა კოლუმე წავგიყვანა პირველ კოროუსში და პიანინოზე მოგვასვენინა რუსი და ქართველი კომპოზიტორების ნაწარმოებები. იგი მშვენივრად უყრავდა. არ მოგვიცოვებია ნანას საუკეთესო მეგობარი გალია კონოვალენკო. ინსტრუმენტთან თავი მოიყარეს რუსმა, უტარიელმა და სომეხმა პიონერებმა. ერთმანეთს თხოვდნენ, და ყველა სიამოვნებით უყრავდა. სომხის პაწია ბიჭმა მშვენივრად იმღერა სომხური სიმღერა „წეროები“, სადაც ლაპარაკი იყო იმზე, თუ როგორ მიფრინავენ განახლებული სომხეთის ცაზე წეროები და რომ ისინი ტყუილად მიფრინავენ, რადგან სულ ერთია სომხეთზე უკეთეს ქვეყანას ვერსად ნახავენ...

ყველას ვავახსენდა ჩვენ ჩვენი სამშობლო კუთხე და... საღამო იყო წყნარი, ზიბილი და თბილი. ვახშობამდე ერთად დავსეირნობდით ხეივანებში, ნავახშუმეს კი ბავშვებმა ისევ მოიყარეს თავი ხანზე, დაუშვეს ალამი და დაასრულეს არტეკის კიდევ ერთი დღე.

მე კი დავბრუნდი ჩემს ოთახში, ავანთე საღამური ნათურა და ისევ დღიურები გავშალე.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ქ. გომბაშვილი

ნახ. კ. მახარაძისა.

ს ა ი ლ უ მ ლ ო ყ უ თ ი

პიესა 2 მოქმ. და 5 სურათად

გ მ ნ ა წ ი ლ ე ნ ი:

1. ბივი, 2. ვახტანგი, 3. გოჩა, 4. ბიბლა — მოსწავლეები. 5. ნათელა — ვახტანგის დედა, 6. თამარი—ბივის დედა, 7. მისათე.

ამბავი ხდება ერთი დღის განმავლობაში.

მ ო ქ მ ე ლ ა ბ ა პ ი რ ვ ე ლ ი

ს უ რ ა თ ი პ ი რ ვ ე ლ ი

ნათელას ბინა. ოთახში მავიდას უსხედან და რადიოთი მუსიკას ისმენენ ვახტანგი, გივი და გოჩა. შემოდის ნათელა, ჩაცმულია, ქუდს იხდის, ხელში ჩანთა უჭირავს.

ნათელა — გამარჯობათ, ბავშვებო.

ბივი — გამარჯობათ, დეიდა ნათელა...

გოჩა — სალამი დეიდა ნათელა...

ვახტანგი — სად იყავი დედა? (რადიოს გაერთავს).

ნათელა — ბაზარში, შვილო, ცოტა დავიღალე კიდევ, თქვენ რას შვრებით, მარტო რადიო გეყოფათ?

ვახტანგი — ვიმეცადინეთ, დედა...

ნათელა — მე ვიცი, როგორც მეცადინეობთ: ათ წუთს წიგნს კითხულობთ, ორმოცდაათ წუთს მასლათობთ. ხომ ასეა?

ბივი — არა, დეიდა ნათელა...

ნათელა — ჰოდა, დასხედით და წესიერად იმეცადინეთ! ერთი კვირა დღე ოჯახში რომ გაატაროთ, არაფერი გიჭირთ. დიდი ხანია მოხვედით? ბივი და გოჩა — დიას.

ვახტანგი — როგორც წახვედი, მაშინვე.

ნათელა — მერე, მას შემდეგ ერთი საათიც არ არის! განა მერვეკლასელები ერთ საათს მეცადინებენ?! დასხედით ახლა და განაგრძეთ, მე ხელს არ შეგიშლით, მეორე ოთახში გავალ.

ბივი — ხვალ ისეთი არაფერი გვაქვს, დეიდა ნათელა...

ნათელა — შენ სულ აგრე იცი. დიდი ხანია, რაც ორინები მოიცლივ?

ვახტანგი — დედა...

ნათელა — ვახტანგზე მართლა იყავი ნაწყენი? არა უშავს, „მოყვარეს პირში უძრახე — მტერს პირს უჯანო“, ხომ გაგიგონია ანდა?! არც ვახტანგს და არც არავის შენთვის ცუდი არ უნდა, დამიჯერე!

ვახტანგი — დედა...

ნათელა — რა იყო! დედა და დედა... (ვიცი-
თან მიღის და თავზე ხელს გადაუსვამს) მე, რო-
გორც ჩემს ვახტანგს, ისე გელაპარაკები, შვილო.
თქვენთვის ყველასათვის კარგი მინდა, როგორც
ჩემი დეძილი შვილები, ორივე ისე მიყვარხარ,
შენც, გივი, და შენც, გოჩა. განა თქვენს შიშო-
ლებსაც ასე არ უყვართ ვახტანგი?
ბივი და ბოჩა — დიას...

ნათელა — აი, მივდივარ. დასხედით და გა-
ნაგრეთ მეცადინეობა. (მიაქვს ჩანთა და გაღის
ნეორე ოთახში).

ვახტანგი — კარგი, დედა... (სხედბიან. შემო-
ღის გივლა, ხელში ვასალებებს ატრიალებს).

ბივლად — გამარჯობათ თქვენნი...

ყვილანი — (ერთად) კინოქრონიკას გა-უ-
მარჯოს!

ბივლად — მეცადინეობთ?

ვახტანგი — ჰო, ვაპირებთ...

ბივლად — თქვენ თუ ჭკუა გქონდეთ, კაცი არ
ვიყო... კვირა დღე არ გააცდინოთ, გუშინ სად
იყავით?!

ბივი -- რას აპირებ?

ბივლად — იცი, რა სურათი გაღის კინოში?!
თქვენს სიცოცხლეში არ გინახავთ და ვერც ნა-
ხავთ. ახლავე ფული ჩამოდით, წავალ და ბილე-
თებს ავიღებთ.

ვახტანგი — ჩვენ დღეს არსად არ ვაპირებთ
წასვლას.

ბივლად — ცოტა ხნით, რა! სწავლას საღამო-
საც მოასწრებთ, იმ სურათს კი სხვა დროს ვეღარ
ნახავთ. ჰა, მოდიხართ თუ არა...

ბივი — მე სიამოვნებით წამოვიდოდი, მაგრამ...

ვახტანგი — გივი! ეგ არის შენი პირობა? გუ-
შინ რა თქვი დღევანდელ დღეზე?!

ბოჩა — რას ეხვეწები, თუ უნდა წავიდე!

ბივლად — თორემ შენ კი არ გინდა წამოსვლა,
შენმა მზემ... შენი სული და გული ახლა იქ არის,
სულიერითა, ახლა ვერაფერს ისწავლი.

ნათელა — (შემოღის) რაო, რა ბრძანეთ, პა-
ტივიმული გივლა?

ბივლად — (შეკრთება) უი, გამარჯობათ დეი-
და ნათელა... ხომ კარგად ბრძანდებით?

ნათელა — გმადლობთ, არა გვიშავს. თქვენ
ხომ კარგად?

ბივლად — დიას, კარგად. ბოღში, ნახვამდის,
დედამ სხვაგან გამაგზავნა და დამაგვიანდება. ისე
შემოვიარეთ, ნახვამდის... (გაღის)

ნათელა — უსაქმურნი! (გაღის)

ბოჩა — დედამ გამაგზავნაო, მართალს მაინც
იძახოდეს. წავა და ყველა კინოს შემოვივლის,
იხტიალებს. ტყუილად ხომ არ შეარქვეს „კინო-
ქრონიკა“ მაგ ტყუილების გულას!

ვახტანგი — ჰოდა, იმიტომაც არის ასე გაზე-
რილი. (იციინან).

ბივი — ახლა მე შემომაქვს წინადადება, წავი-
დეთ ცოტა ხნით სახლებში, ვისაუზმოთ და ისევ
მალე დავბრუნდეთ...

ვახტანგი — რას ამბობ, რა დროს საუზმო...
ბივი — ჩუმად, რა გაყვირებს, დედა ნათელამ
არ გაიგოს.

ბოჩა — შენ გივლასთან ერთად გინდა კინოში
წასვლა და ახლა საუზმო გამოიგონე.

ბივი — კინოში წასვლა რომ მინდოდეს, თქვე-
ნი ცი არ მემშინა, მომშვიდა...

ბოჩა — კარგი, მეც წავივალ და ერთად და-
ბრუნდეთ.

ბივი — კარგი... (ჩვეულებს აიღებს).

ვახტანგი — იცოდეთ არ დივივიანოთ...

ბოჩა და ბივი — არა, არა... (გაუიან, ვახტან-
გი რადიოს ჩართავს, გამოღის ნათელა).

ნათელა — ბივის! სად გაქრენ შენი ამხანაგე-
ბი?

ვახტანგი — სასაუზმოდ წავიდნენ, დედა, მა-
ლე დაბრუნდებიან...

ნათელა — სასაუზმოდ?! ასე ადრე?! განა ახ-
ლა-რომელი საათია?!

ვახტანგი — საათი?! ახლავე, დედა... (მიღის
მედიკამენტს და ძეხვს) აქ არ არის... შენ ხომ არ
აგოლია დედა, ჩემი საათი?

ნათელა — არა, შვილო, შენი საათი რად მინ-
დობა!

ვახტანგი — კარგი! (ქუდს იხურავს) მე ახლა-
ვე დავბრუნდები (გარბის).

ნათელა — (ვიამხვებს) ვახტანგ, რა მოხდა?!

(გაოცებული დგას)

ფ ა რ დ ა

ს უ რ ა თ ი მ ე ო რ ა

ქუჩა. შემოღის გოჩა და გივი.

ბოჩა — დედა ნათელა იმის შესახებ გელაპა-
რაკებოდა, ვახტანგი რადიოში რომ გამოვიდა და
სუსტ მოსწავლეებში შენც დაგასახელა?

ბივი — დიას. რატომ მეკითხები, განა შენ არ
იცი? შენი გვარი რომ ეთქვა ხომ გეწყინებოდა,
საქვეყნოდ რომ თავს მოგჭრიან, არ გეწყინება?!

ბოჩა — მერე, რითი ფიქრობ სამაგიეროს გა-
დახდას?

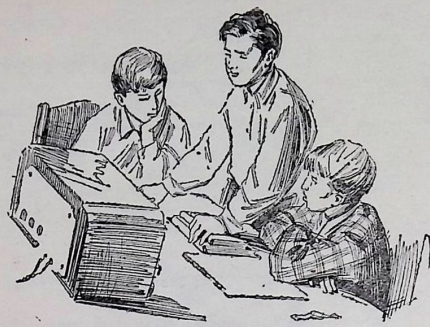
ბივი — შენი საქმე არ არის, ეგ მე ვიცი რას
ჩანაცვიდო... სულაც არ ფიქრობ სამაგიერო გა-
დაფუხნად, ჩვენ ხომ მეგობრები ვართ...

ბოჩა — უნდა ვიყოთ კიდევ, ვახტანგმა ისიც
ხომ თქვა, რომ დავგმობარებოდა და გენმარება კი-
დეც... ახლა სად მიდიხარ?

ბივი — სახლში.

ბოჩა — თუ კინოში. ვიცი გივლასაკენ მიგა-
წებს გული, წამოხვალ?

ბივი — ეჰ, კინოში რა მინდა, შინ უნდა წავი-
დე; ხომ შევთანხმდით, ვისაუზმოთ და ისევ უკან
დავბრუნდებით...

„ოთხები“ ჩაეკვიციებული, თქვენ თუ მე? ცხადია მე, რომ ისწავლეთ, ამისათვის ჭკუა უნდა გქონდეთ თავში. დღეს რომ დამფედარხართ და ტვინს იბრუნებთ, დასვენების დღე დასვენების დღედ უნდა გამოიყენოთ. კაცი არ ვიყო, თუ მართლმადიდებელი ვიყო. (ყურში ხმამაღლა ჩასძახებს) მე გაკვეთილები გუშინ მოვამზადე, გუშინ, გაიგე? გიგლა — გაიგე, გაიგე...

გიგლა — ჰოდა, თუ გაიგე, დამიხსოვრე, დღის რეჟიმი უნდა შეცვალოთ. დღეს კი, თუ თქვენ კინოში წამოსვლის ღირსი იყით, კაცი არ ვიყო მაშინ. კარგად იყავი, იქნებ გივის დავეწიო... (გარბის, შეშინების ვახტანგი)

ვისტანნი — რამ ჩაგაფიქრა გოჩა?

გიგლა — შენა ხარ? არაფერმა... გიგლა მელაპარაკებოდა. გივისაკენ გაიქცა... ხალ მიღინახე, ვახტანგ?

ვისტანნი — არსად, ისე გამოვედი...

გიგლა — იცი, რა, ვახტანგ, გიგლა არ არის ცუდი ბიჭი, ტყუილად ვემდურებით. კარგად სწავლობს. დღეაშენს არ უყვარს იგი.

ვისტანნი — დედაჩემს ყველა უყვარს ჩემი ამხანაგები, მაგრამ ვინაიდან გიგლა ჩვენთან მხოლოდ კინოში წასვლის წინ შემოიბრუნებს ხოლმე, შეიძლება არ მოსწონს მისი ეს საქციელი. მართალია, ჩვენისთანა არაა, მაგრამ კარგი მოწაფე რომ არის ციცი... კინოში წავიდნენ?

გიგლა — გივი შინ წავიდა, გიგლა კი მგონი კინოში აპირებს წასვლას.

ვისტანნი — გოჩა, ერთი ეს მითხარი, მაგორში, შენ როგორ ფიქრობ, რომელი უფრო პატიოსანია, გივი თუ გიგლა?

გიგლა — რატომ შეკითხები, რა მოხდა?

ვისტანნი — წამოდი, გზაში გეტყვი. (გადიან)

ფ ა რ ღ ა

მ ო ქ მ ე ლ ე ბ ა მ ე ო რ ე მ

ს უ რ ა თ ი მ ე ს ს მ ე

ქუჩა. გივი მარტო დგას.

გიგლა — თითქოს იმ დროს გაკვეთილს ამზადებდა, როგორ დამინახა... არა, რაღა მაინცდამაინც ჩემზე უნდა იფიქრონ. იქ ხომ ჩემს ვარდა კიდევ ორნი იყვნენ. გოჩა და გიგლა. გიგლა მაინც არ მოსწონს დედა ნათელას. უსაქმურსა და ცერცეტას ეძახის. ჰოდა, მას დააბრალებს კიდევ... მე საიდან უნდა დამიმტკიცონ... უარს ვიტყვი და რას მიზამენ... გოჩა კი კინიტაც ვერ დაძრავს, ახა, ერთი ვაბედლოს, მიღებს მისაღებს! (ქუშტს შეატრიალებს) ჩემს საიდუმლო ყუთს კვლავ ფულები მიემტკიცება... სამაგიეროს ვადახდა და გამწარება ახლა ნახე როგორ უნდა კიდევ გამობრძანდი რადიოში და დასახელები ჩემი ვფარე. (ლაპარაკში აუჯერებს ვახტანგს) „ზარმაცო, სწავლა ეზარება, ორიანები აქვს“. ჰოდა, ახლა ხომ გამოვსწორდი,

გიგლა — გივი, ვახტანგის მაგიდიდან რა აიღე? გიგლა — (გაოცებული) როგ? შენ ხომ არ გეღიანებდა, რა უნდა ამეღო.

გიგლა — მე ხომ შენი მეგობარი ვარ, გამოტყედი, მე ხომ არაგის ვეტყვი. რა ჩაიღე ჯიბეში?

გიგლა — ხომ არ გავუფიცი, რა უნდა ამეღო!

გიგლა — არა, გივი, მე ხომ ნამდვილად დავინახე მარტო რა... (მარტოს ჯიბეზე ხელს წააგულუბნებს).

გიგლა — ხელი, ხელი არ მახლო. უკან დაიწი... შენა გგონია, აქაო და ჩემზე დიდი ხარ, მომერევი? ითავს თუ არ დამანებებ, იცი რას ვიზამა?

გიგლა — მაინც რას?

გიგლა — ის მე ვიცო... ჯიბეში ჩემი ფანქარი ჩავიდე, სხვა რა უნდა ჩამეღო, ახა, ნახე (აჩვენებს).

გიგლა — ჰო, კარგი.

გიგლა — ასეთ ტყუილს მიგონებ. ვინმემ რომ გიგლის და დიჯეროს, მერე ხალ აპირებ წასვლას! ასეთი რამ თუ მეორედ გაგიბედინა!

გიგლა — ვითომ და რას მიზამა...

გიგლა — რას ვიზამა? შენ ძალიან ვაბამამებულხარ, ჯერ ვახტანგისათვისაც არ მიპატიებია რაც ჩაიღინა. ისე ვავამწარებ... შენც თუ ჭკუა არ გისწავლია, აი, ამას ხომ ხედავ... (ჯიბის დანას აჩვენებს) თუ ჩემზე კინიტი დავიძრავს... (გარბის, გოჩა ჩაუფიქრდება, პაუზა. შემობრბის გიგლა, ხელში გასაღებებს ათამაშებს)

გიგლა — ე! აქ რა გინდა?

გიგლა — შენ მივდივარ, უნდა ვისაუფლო...

გიგლა — ავი წასვლას არ აპირებდით. გივი რა იქნა?

გიგლა — აგერ, ხედავ? შენ მიღის...

გიგლა — წამოხვალ კინოში...

გიგლა — რა დროს კინოა, რას ამბობ! გაკვეთილები?

გიგლა — კაცი არ ვიყო, თუ თქვენ რამე გესმოდეთ. განა ვერ გატყობთ, შენც ასე გგონია, ვახტანგსაც, დედამისსაც, რაკი კინოში დავდივარ თითქოს ამიტომ ცუდი მოწაფე ვარ. სამიანებო თქვენა გაქვთ თუ მე? ვისა აქვს „ხუთები“ და

სხვა რაღა გნებავს. აღარა მაქვს ორიანი. მე ვიცი, რასაც ვიზამ... ჩუ, ვილაც მოიმღერის... არა, რისთვის უნდა გავიქცე... ხმაზე ვცნობ, „კინოქრონიკა“ მოდის.

გიგლ — (მღერის „მაგდანას ლურჯა“-დან მენახშირის სიმღერას და შემოდის. ხელში გასალელები უჭირავს.)

მენახშირე ბიჭი ვარ,
არ მაქვს ბინა, საფარი,
ნახშირის ვყიდი... ბედისგან
ნახშირით ამწვარი,
ჰეი...

გიგლი — მენახშირეს გაუმარჯობს!
გიგლ — გივი, შენა ხარ? რამდენი მარბენინი, — ძლივს დაგეწე, წამოდი რა კინოში, მარტო მეჯვარეება წასვლა, კაცი არ ვიყო თუ არ დაგპატიოვ.

გიგლი — შენი დაბატიყება ნეტავ რა ოხრად მინდა, მე შენზე მეტი ფული მაქვს...

გიგლ — ჩემზე მეტი? მაინც, რამდენი ათასი მანეთი გავქს?!
გიგლი — ათასი არა, მაგრამ მალე - მექნება...

გიგლ — რა ყუთი?
გიგლი — ფულს ვაგროვებ.
გიგლ — მერე, რა უნდა იყილო?
გიგლი — მსუბუქი მანქანა.
გიგლ — ა?

გიგლი — რა იყო, განა ძვირი ღირს! მერე ჩავსვამ შიგ და გიყვარდეს! გააქროლებ და გამოგაქროლებ...

გიგლ — წაყვანაც იცი?
გიგლი — ჰე, მანქანის წაყვანას რა ცოდნა უნდა, განა ვერ ვისწავლი!

გიგლ — როდის უნდა იყილო?
გიგლი — როცა ფულს შევაგროვებ...
გიგლ — ამდენ ფულს ვინ მოგცემს, რას ლაპარაკობ!

გიგლი — ჰე, ამას უყურე! ფოტოაპარატს გავყიდი, დედაც სომ მამლევს ხანდახან, აი, როცა მამა მთვრალი მოდის, იცოცხლე სუთთუმნიანებს ამოაფრიალებს სოლმე. მეორე დღეს არც ახსოვს. გიგლა, მე და შენ სომ ძმები ვართ.

გიგლ — ვართ, მერე?
გიგლი — არ გინდა ბევრი ფული გქონდეს?
გიგლ — მერე, ვინ მომცემს?
გიგლი — თუ მოინდომებ გექნება. (თვალს ჩაუკრავს)

გიგლ — როგორ, საიდან?
გიგლი — (ყურში ეჩურჩულებს) გაიგე?
გიგლ — (სახეში გაარტყამს) მეორედ აღარ თქვა!

გიგლი — გიგლა, მე მარტყამ?
გიგლ — მეორედ აღარ თქვა-მეთქი, გესმის?! (გივი გაიქცევა) მოიცა, სად გარბიხარ... არა, ეს ბიჭი რაღაც საეჭვოდ ლაპარაკობს ფულზეზე. ერ-

თად მოვაგროვოთო და თვალიც ჩამიკრავს, ახლა კინოში წასვლის დრო არ არის... წავალ... დედამის ვკითხავ... უნდა გავიგო იმ საიღუმლო ყუთის ამბავი. (გარბის. სინათლე ქრება).

ს უ რ ა თ ი მ ი ო თ ხ ი

მესათის პატარა დარბაზი. მესაათე მუშაობს. შიშოლის ვიცი.

გიგლი — გამარჯობა, ძია.
მესაათე — იცოცხლე, ბიჭიკო.
გიგლი — ძია, საათებს არემონტებთ?
მესაათე — კი, ბიჭიკო.

გიგლი — მე მინდოდა საათი...
მესაათე — აბა, მაჩვენე, ვნახოთ, რა სტიკვა შენს საათს.

გიგლი — ჩემი საათი კარგად არის, არაფერი სტიკვა.

მესაათე — მაშ, რა გნებავთ, ყმაწვილო?
გიგლი — ახალ საათს ვყიდულობ და ძველი მინდა გავყიდი.

მესაათე — საათს ყიდი? ვნახოთ, ვნახოთ...
გიგლი — აი, (ამლევს) ეს არის.
მესაათე — საათს არაუშავს. აი, რა, ბიჭიკო, ახლა სასწრაფო საქმე მაქვს, დამიტოვე ეგ საათი, გავსინჯავ, ხომ არაფერი აქვს გაფუჭებული, ხვალ დილით მოდი და მოვრიგდეთ კიდეც.

გიგლი — ხვალ დილით? კარგი, ძია. დაგიტოვო?
მესაათე — მაშ, მაშ! მხოლოდ გვარი, სახელი და მისამართი მითხარი რომ არ დამავიწყდეს. ხვალ დილით მოხვალ და მოვილაპარაკებთ, ხომ შენია საათი?

გიგლი — აი, (ამლევს) ეს არის.
მესაათე — საათს არაუშავს. აი, რა, ბიჭიკო, ახლა სასწრაფო საქმე მაქვს, დამიტოვე ეგ საათი, გავსინჯავ, ხომ არაფერი აქვს გაფუჭებული, ხვალ დილით მოდი და მოვრიგდეთ კიდეც.

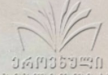
გიგლი — ხვალ დილით? კარგი, ძია. დაგიტოვო?
მესაათე — მაშ, მაშ! მხოლოდ გვარი, სახელი და მისამართი მითხარი რომ არ დამავიწყდეს. ხვალ დილით მოხვალ და მოვილაპარაკებთ, ხომ შენია საათი?

გიგლი — ხვალ დილით? კარგი, ძია. დაგიტოვო?
მესაათე — მაშ, მაშ! მხოლოდ გვარი, სახელი და მისამართი მითხარი რომ არ დამავიწყდეს. ხვალ დილით მოხვალ და მოვილაპარაკებთ, ხომ შენია საათი?

გიგლი — ხვალ დილით? კარგი, ძია. დაგიტოვო?
მესაათე — მაშ, მაშ! მხოლოდ გვარი, სახელი და მისამართი მითხარი რომ არ დამავიწყდეს. ხვალ დილით მოხვალ და მოვილაპარაკებთ, ხომ შენია საათი?

გიგლი — რა თქმა უნდა.
მესაათე — რატომ ჰყიდი?
გიგლი — ხომ გითხარი, ძია, ახალ საათს ვყიდულობ-მეთქი.

მისსაბამ — მშობლები გყავს?
 ბიძი — დიას, მამა მოსკოვშია, მივიღინებოში,
 დედა აქ არის.

მისსაბამ — აბა, შენი პასპორტი მაჩვენე. ხომ
 გაქვს?

ბიძი — როგორ არა! აი... (აძლევს)
 მისსაბამ — (იწერს პასპორტიდან) აბა... თა-
 ვისუფადო ხარ... (აძლევს)

ბიძი — ნახვამდის, ძია... (გადის)
 მისსაბამ — ნახვამდის, ბიძიოკო...
 (სინათლე ქრება)

ს უ რ ა თ ი მ ა ე ს უ თ ი

თამარის ბინა. შავიღვანისთან სხედან ნათელა და
 თამარი. ნათელა განაგრძობს საუბარს. ღამეა.

ნათელა — დიას... ქალბატონო თამარ, ძლიერ
 მიმიძიხს ლაპარაკი, არც კი ვციცი, თუ საიდან და-
 ვიწყო. ნათქვამია: „ჩქურღმა ერთი ცოლდა ჰქნა და
 ღამეკარგვამა ათასიო.“

თამარი — რა მოხდა, ქალბატონო ნათელა,
 დაკარგეთ რამე?

ნათელა — მოგახსენებთ. ამ დღით ჩვენთან
 იყვნენ ვახტანგის ამხანაგები: გოჩა, გიგლა და
 თქვენი ვაჟიშვილი გივიც, როდესაც წავიდნენ,
 ვახტანგმა საათი ვეღარ ნახა. დღითი, ვიდრე ბა-
 წარში წავიდლოდი, ჩემი თვალით ვნახე, ვახტანგის
 სამეცადინო მაგიდაზე იყო. ბავშვები წავიდნენ თუ
 არა, საათიც გაქრა. არა, მე დანამდვილებით არც
 გივი ვინ წაიღო საათი, ოღონდ მე გთხოვთ დამეხ-
 მაროთ ამ საქმეში. გოჩა ისეთი ბიჭია, ჩემს სი-
 ცოცხლეში ვერ ვიფიქრებ იმაზე; პირველი კლა-
 სიდან ჩემი ვახტანგის ამხანაგია და როგორც ძმები
 ისე გაიზარდნენ. გიგლა უცბად მოვიდა, არც დამ-
 ჯდარა, ისე მალე წავიდა, — კინოში ეჩქარებოდა.
 ვიფიქრებდი, შეიძლება ვახტანგმა დაკარგა და მი-
 მალავს-მეთქი, მაგრამ დღითი ხომ საკუთარი
 თვალით ვნახე მაგიდაზე. ახლა, მე გთხოვთ, საწყყ-
 ნად არ მიიღოთ, ჩემო თამარ, ეს ამბავი... იქნებ
 გივის ბავშვობით მოუფიდა, მოეწონა, აიღო და...
 თამარი — თუ ეს გივის ჩადენილია, მამამისს
 ვერ გადაურჩება, ვი მაგის ბრალი მაშინ...

ნათელა — დღევანდელი ამბავია, არსად მითქ-
 ვამს, არავინ იცის, თუ რაიმე შეამჩნიეთ, რო-
 გორც ახლობელს ისე გთხოვთ, დააბრუნოს საათი.
 გივი ცოტა ნაწყენია ვახტანგზე და შეიძლება ეს
 ღიობით ჩაიღინა. გოჩას დაუწახავს...

თამარი — რატომ ვარ ცოცხალი. ამას რომ ვის-
 მენ! ალბათ შეამჩნიეთ, ნათელა, თორემ ასე...

ნათელა — ცოდვას ვერ ვიზამ და არაფერი
 შემიძინებია... გიგლასთანაც ვიყავი. არავინ არის
 სასლონი. გოჩა და ვახტანგი კი შინ სხედან, მეცადი-
 ნოობენ. ბოდოშს იხიბი, რომ შევაწუხებთ... კარგად
 ბრძანდები. (შიღის)

თამარი — კარგად იყავით, ჩემო ნათელა... (პა-
 უხა) რატომ მქ არ მოგვკვდები, თუ ეს მართალია...
 დღიდანვე წავიდა და ჯერაც არ დაბ-
 რუნებულა... ვახტანგისგან წასულა და არა ჩანს...

დაბრუნდეს მამამისი მოსკოვიდან და, თუ ეს სინამ-
 დვილე გამოდგა, ყველაფერს მოვახსენებ. (შემო-
 დის გივი) სადა ხარ, ბიჭო, დილას რომ წახვედი
 აღარ დაბრუნებულხარ, აქაო და, რაკი მამა აქ არ
 არის, დილიდან საღამომდე ვერათ უნდა იყო?

ბიძი — რა იყო დედა, განა არ იცი, რომ ვახ-
 ტანგთან ვიყავი სამეცადინოთ?

თამარი — აქამდე? ახლაც იქიდან მოდიხარ?
 ბიძი — ახლა... ახლა კინოში ვიყავი...

თამარი — კინოში?
 ბიძი — ზო, თუ გინდა, გიგლას ჰქითხე. ერთად
 წავიდეთ.

თამარი — მართალს ამბობ?
 ბიძი — დედა მომიკვდეს თუ გატყუებდე...

თამარი — დედას მოუკვდი შენ, თუ მართალს
 არ ამბობდე. დაჯექი.

ბიძი — (ჯდება და რვეულებს მაგიდაზე აწ-
 ყობს) უჰ, როგორ მშაი!..

თამარი — გივი, ერთი საქმე მაქვს შენთან...
 ბიძი — რა, დედა?

თამარი — ხომ გიყვარს დედაშენი, გივი...
 ბიძი — რა მოგივიდა დედა, მაგას რაღა კითხვა
 უნდა.

თამარი — ხომ არაფერს დამიმალავ, დედა გე-
 ნაცვალოს...

ბიძი — რა უნდა დავიმალო... (წამოხტება).
 თამარი — რას წამოხტის! დაჯექი და მოისმი-
 ნე... გივი, მამა რომ ფულებს გამძღვეს, სად გაქვს
 ის ფულები შენახულია?

ბიძი — დედა, რამდენჯერ უნდა მკითხო, ხომ
 გითხარი, რომ არ გეტყვი... შენ გინდა დამიხარჯო
 ის ფული... არა, არ გეტყვი...

თამარი — ხომ სასლოში გაქვს?
 ბიძი — მამ, სად მექნება... ცოტაც რომ დაე-
 მატება, შემნახველ სალოროში შევიტან, ჩემს სა-
 ხელზე, აქამდე ხომ პასპორტი არა მქონდა.

თამარი — პასპორტი რა შუაშია... გივი, ერ-
 თი ეს მითხარი, შენ და ვახტანგი ხომ შერიგდით.

ბიძი — ჭე... რაღა დროსია... დღესაც იქ არ
 ვიყავი?!

თამარი — საქმეც მაგაშია, რომ იყავი... იქი-
 დან ხომ არაფერი გამოგოლოდა?

ბიძი — (გაოცებული, ყვირილით) როგორ არა,
 აი, ეს ჩემი რვეულები... არა, სხვა რა უნდა გამომ-
 ყოლოდა?

თამარი — არა, ერთი მითხარი, თუ პილბილი
 არ გიჭამია, პირი რად გეწევს. რა გავყვინდეს, ყრუ
 ხომ არა ვარ!...

ბიძი — იყო აქ ვინმე თუ?
 თამარი — დიას, იყო...

ბიძი — ვახტანგი, არა?
 თამარი — არა, ვახტანგი არ ყოფილა, დედა-
 მისი...

ბიძი — რა მინდაო?
 თამარი — საათი დაკარგვია ვახტანგს და, თუ
 წამოიღე, მომეცი. ისე დაუბრუნებ უკან, რომ
 ვერაინ გაიგებს. გოჩას დაუწახავს თურმე, სირ-
 ცხვლიად ისიც გეყოფა, რომ ორი წელია ერთ
 კლასში წიხარ,

ბიზი — რა? საათო? ახლა საათის ქურდობასაც მებრალბებენ? ჩამოვიდეს აქ მანა თუ არ ვუთხრა... იქ ხომ მარტო მე არ ვყოფილვარ, გონა და გიგლაც იქ არ იყვნენ? მე რა ვიცი საათი... როგორი ხარ, დედა, ყველაფერი მე უნდა დამაბრალლო... (ტირილით გადის მეორე ოთახში).

თამარი — ყოჩაღ, ბიჭო, საცაა უღვაშები ამოგივა და ტირილი კიდევ დაღვიწყებია... გადმოიღე მანდ საჭმელი, ივანშემ და შემდეგ იმეცადინე, თორემ მე ვიცი შენი! (კარს შემოაღებს და თავს შემოჰყოფს გიგლა).

ბიგლა — დეიდა თამარ, შეიძლება?

თამარი — შემოდი, გიგლა...

ბიგლა — ხსს... ჩუმად... (შემოდის) გივი შინ არის?

თამარი — შინ განლაგს... რა იყო, გიგლა?

ბიგლა — (გასაღებებს ატრიალებს) დეიდა თამარ, კაცი არ ვიყო, თუ თქვენთან სერიოზული საქმე არა მქონდეს... მხოლოდ ისე, რომ გივიმ არ გაიგოს...

თამარი — მეორე ოთახშია, ვახშობს. რა მოხდა?

ბიგლა — არაფერი ისეთი...

თამარი — შენც საათზე ხომ არ მოხვედი?

ბიგლა — რა საათი, მე არაფერი არ ვიცი...

თამარი — რაკი არ იცი, მაშუ თქვი რა ვინდა.

ჯერ ეს მითხარი, შენ და გივი კინოში ერთად იყავით?

ბიგლა — არა, დეიდა თამარ, მინდოდა, შაგრაამ აქ წამოსვლა ვამჯობინე.

თამარი — გისმენ...

ბიგლა — ხომ არ გამოიჯვარდები, დეიდა თამარ?

თამარი — რაზე ვზიო?

ბიგლა — გივის ცოტა მოვარტყე... (ხელით ანიშნებს)

თამარი — უი, მომიკვდეს თავი. რისთვის?

ბიგლა — ბევრი ფული მოვაგროვით, მანქანა უნდა ვიყიდო და ერთად ვისიერნოთო. მერე ისეთი სიტყვა მითხრა, დეიდა თამარ, ვედარ მოვუთმინე და...

თამარი — განა რა გითხრა ისეთი?

ბიგლა — თვალი ეშმაკურად ჩამიკრა, (ორი თითით ანიშნებს ფული მოვიპაროთო) ერთი ყუთი მაქვსო, საცაა ფულით გაივსებაო. დეიდა თამარ, განა თქვენ არ იცით იმ ყუთის შესახებ?

თამარი — ერთი უბრალო რაღაც ყუთია, ამ უჯრაში აქვს, შენახული, ჩაკეტილია, ბევრი ვიწვავი, მაგრამ ვერაფრით ვერ გავადი. როგორც ჩამოვა მამანისი, უნდა გავხიზლო რამდენი აქვს იმ საიდუმლო ყუთში ფული...

ბიგლა — რა, გასაღები არა გაქვთ?

თამარი — არა, შევიღო, თვითონ ინახავს... მერე მაგისათვის სად მცალია... დედა მიწვევს სავადადყოფოში, ძლიერ ავადაა, დილა-სალამოს იქ დავდივარ.

ბიგლა — დეიდა თამარ თუ თქვენ ვინდათ... აი, შეხედეთ... (გასაღებებს უჩვენებს) კაცი არ ვიყო, თუ არ გავადლო...

თამარი — ეს რა გასაღებები გიჭირავს?

ბიგლა — ჩემი წიგნის კარალისაა, უჩემოდ რომ წიგნები არ ინახოვრონ, ვკეტავ ხოლმე.

თამარი — შენ თუ მაგაში დამენმარები, რა ვინდა ჩემგან... აბა, სინჯე...

ბიგლა — ხო? ახლავე, დეიდა თამარ... (გასაღებს მოარგებს, ამოაქვს ყუთი) აი, ესეც საიდუმლო ყუთი!

ბიზი — (მეორე ოთახიდან) დედა...

თამარი — რა იყო? (გიგლას ანიშნებს დაიმალო. გიგლა ყუთიანად მაგიდის ქვეშ შექცება. თამარი სუფრას ასწორებს. გამოდის გივი)

ბიზი — დედა... ჩემი ჩანაგალი სად არის, ვერ ვნახე...

თამარი — კარალის მარჯვენა უჯრაშია...

ბიგლა — რას აკეთებ, დედა?

თამარი — მაგიდის საფარი სულ დაიხა, ახალი მინდა ვიყიდო და წომას ვიღებ... (მტკაცველი წომავს).

ბიზი — ზო, მაგისათვის ხომ გაქვთ ფულები? მე რომ ვთხოვო, კი არ მომცემ...

თამარი — გასწი, ივანშემ და გაკვეთილებს ჩაუჯვები...

ბიზი — დღეს ხომ ვიმეცადინე... ისეთი ახალი სურათი ვნახე, რომ... ვინდა ვიამბო, დედა?

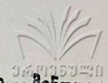
თამარი — რა დროს ეგ არის ჩქარა ჭამე და მერე იმეცადინე...

ბიზი — კარგი, დედა... (გადის)

ბიგლა — (გამოდის, იცინის) მე კაცი არ ვიყო, თუ დღეს საღმე ახალი სურათი გალიოდეს... ეგ მე მკითხეთ... როგორ იტრუა...

თამარი — აი, ამ მაკრატლით ვცადოთ გახსნა... (აძლევს მაკრატელს)

ბიგლა — (წევალება, ხსნის, წამოიყვრებს) დეიდა თამარ, შეხედეთ... აქ ფული სრულებით არ არის... კოჭები მჭრია და, ნახე! ჩემი ჯუჯვა, ამას წინათ რომ დავკარგე...

თამარი — (ლუყაზე ხელს შემოიკრავს) კამათ-
ლები? შენი ჯაყვა? ვი ჩემს დღეს, ფუჭი
დაუხარჯავს...

ბიგლ — არა, ფუჭს არ დანარჯავდა...

თამარი — მაშ რა იქნა? მართალია, ცოტა
ჭქონდა, მაგრამ რომ არც ის არის?

ბიგლ — ეგ ამ კამათებს უნდა ვკითხოთ.
თქვენი მეუბნები პროფესორის შვილს ხომ მე-
გობრობს გივი, შოდა, იმასაც კარგად ეცოდინება...

(გარედან მოისმის ხმაური)
თამარი — დამაღე ყუთი... ვილაც უნდა
იყოს... (ყარბთან მიდის, გიგლა ყუთს დამალავს.
შემოდის ვასტანგი და გოჩა)

ვანტანტი — სალამი, დეიდა თამარ...

ბოჩა — სალამი, პატივცემულო თამარ...

თამარი — იცოცხლეთ, შვილებო...

ბოჩა — ოჰო, კინოქრონიკაც აქ ყოფილა...

ვანტანტი — დეიდა თამარ, ვილაც კაცი გკით-
ხულვოთ.

თამარი — მე? (ყარს ადებს, შემოდის შესა-
თე) მობრძანდით.

მისაბთი — გამარჯობათ...

თამარი — იცოცხლეთ, ბატონო...

მისაბთი — გივი მზიაშვილი აქ ცნობრობს?

თამარი — დიას...

მისაბთი — მე მისი მშობლები მინდოდა.

თამარი — მე განხლავართ...

ბიგლ — გივის დედა განხლავთ.

თამარი — ვაიმე... მოსკოვიდან ცუდი ხომ
არაფერი ამბავია?

მისაბთი — დამშვიდდით, ქალბატონო, მოს-
კოვი თვალთაც არ მინახავს... მე მინდოდა მე-
კითხა... მეც ხომ მშობელი ვარ...

თამარი — რაშია საქმე?

მისაბთი — მე შესაათ განხლავართ... შინდო...
და გამეგო... ერთხელ ასეთ საქმეზე კარგი მაგარი
უსიამოვნებაც შემემთხვა, მაგრამ... თქვენი შვილი
საათს ჰყიდის?

თამარი — რომელ საათს?

მისაბთი — (ამოიღებს) აი, ამას...

ვანტანტი — (შეჭყვირებს) ჩემი საათი! (გამო-
ართმევს, გაარს შემოიხვევიან გიგლა და გოჩა).

თამარი — ვი, ჩემს დღეს! ამას რას მოვეს-
წარი... (სკანზე დაეშვება. ყვირილზე გამოდის გი-
ვი, შეხედავს მესაათებს და წამოიძახებს)

ბიგნი — ძია!

მისაბთი — ძიამ პატრონს საათი აპოვნინა.
ძიამ ერთი სიტყვა უნდა გითხრას და მთელს სი-
ცოცხლეში განსოვდეს: „სიცრუეს მოკლე ფეხები
აქვს“. სიმართლე გზას მუდამ იპოვის. კარგად
ბრძანდებოდეთ...

ბიგნი — ძია... შეჩერდი... მომისმინე... ძია, ამ-
ხანაგებო, ერთი სათხოვარი მაქვს.. ამის შესახებ
ნურას იტყვი, ნურც შინ, ნურც სკოლაში... მე
გთხოვთ... მე გაძლევთ პირობას... (დელის წინ და-
ეშობა)

ვანტანტი — შენი პირობა ჩვენს გარეშე არ
ივარგებს... დეიდა თამარ, კეთილო ძია, ჩვენ გაძ-
ლევთ პირობას — აი, მე, გოჩა და გიგლა, რომ ან
ჩვენ სამნი გავხდებით ისეთი, როგორც გიგია,
ან გივი გახდება ჩვენზე უკეთესი... (გივის) დამ-
შვიდდი! ეგ სრულიად არაა საჭირო! ნახვამდის
ძია, აი, ჩვენ გაძლევთ ამის პირობას!

თამარი — გამადლობთ! და თან დიდ ბოდიშს
ვიხდი, რომ ჩემმა შვილმა მარტო ჩვენ კი არა,
თქვენც შეგაწუხათ... გამადლობთ!

ფ ა რ ღ ა

ბ ი ო ნ ე რ ე ბ ი ს მ თ ა ზ ე

შევეყვით აღმართს.
მუხლმავრებს, გამძლე
დაგვაჩნდა ოფლის მარგალიტები.
ვძლიეთ მწვერვალი და მაღალ ნაძვზე
მტკიცედ ავმართეთ დროშა წითელი.
მას მერე იგი ფრიალებს ლაღად,
თავზე მზის შუქად გადმოგვფენია.
მწვერვალზე ასვლით

განცილი დღლა —
ძირს ჩამოსვლამდე არ შეგვრჩენია.
ასრულდა რაც ვქვეით
და რაც ვინატრეთ,
გულს სიხარული აღარ შორდება,
ძმლავრი შეტევით ძლიერ სიძალდეს
პიონერების მთა ეწოდება.

გუგო სეპელაშვილი

ნიკო ბუპარაშვილი

ნახ. აღ. ბანძელაძისა

ნ ა კ რ ა ე ტ ა ნ

პირველი დღეები

სკოლიდან დაკვითვებს თუ არა, მამაჩემმა ჩემი უფროსი ძმა პიონერთა ბანაკში გაგზავნა, მე კი სოფელში, ბებიასთან. სიმართლე გითხრათ, არ მინდოდა წახვლა, გული მეც ბანაკისკენ მიმიწვევდა, მაგრამ რას ვიზამდი, მამის გადაწყვეტილებას წინ ხომ ვერ აღვუდგებოდი! წახვლისას უგებურად დავეშვიდობე ყველას, მატარებელში კი დედა შევაწუხე ბუზდღუნით და საყვედურებით.

ხუთი საათის მგზავრობის შემდეგ ფანჯრიდან ჩვენი სოფელი დავინახე. მწვანე ტყეებით შემოსილმა ქედებმა და ხეობისგულივით გადაშლილმა ალაუნის ველმა თბილისიდან წამოყოლილი ნაღველი თითქოს გამინელა. როცა მთის ფერდობზე გაშენებულ ჩვენს უბანში შევიდი, მაშინ ხომ მთლად დამავიწყდა ყველაფერი. დიდი და პატარა ჩვენს ეკლესიაში შეიკრიბა. უბნის ბიჭები გარს შემომტყვივნენ. რამდენი ხანია არ მენახა ისინი. გასრდილიყვენ. მზისაგან გაწითლებულები შემომტყვივნენ და მიღმოდნენ. ზოგს გაშვებაც მოსწრო. რა მომაწყენდა მათთან. მზიარულები იყვნენ ძალიან. ასე მცოდნოდა, სულაც არ ვინადგლებდი სოფელში წამოსვლას.

ყველაზე უფროსი გოგია იყო, შავტუბა და გბუბი. ყოველთვის დარბაისლურად ლაპარაკობდა. მას მოსდევდა შოთა — ქერა, ლამაზი ბიჭუნა, რომელსაც დაცინვა უყვარდა, მაგრამ ისეთი კი არა, რომ გწყენოდა. პირიქით, გაიცინებდი, გამზიარულდებოდი. ოთარაც კარგი იყო. ლერწამივით ტანი ჰქონდა. მოკლე შარვალი ეცვა, მუდამ ფეხშიშველა და უხალათო დადიოდა. ყველანი რომ ვისხედით, ის ფეხზე იდგა და თავისი ცისფერი წვრილი თვალებით საღვლე იყურებოდა, ათვალით რბედა ახლო-შახლო ზის თუ არა ჩიბით, თან შურდულს იმარჯვებდა. ბიძინა? ერთი შეხედვით თითქოს ჩემი იყო, მაგრამ, თუ დაიწყებდა ლაპარაკს, ისეთს იტყოდა, სცილით ცრემლი გადამოცვივდებოდა.

ყველანი კარგები იყვნენ, მაგრამ მე უფროსი ოთარის უმცროს ძმას—ნიკოს დავუახლოვდი. ბიჭებს გარეთ სიარული უყვარდა. ხნდახან მთელ დღეს დაიკარგებოდნენ სოლმე. ნიკო კი ხშირად სახლში რჩებოდა, თავის ბებიასთან საქმიანობდა. დობებში ბაღას გლეჯდა და პალოზე დაბმულ ბოჩოლასთან მიჰქონდა. მისი წყალობით მეც ბევრჯერ მოვიხილავლიერ ბებიანები, მასთან ერთად მეც მომიქონდა ბაღასი და ბოჩოლას და თბებს ვუყრიდი.

ს ა ბ ა ნ ა ო ლ

დღიით ბიჭები საღვლე წავიდნენ. ჩვეულებრივად კაკლის ქვეშ არა სხედან და არ ოხუნჯობენ. იქ ნიკოს ბებია ზის, გამზმარ ლობოს არჩევს. ნიკოც იქვეა — გაბარუბული რაღაცს ედავება ბებიას.

მეც მათთან მივიდი.

— იცი? ბიჭები ალაუნის არხზე წავიდნენ საბანაოდ, — მომიბრუნდა ნიკო, — ჩვენ კი არ ვავითხრეს. ბიჭი არ ვიყო, თუ მეც არ წავიდი!

— საღ უნდა წახვიდი, გზა იცი? იგბეი შენთვის — დატუხსა ბებია.

— იქ კი არა, ხვებე წავალი არ წამოხვალ?—ახლა მე შემომხედა ნიკო.

თინათობის ნიშნად თავი დაუქუნე და წამოგბი. წამსვე გავიქეცი, ბებიასაგან ნებართვა ავიღე. მან ჩალის ქული მომარჩინა ხელში და უკვე ეკლესია გასულს მომძამბა: იცოდე, არ მოინახლო, თორემ დაგსიცხავს.

ბებუნი ხეყნის შემდეგ ნიკომაც დაითანხმა ბებია.

განო გადავიბრინეთ, ნელი ნაბიჯით აღმართა აუყვებით. ნიკო გაწუწუვებლავ მეგლაპარაკებოდა. მეც სიამოვნებით ვუხმუნდი. მართალია, ის ჩემზე ერთი წლით პატარა იყო, მაგრამ არ ჩამოვივარდებოდა. ზოგჯერ მეგობნიდა კიდევ. მთაზე ასვლისას განსაკუთრებით გამოჩინა თავისი ცოდნა. ყველა

ხისა და შალახის სახელი იცოდა. მათ სარგებლიანობაშიც
კარგად ერკვიოდა. გზადაგზა შეხვედრილი ბევრი უცნობი
მცენარე გააშენა. საოცარია, საიდან იცოდა ნიკომ ამდენი
რამე!

მალე ავიარეთ მთის ფერდობი და პატარა ბუჩქნარში შე-
ვიდეთ. ბუჩქნარი რომ გავიარეთ, ჩვენს წინ ძველი ციხე
აღმართა.

— გვი, — მითხრა ნიკომ, — ციხის ღარაგმა გვითხრა,
ეს ციხე-სიმაგრე თანს სამასი წლის წინათ არის აშენებუ-
ლიო. ახლა აქ არ არის, თორემ ვაჰამბობინებდით, ბევრი
კარგი ამავეი ციხის.

ტყეში ჩაშალულმა ძველისძველმა ციხემ მომხიზლა.
თვალს ვეღარ ვაშორებდი მის სათოფურებს, ჩუქურთმიაწმა
კარმა მიიპყრო ჩემი ყურადღება. კარგა ხანს ვთვალიერე.
ზედ სხვა წარწერების გარდა ჩვენს ბიჭების სახელებიც
აშოვკითხე. იქვე კარებთან ნაცვცხლარი იყო. წამსვე ნაზ-
შირი ვიპოვე და ჩემი სახელიც მივაწერე.

მინდობი გავიარეთ. ხეტთან მივედიო. წყალი პატარა იყო,
ხმა კი დიდი ჰქონდა. აქეთ-იქიდან ამართული სალი კლდეე-
ბი ბანს აძლევდნენ. მაღლობიდან ვისკუბეთ და ხევში
ჩახვბეთ.

— ბანაობა იცი? — მკითხა ნიკომ.

— ამ პატარა წყალში ვინ ვერ შესვლბებს ბანაობას. —
მიფიქვ მე და კარგად დავაკვირდი გუბებს, რომელიც ოდნე
დღეღვდა და ნაირბებზე ჩამწკრიბული ბუჩქების ჩრდი-
ლები შიგ ღამაში ნახატბივით მოჩანდა.

— ეს გუბე ბიჭებმა გააკეთებს. აქა ბანაობდნენ ხოლმე.
ახლა კი აღარ ეკადრებს. აღაზნის არზე წაბრახანდნენ. ოთა-
რი ისე გაიპარა დილით, არ მითხრა. შებირებით კი, შემ-
პირდა წყაყუარო. შენ გგონია მოუწონებს მამარჩები?! მოი-
ცა, გაიკოს!...—დაიქანდა ნიკომ და ტანსაცმლის გახდას
შეუღდა.

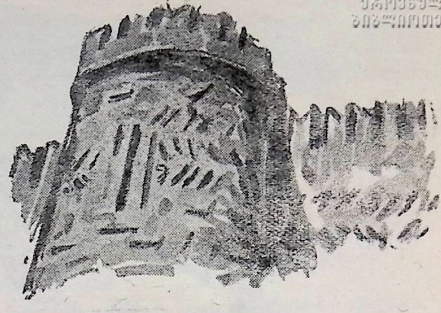
მეც დავიხარე ფეხსაცმლის ზონარის შესასწნელიდ. დახ-
რის დროს ქული გაღმომივარდა თავიდან და წყალზე ნავი-
ვით გასტროა.

— ქული, ქული!—ვიყვირე და უშეწოდ გავაყლდე თვა-
ლი. ნიკო შურდულივით მოსწყდა ადგილს. ფეხშიშველი
აედენა ქული. ერთი ფეხის დადგმა მშრალ აღდგოვად დავ-
ტრევი ფეხსაცმლები და შეეც ვაშოვლდი. მივედივით, მაგ-
რამ მაღლიდან დაქანებულ წყალს ვერა ვგვინდით სის-
წრაფეში. ბოლოს ტალღამ მოსახვევში რიყეზე მიაგლო ქუ-
ლი. ნიკომ ხელი დასტაცა და ხმაშალა დაიძახა:

— ჩენია, ჩენი, ნუ გეშინია!

ბუჩქნარი რომ გაივარეთ, ჩვენს წინ ძველი ციხე აღმართა.

მას ქული ხელში ექიაო, მაგრამ ადგომიდან ფეხს არ
იკვდილა, რაღაცა წაისტკროდა. ის იყო ისევე გუბისყენ
წავლა დავაბირე, რომ ნიკოს ხმა მომესმა:

— გვი, მოდი ერთ წუთს.

— წყალი გავტოვე და მივედი.

— ხედავ, რამოდენა ნაპრალოა?!
დავავიკრდი, მაღლობის ძირას მიწა გახტეილიყო. ხევი-
დან მოწვევბილი ერთი ტობი წყალი შიგ ნაპრალოში ჩა-
დიოდა.

— ბიჭოს სად იკარგება წყალი?!

— ნაპრალოში. აბა, ყური მიუღვე, როგორი ხმაური
დავიხარე. ნიკომ ხელი კეფაზე დაბალო და თითქმის
წყალმდე დამაწვეინა თავი.

დღიი ხმაური მომესმა. თავი ავიღე და ჩავფიქრდი.

— წყალი თთქოს ორბოში ჩაის, მაგრამ ორბოდან სად-
ღა მიდის? — ამის თქმა მოგახერხე, მეტი ვერავიხანს.

— ბიჭებიც ასე აზბობდნენ, პაპა თედომ კი სულ სხვანი-
რად თქვა. პაპა თედო ზომ იცი ვინც არის? ციხე-სიმაგრე
რომ ვნახეთ, მისი დარაჯია. ასე თქვა, შეიძლება წყალი
გვირბოში ჩაიდისო. გრძელი სამავე გვიამბო. ამ ციხე-სიმაგ-
რიდან ხევის ქვეშ ვიპოვბა ყოფილა გაყუანალი. იცი, სა-
დამდე? აი, იმ ბებზეც ამაღლებს ტაბარი რომ არის გუე-
ნებული, იქამდე. ნიკო თთის წვეგრბაზე შედგა, უღლო-
და ჩემთვისაც დაენახებინა ის ტაბარი, მაგრამ კლდეები
ვევფრბოდა, არ ჩანდა.

— მინდორზე რომ ავალო, იქიდან დავანახებ, — მითხრა
მან და განაგრობ: — ომის დროს ფერდობებზე შემოსულ
მტრის ციხის სათოფურებიდან უშენდნენ ისრებს ქართველი
მეცნიზონები. მათთვის საქმელი ამ გვირბობთ მოქონდათ
და წყალიც პაწია საიღუმლო ხერვლით ხევიდან ჩაქონდათ
თურმე გვირბოში. ეს ნაპრალო კი ჩვენმა ბიჭებმა აღმოაჩი-
ნეს. ამბობდნენ: უნდა გავხიზოვო, იქნებ წყალი მართლა გვი-
რბოში ჩაიდისო. დღეს სახანაოდ არიან. ხედავ გვიანს უნდა დავ-
მარონ ვენახში, ზეგ კი აუცილებლად წამოვიღებ. ასე მოილაპა-
რაკეს იმ დღეს. თან იარაღებს წამოვიღებენ, ასანთს და ჩან-
თელს — დასჭირდებთ, იქნებ მართლა იყოს გვირბო!

ჩვენ ისევე გუბებს დავუბრუნდი და ბანაობა დავიწყეთ.
ნიკო მარჯვედ ცურავდა. ხანდახან ისვენებდა. ვეებერთელა
ქვაზე წამოჯდებოდა, ჩვენს წინ აუცილებლად სალ კლდეს
შეხედავდა, რომელსაც წყლის წვეთები ჩამოსდიოდა, და
თავისებური სიღინჯით ამბობდა:

— იცი, ჩვენს სოფელში ყველა ხევი შრება, ეს კი არა.
რა დაშრობს! ზომ ხედავ, კლდეებს როგორ ჩამოსდის წყა-
ლი! ზევით თუ ავილო, იქ კიდევ ჩანჩქერბივით ჩამოს-
ჩქეფს.

ნიკო ლაპარაკობდა, მე კი ვდუმდი. ზოგი მესმოდა, ზო-
გი—არა. ფიქრით ნაპრალს დავტრიალებდი, ნაპრალი მეღვა-
თვალწან.

იმ დამეს ჩვეულებრივზე ადრე დაწვევი, მაგრამ არ დანეძინა, ისეც ნაპირზე ვფიქრობდი. მიკვირდა ძალიან, რომ ბიჭები ერთმანეთს უცდიდნენ, ცალკე არავის არ უნდოდა წახალ ვერაბის აღმოსანენად. რა მნიშვნელობა აქვს ერთად აღმოჩენას?! — ვფიქრობდი ჩემთვის.

უცნაურმა აზრმა გაიშვილა: მიიღი, არ დავუცდი იმით, თოხს წავიდებ და მე თვითონ ამოვთხრო. თუ გვირახი აღმოვაჩინე, დარავს ვაცნობებ, ის კი გავწვთში ვაძრწვნი. გავწვთს წავიდებ, ჩვენს სკოლის ყველა მოსწავლეს ვაჩვენებ. თუ ბიჭები არიან, მერცე გაიბტოლდნენ. სოლოდიან დაბრუნებისას სკოლაში ბიჭვი რამე მოაქვთ. სამკურნალო ბალახები, ფრინველების ფტულები; ზოგი იკვნიხს ხოლმე, იმი მთავს ავიღო, „გამოქვაბული ვნახეო“. ასეთი საქმე კი ჯერ არავის გაუცთებია. უბრალო რაზე ხომ არ არის, ისტორიული გვირახი ჩემი ფიქრი მე თვითონ მესამოვუნა. სიხარულით თაბებრუ დამესხა.

შუადამდედ შამფურივით ვტრობდები. საწოლის ქრებივინით ბებია არ დავაძინე. ბოლოს, როგორც იქნა, გამოვიტანე ვაღაწვევტილება ხვალ თოხით წავსულიყავ ნაპირათან. ბებიას გავცახე: ხვალ დღითი ადრე მამიდასთან წავადმეოქი, და დასაძინებლად კედლისაკენ დავაბრუნდი.

ძალე ავედი მალეობზე. მთებიდან ნიავმა დაუბერა. შიშველ მსალეობზე სიცოცე ვიკრძინე. ნაშიანმა ბაღსმა ფტებნი მითლად დამხველა. ეს არავის იშმშოლო ვიკრძინე. ვიბეშუ რომ შოთი ბური მჭირად, ერთ წუთს გადავახსნულე. ჩქარი ნახვიით მივიდილი. მეჩქარებოდა ნაპირათან მისხველ. ფიქრში ვართულმა ისე ვაღვიარე მანდღორი და ცოხესთან მივიდი, რომ ვერც კი გავიგე. კიდევ შევვდივდი ფიკლი ძველნახსას. ახლა უფრო დამაში მოჩანდა. ახლად ამოსულ მშის სხვიებს მოეჭარგა მისი მალელო კედლები. კარი დაკეტილი იყო. ჩანდა მე მოვასწარი დარჩავს.

უკეთესია-მეოქი, ვაფიქრე და ნაბირისაკენ წავიდი. როგორც ვაგონი, დღესაც ისე ჩავბტი ხევეში. ფტხსცემელები ვაგვიხად და წყლის დინებას ვაყუვი. ნაპირათან მალე მი-

ვიდი. დავაქვირდი მის კიდე-განს. ჩავფიქრდი. მარტო ვიყავ უდაბურ ადგილას. მარჯვნივ კლდეები აღმართულიყავნენ, მარცხნივ მუყვისი ბარდები მოჩანდა. წყლის ხსნარებო და მარტოდ ვაღვიბებულ მიტების სვილე-მიხილი ამხრანებო ვარემოს. თოხსიმარჯვებული ვიდევი. საქმის დაწვება მსურდა, მაგრამ უჩვეულო ფიქრმა შემაჩერა.

— ბიჭები?! — შევეცინე ჩემს თავს. — რომ ვაიგებენ, მიმიტონენენ ამ საქციელს, ეს ნაპირალი ხომ მათ აღმოაჩინა?! აი, ვაგებრებულ უკან და ხვალ მათთან ერთად წამოვალ. მაგრამ მე რომ ამ საქმეში მოზიარე არ მინდა ვიფიქრე. ვიფიქრე და გადავწყვიტე:

თუ ნაპირალევე ვვირახაი, მე უნდა აღმოვაჩინო, მხოლოდ მე!

თოხი მარჯვედ დავებე ნაპირას. არ ვამეჭირდა მისი ჩანგრევა. კარგად რომ ვავაგანიერე, თოხი ახლა დაბლა ჩავაღვრე. იქ არავითარი სიმაგრე არ დამხვედოდა. თოხი სიხრემეში მიდილიდა. ეტყობოდა უშაბით იყო ნაპირალი სახეტე-სიხარულილსავნ ფტებრ აღარ ვიდექი. შლმის დვიდლო ვიდევი და წყლის ვატიანე, ვანიერ და ღრმა ნაპირალში ჩასვლა არც თუ ისე ძნელი იყო. ვისკეპე და ჩავბტი. პირველად უშაბით წვეკლე ფტებმა და შევიტრდი, „შემდეგ კი შევიტრდი, — ვიგაძინე, რომ ფტეხი ნეტლდოდა მიკურებლოდა და უფრო ღრმად მივიდილი. დავიხანე, მინდოდა მენახა, იყო თუ არა ვვირახი, ან წველი ჩხრალით სად წარდიოდა. ორმოხე სიბხენილს მეტი არაფერი მოჩანდა. უცხად უცნაურ-რობითი ვაბოლისა და სტვენის ხმა მომესმა. შემოხეხული წამოვბტი. ორმოხე ამოვლა ვაძინებდი. ნაპირებზე ხელს ძლივს ვაწვდიდი. ფტებნი მიკურებოდა. შაშმა შემეპირო, ერთოლამ ამიტანა. ხანგამოშვებით საღან მიდილიდა ეს არაადამიანური ხმა, არ ვიცოდი. ვიდექი დახვეული და ერთს ვნატვრობდი — ვინმე მოსულიყო და ეშველა. მაგრამ ნატვრას ვინ შემისრულდებოდა ისეც ძალღონე უნდა მომეჭირა, რომ როგორმე ავსულიყავნა მალე. უცხაბთ რაღაც სიმაგრე მომხმე, მაგრამ ნიყო?! მან ხომ მითხარა: უნც წამიდი, ერთად ამოვთხარათ ნაპირალი; თანდათან მიახლოვდებოდნენ, უკვე ცოხესთან იყვნენ. მართალი უთქვამთ: ვაჭირვება მიჩენენ — ვაქცივას ვაჩვენებო. არ ვიცი როგორ მოვიკრიბე ძალღონე. უცხაბთ შევბტი, ნიდაყუებთი ნაპირის დავეყრდენე და როგორც იქნა სხეული მალე ვიტიანე. დავტავე თოხს ხელი და მაველის ბურქებში შევფერი.

— ნამგალა, ბიჭეო, ნამგალა! — დაიყვირა ვილაყამ და უშად ჩემს თაღვი კენებმა ვაღინებოლო...

ვახსებრი დივიდი იყო. რა შექნა, სირცხვილით როგორ ვამოვინებოდი მათთან?! შეძლებოდა სხვები მამატებდნენ, მაგრამ ნიყო?! მან ხომ მითხარა: უნც წამიდი, ერთად ამოვთხარათ ნაპირალი; თანდათან მიახლოვდებოდნენ, უკვე ცოხესთან იყვნენ. მართალი უთქვამთ: ვაჭირვება მიჩენენ — ვაქცივას ვაჩვენებო. არ ვიცი როგორ მოვიკრიბე ძალღონე. უცხაბთ შევბტი, ნიდაყუებთი ნაპირის დავეყრდენე და როგორც იქნა სხეული მალე ვიტიანე. დავტავე თოხს ხელი და მაველის ბურქებში შევფერი.

დახმარება აუცილებელია

ბიჭები მოვიდნენ. მხარზე ბარები, თოხები და ძალყენები ჰქონდით ვადებული. ფოთლებშუა დარჩინილ ქუბურტანინდან ვიყურებოდი, ყველას კარგად ვხედავიდი. როცა ერთად უთვეყებდნენ, მაშინ ვერ ვარკვევდი რას ამბობდნენ, თორემ წყნარი მხარავი კარგად მესმოდა. ერთ ხანს მთლად მიწყნარდნენ, რაღაცაზე ჩაფიქრდნენ. ძალიან მინდოდა სახეების გამოძეტველებანუ ამოგეითხა მათი ვაჩუქების მიწეწე, მაგრამ ვერ ვახტხებოდი. იმ ოხტრმა ნიავმაც მაშინ მოიცვალა, დაუბერა ზემოდან და მაველის ბურქებში არცული ასკილის ყლორტები ჩემს ჰუბურტანას დააფარა. ხან იქით ვაფიქვი, ხან აქეთ. მათი დანახვა მაინც ვერ შევძელე. ეკლებმა უარესად შემაწუხეს. საითაც ვაღვიხარე, იქიდან დამეტეკენენ და ლაზითაინად დამიფხაუნეს ლოყევი. როგორც იქნა მისწვირად ნიავი. ჰუბურტანა ისეც ვიპოვე, მაგრამ რა გამოვიდა. სანამ მათ ვაღვიბულ სახეებს შევხედავიდი, მანადიდე კარგად ვავიგინე.

- ვივისია, ვერ ატყობთ?!
— ვივისია როგორ იქნება, დილას მამიდასთან წახული...
ეს ნიყო მექომაგებოდა.

თოხი მარჯვედ დავებე ნაპირას...

ყველაფერი ნათელი იყო. ახლა გამახსენდა, რომ ფეხსაც-
მელი ნაპრაღთან დამჩრა. ცეცხლი შემომღეო სახეზე. ცხა-
ლია მიხვდები, რომ მე ამოვხარე ნაპრაღი. ტყუილად ვი-
მღებოდი. წამოვდექი. ფეხი დამბუხებოდა. დაპარულ
მკლავზე ხელი ვაგვხვი და ახალი ჭურჭრულა მოვებხე.
ნაპრაღთან ბიჭების გარდა ერთი მოხუციც მოჩანდა. ის
აღმათ ციხის დარაჯი იყო. ჩემდღე ებასებოდა ბიჭებს. მისი
ხმა ჩემამდღე არ აღწევდა. ნიკო, ბიძაშა, შოთა და ოთარი
ხან მოხუცს შეტყუებდნენ თვალაშუა, ხან გოგობს, რომე-
ლიც, როგორც ყოველთვის, ასევე ტრემოქანდროლიდა უბ-
ნის ბიჭებს. მან ხელი მაღლა ახწია და ისე მიმართა ამა-
ნაგებს.

— საქმე გადაწყვეტილია. ნაპრაღს აღარა უნდა-რა, კარ-
გად ჩაუბრძოთ. პირველი მე მივდივარ. აქვე ვიქნები, მო-
ვათვალთვრე შესავალს და ვისაც გამოვიპაზებ, ის ჩამოვტებს.
ყველა ერთად ნუ ჩამოხვალთ. შენ კი ფეხი არ მოიცვალო —
მიუბრუნდა ნიკოს. — ნაპრაღთან იჯექი, რომ ჩვენნი ძახი-
ლი კარგად გივარა და პაპას გადასცე. აბა, მივდივარ.

გოგია ნაპრაღში ჩახტა. ერთ ხანს სიწმინე ჩამოვარდა. ბი-
ჭები მამლაყინებოდათ კისერწარტყმებულები უხზობ ჩაპ-
ყურებდნენ ნაპრაღს.

დღიე ხანი არ გასულა, რომ ბიჭები ამოჩქოლდნენ.
— ოთარი მოვიდასო! — დაიხანა ნიკო.
ოთარმა წერაქვი კოხტად შეათამაშა ხელში და ჩახტა.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ნაპრაღთან ნიკო-ლა მოჩანდა.
შუადღის მზე უღელ სახეზე დანათოდა, ოვლი წურწურით
ჩამოსდიოდა. შორიანხლოს სახელეფანი მოხუცი ბოლთასა-
სცემდა. ეტყობოდა დელაგვა, რადგან ბიჭები ღრმად შე-
ვიდნენ ნაპრაღში. მათი ხმა სულ აღარ ისმოდა. ნიკოს რამ-
ღენჯერ უთხრა მოხუცმა: ჩრდილში გამოდი, ცოტა ხანს
მე დავჩრები მანდო, მაგრამ ნიკო ადგომიდან ფეხს არ იც-
ვლიდა.

— რამდენი ხანი გაუდა და არაფერი არ გავგავებინეს!
რაშია საქმე ნეტავ? — ბუბუბუბუბუბუ ნიკო.

— ასეა, ლოღინში გვიან გადის დრო. შენა გგონია დღიე
ხანია რაც წავიდნენ? შეტე-ბიჭი ათი, ან თხუთმეტედი უთი
იყოს. — სცადა ნიკოს დაშოშინება მოხუცმა. თუმცა თვი-
თონ უარხებდა დელაგვა.

ბიჭმა მოხუცის ლაპარაკი თით-
ქოს ვერ გაიგონაო, თავისთვის
ჩაილაპარაკა:

— დახმარება აუცილებელია!
შემდეგ წამოხტა და ჯიბე მოი-
სინჯა — ასანთი და საწითელი
მაქეს თუ არაო.

— არ გაბედო! — დაუშალა
მოხუცმა. მერე დაუყვავა: —
ბიჭები უშენოდაც მოახერხებენ
ამოსვლას!

მაგრამ ნიკო თევზვით გავუ-
სხლტა და ნაპრაღის სივრცის
ჩამოშალა.

მეც დამაღონა ბიჭების შეგვიან-
ებაში. რაც ისინი ჩავიდნენ, ნახე-
ვარ საათზე მეტი არ იქნებოდა,
მე კი წლიწინად მომჩვენდა.
გული ამოჩქოლდა. ვეღარ გავ-
ჩერდი საფარში, წამოვბტი და
ნაპრაღთან მივიბრძინე.

— შენ ვინა ხარ, საიდან მოხ-
ვედი? — ხელი მტაცა მოხუცმა.

შევეცადე მისი ხელიდან გავ-
თავისუფლებულიყავ. თან ვუბრ-
ნებოდი: გამოშვი, მათი ამხანაგი
ვარ, ნაპრაღში უნდა ჩავხტი,
დახმარებაა საჭირო-მეთქი.

გული ნაპრაღისაკენ მიმიწივდა, მაგრამ მოხუცი მაგრად
მიქრდა თავის დაკოვრული ხელებს. ბევრი ძიძგოლაზა მაგად
დამჭირებდა — უცებ თვითონ გამოშვა ხელი, ასობდა მტერს
ზე, იქ, სადაც წელან ბურქებში ვიჯდები, ძახილი ვაისმა.

— აქა ვართ, აქა!
ჩვენი ბიჭები ყვეინენ.
გახსრებულმა მოხუცმა მიმატოვა და უშალ ბიჭებს მია-
შურა.

უცხად გამოივლა, მივიღე მათთან თუ არა-მეთქი? მაგრამ
რა დროს ფიქრი იყო! ისინი მიწის სიღრმეიდან ცოცხლები
ამოვიდნენ. ერთ წუთს ყველაფერი დავვიწყე და მეც მათ-
თან მივიბრძინე. ისინი ხვრელს დაპყრებდნენ. თავიდან ფე-
ხებამდღე ტალახში აყვნენ დახვრილები.

— ყველანი აქა ხართ, შვილო, პატარაც აქ არის? —
იკითხა მოხუცმა.

— პატარაც აქ არის, — თქვა გოგიაშ, — ეს რომ არ მო-
სულეფიო, საწთელი ვავითავდა და ბნელში გზას ვეღარ
ვიკვლევდიო.

ბიჭებს არა უთქვამთ რა ჩემთვის, მხოლოდ ჩემუმად
იღმებოდნენ, დამცინოდნენ ალბათ. რაღაც ჩაიბუბუბუნა.
ყველამ ერთად დაიწყო თავდადასავლის მოყოლა. უბრთახე-
ნა აღარ იყო. ერთს და იკვებს ათჯერ მიტოვებდნენ, ისე
ყვნენ აღფრთოვანებული გვირაბის ნახეთ. მე ჯავებთან
ყვერულს დავტყუებდი. პატარა იყო ხვრელი. საკვირველია,
როგორ ამოვტყუნე! ნაპრაღში ჯავებმა და ბალახს დაეპარა.
შეგ რომ ჩავიხედე, ძველქართული აგურის ნატეხები მოვარ-
ი თვალს. ხვრელი ძალიან ვიწრო და მიხვეულ-მოხვეული
იყო, იმიტომ ჰქონდათ ბიჭებს ტანსაცმელი ერთიანად ტა-
ლახში მოხვრილი.

პაპამ გვარების ჩასაწერად ფანჯარი და ქაღალდი ამოიღო.
— და დროსია, პაპა! — შეხერა გოგიაშ. — თქვენ გგო-
ნიათ რაღაცეა უცვლელი ყველაფერი? ამ, გჯერ სად არის ნაპრაღი-
დან აქამდე მოვედიო. — მან თითი ვაიშვირა ხვრელისა-
კენ. — აქ კი გვირაბის ჩამონგრეული ქერი გადაგველოპა.
გვეგონა გავანგრევედით და ისევე გვირაბში განვგარბოდით
გზას, მაგრამ შემთხვევით მალ-
ელ მოვხვდით. ვინ იცის სად უხ-
ველს გვირაბი, ან სად თავდება.
როცა მოლომდე მივალთ, მშინ
ჩავვერთე.

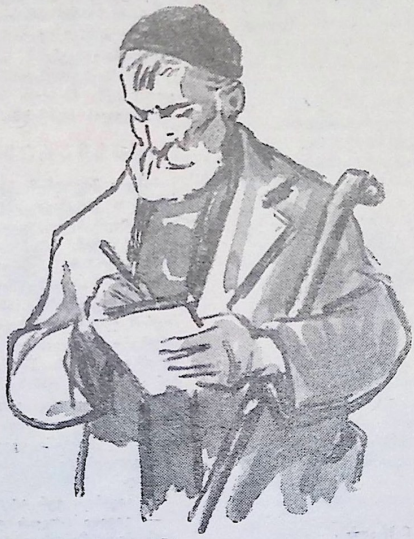
— მთავარი ვაკეთებოლია, შევი-
ლო. გვირაბი აღმოჩენილია, რაი-
ონს უნდა ვაცნობოთ!

პაპამ ყველა ჩაიწერა ჩემს გარ-
და. არც ველოდი რომ ჩაიწერდა,
მაგრამ ნიკომ გაასხენა.

— რატომ გვიცხი არა წრთ?
ხუმრობაა ამოღენა ნაპრაღის
ჩანგრევა და გავანერტება.

ბიჭები დაეთანხმნენ ნიკოს.
პაპამ მეც ჩაიწერა. ვაოცებუ-
ლი ვიდექი. ერთხელაც არ წამო-
მავყვებდი დანამშუალი.

ნაშუადღევს დავტოვეთ იქაუ-
რობა. ბიჭებმა მხიარულად გავა-
იარეს მინდორი და ფერდობ-
ზე დაეშვნენ. იცინოდნენ, ყუჟა-
ნებდნენ. მეც მათთან ერთად მი-
ვებავებდი... მივაიჯებელი კი
არა, მივცოცვდი უშუქო ჭიასა-
ვით — გაწამლებული, შერცხ-
ვილი და ფულადწყვიტოლი.

მაია ასათიანი

ნან. დ. ხახუტაშვილისა.

როგორ გააჩინა წყლის ნეთბა ნაკირქალი

თქმულება

6943

ზაზას ბებოს—მარიამ მიგრიაულის სოფელი თერგის ნაპირზეა გაშენებული. ციკაბო კლდეებს შორის თერგი აქაფებული ხეტელება ქვასა და ლოდს. ბებოს ძმისშვილები ახლაც იმ სოფელში სახლობენ.

გასულ ზაფხულს ზაზას დედამამ მიგრიაულების ოჯახს ეხტურა. ეს იმიტომ მოხდა, რომ ზაზას მამა ცნობილი ინჟინერია და თავრობამ დარილობის პროექტის შედგენა დაავალა. იგი მთელი ზამთარი ქალაქში მუშაობდა, გაზაფხულზე კი წასასვლელად მშადება დაიწყო.

— მივლინებაში მგზავნიან თერგის ნაპირებზე. ბარემ იქ მოვივარკიოთ, ზაფხული იქ გადატაროთ, მარიამ მიგრიაულის სოფელი ვნახოთ... — წაიხურა მამამ და დედამის შესედა.

ბებოს ძალიან გაეხარადა.
— დიდი ხანია არ ვყოფილვარ, რემი მიწა-წყლის ბერი მეც მომიხდება და ბავშვსაც ვან-ლონეს შემატებს. — ბუბუბუბუბა იგი და თან ბარგს ალაგებდა.
ზაზას ძალიან მოეწონა სოფელი.

მამა მთელ დღეებს თერგის ნაპირებზე ატარებდა, მუშები დაჰყავდა, რაღაცებს საზადა, რუკებს ადგენდა, ბებო კი ზაზას არ შორდებოდა და სანამ საღილს ან ვახშამს ამზადებდნენ, ათასნაირ ზღაპრებს უყვებოდა შვილიშვილს.
სანდახან თერგზე მეთევზეები ამოდოდნენ. ზაზა გულის ფანქაქლით დასდევდა მათ და სველ ბაიდიან გამოხსნილ აფართქლებულ კალმახებს ფერებოდა.

— ზაზა-ბიჭო დაიდლები, ბებო ვანაცადლოს!

— არა, ბებო, რა დამდღის, ხედავ როგორი წინწყლები აქვს კალმახს?

— როგორი წინწყლები ადვს, შვილო?!

— აი, ბებო, დააკვირდი, თითქოს ნაკვერცხლები დაჰყრდღის ტანზე.

— მერე რა, ბებო შემოგვედღოს, კალმახის მოდგმას ხომ ყველას ასე აქვს.

— მერე რატომ არის არის ასე, რატომ არ ჰრება ეს ნაკვერცხლები თერგის ცივ წყალში?!

— ვანა მართლა ნაკვერცხალია, შვილო, მარტო ფერი აქვს ასეთი.

— ფერი თუ არის, ბებო, რატომ არ რეცხავს თერგის წყალი ამ ფერს?

— რატომ არ რეცხავს? — თვითონვე შეეცითხა თავისთავს ბებო და მერე ნელა თქვა:

— აჰო, მართლა, დამვიწყდა, ერთი ამბავი უნდა ვიამბო, ბიჭო, ისეთი კარგი ამბავია, რომ მოგეწონება.

— ახლა მიაბობ, ბებო?!

— ახლა რა დროსაა, შვილო, საღამოს ვიამბო, მამა შენმაც მიინდა ვაი-გონოს. მასაც ეხება:

— მერე და მამამ არ იცის ეს ამბავი? — გაოცდა ზაზა.
— იცის, როგორ არ იცის, შენზე უწინ მისთვის მიაბინია, მაგრამ ვახშმის შემდეგ არაფერი საქმე გვაქვს და იმსაც ვავახსენებ.

ზაზას მთელი დღე არ უცდელია. იგი ჩაფიქრებული იყო და გულისხმანცქალით ეღიოდა საღამოს მოახლოებას.

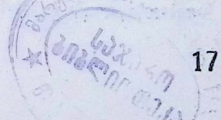
დაღამდა. ვარეთ უკვე არც ფრინველთა უვილ-ხივილი ისმოდა, არც ფუტკრების ზუილი. ბაგრში მხოლოდ ლორთქი მწვანე ფოთლების და ყვავილების სასუნ იდგა. დამის სიზნელის გამო ბუნებაც გაყურებულიყო. მამამ ადრე ივანშმა და, სანამ ბებია და შვილიშვილი ჩაის შეეტიცოდნენ, იგი ნახა-ზეტს ასწორებდა.

— მაღე დაამთავრებ, შვილო? — ჰკითხა ბებომ მას.

— რა იყო, დედა?

— შვილო, ამბავი მიინდა მოგუყვე ზაზა-ბიჭს. ზომ ვანსოს თენფო-ქაბუტის და ბოროტი დარაის ამბავი.

მამამ იმ წუთშივე უშვა დანქარს ხელი. ცოტა ხანს დიმილოზრებული, ჩაფიქრებით უყურებდა ბებიასა და შვილიშვილს, მერე კი თქვა:

— ჩი-ნი-ნი — ჩაიქირქილა დარიაშ, — თუ ასე გეცოდები, აქეთ მოიწი, ტალღებმა და შენგარწვერზე დაკიდებამ მართლაც გაშენა, მომხევიე და გამათხე, დაგვიმადლებ.

— არ მოიხევი, შვილო, — მოისმა თენგოს დედის ხმა მაღლიდან. — ეგ შეჩვენებული ყელს გამოვადლრავს.

— ეს ვინ ოხერია? — გაიკვირა დარიაშ ქალის ხმა. — ეს ჩემი დედაა, — ამაყად უთხრა ბიჭმა, — მე მის გარდუვალს ვერ ვიწამ, ხვალ კი მოვალ და გნახავ. მამ ხვალ გიცდით. — თვალების ბრალით უთხრა ვახარებულმა დარიაშ.

მერე დღეს თენგო-ბიჭი დედას გაეპარა. თან ჯიბის დანა წაიღო. ფირობდა, ფრჩხილებს დაეკერი, მერე თერგში დავახრიაბ და ქვეყანას ბოროტებას მოვამორებო.

მოტყუვდა ბიჭი. დარია-ქალს ასე ვერ გააცურებდა გამოუცდელი ვაჟი. ბოროტმა ქალმა დანა შენიშნა და კიდევ უფრო მეტად ჩაიდო გულში დღაძლი.

— ჩემი გათხოვა გინდა? — მაცდურად ჰკითხა მან. — კი, დარია-ქალო, შენი გათხოვა მინდა, აბა, მოიწი აქეთ.

დარიაშ შუათითის გრძელი ფრჩხილი მუჭში ატაკა თენგოს და დანა გაადგდინა.

ახლა კი შეგრა ბიჭი, უიარაოდ აბა რა უნდა ექნა? გვიანდა იყო ბოროტმა ქალმა თავისი თმებით შეურთა ხელები და ტალღებში შეიტაცა. გაიხსმა მისი გესლიანი ხარხარი.

— მიაა, მიაა! — უძახდა ბოროტი სისარულით ახლა იგი თენგოს დედას. — შეხედე შენი შვილი თერგას ტალღებს ათბობს.

წერულმა ქალმა თენგო-ბიჭი მდინარის შუაგულში ამოწერილი კლდის ქიმზე მიაკრა ნაწნავენით. გარშემო აქაფებული, ყინულივით მდინარე გავარდნილი მენის ძალით ასდებობდა ქვესა და მიწას. ხელშეკრულ თენგო-ბიჭს ძლიერი ტალღები ნაფოტით ათამაშებდა.

მიაა სახლს გვიდა, როცა დარიას ხარხარი გაიგონა. ტანმა უზარა დედას შვილის უხედურება. იგი სირბილით ხევში ჩამოვარდა და შვილს თვალი შეავლო.

— შეხედე და დატბი! — ისევ სითხთებდა დარია.

— ვაი შენს დედას, შვილო! — დაიკვნესა მიაამ.

— არაფერია, დედა, — აიხედებდა ვაჟი და კლდეზე შენარტებულ ტალღებს ტრიადა. აქაფებული მძღვარი მდინარეზე აქეთ-იქით ამორიალებდა ღონეგამოცილი თენგოს სხეულს. დარია-ქაჯის ნაწნავენი საღატისავით შემოჰკროდა მაგდებო და მკლავს არ ანძრევიებდა. წვალობდა ბიჭი. ტალღა ხან ქვემოთ ჩაითრეცდა, ხან ზემოთ ამოვადებდა.

დარიას უხარდა თენგოს წამება და გესლიანად სითხთებდა.

ცივზე ცივა თერგის ტალღები. გაუჭირდა თენგოს, სახსრები ეტყინა, სხეული მთლად გაეყინა. ორი დღე-ღამე ებრძოდა ხელბეშეკრული ბიჭი ტალღებს. ორი დღე-ღამე დაზარდა უხედური დედა შვილის გარშემო და ხელი ვერ მიავლიდა ვანაწამებ ბიჭს.

წააღმა შეცურება სცადა. მუსხლამე ჩავიდა აბოპქრებულ ტალღებში, მკლავს ვალაუწვინდა, მძღვარი ტალღა ტყუილავით დაეჯახებოდა, წაქცედა და ისევ ნაპირზე გამოვადებდა. არ იცოდა რა ექნა. ცრმელი სდიოდა უხედურ ქალს.

უფრო და უფრო გაუთბა და გაუცებელა ცრმელი.

ეს მღულარე ცრმელები ეცემოდნენ თერგის ცივ ტალღებში და თენგო-ბიჭისკენ მიცურავდნენ.

— დედა, — ამოიკვნესა ბიჭმა, — სითხოს ვგრძნობ. ნუ-თუ თერგი გათბა?

— ეს შენი დედის ცხელი ცრმელია, შვილო.

— რამ გათხოა ასე ცრმელი, დედიკო!

— შენმა სიყვარულმა, შვილო.

კიდევ უფრო მეტად დაიწყეს თვალთავან ცვენა ცრმელებმა. ისინი ეხვეოდნენ თენგოს გაცივებულ სხეულს და მართალია ათბობდნენ, მაგრამ სწრაფად ცივდებოდნენ. ბევრი მათგანი ვერ აღწევდა შვილის სხეულამდე, თერგის ტალღებს ტრეოდა და იკარგებოდა.

თერგში დასაბამიდან კალმახი იცოდა. ეს შესანიშნავი ჯიშის თევზები მიდგარდ ამობდნენ ყინულოვანი წყლის ტალღებს და ისრბივით დაჰქროდნენ მის ცივ ჩქერებში.

შეცოლათ თევზებს დედა-შვილი, შემოხევიდნენ თენგო-ბიჭს და მოფერებდა დაუწყეს. დედა კი სტიროდა და სტიროდა. მღულარე ცრმელები ფარქალით ცვივდა მდინარეში. დაიდალა ქალი, დასუსტდა, ღონე დედაია. გაუშრა დედას ცრმელი. ახლა თვალთავან სისხლის წვეთებმა დაუწყეს ცვენა.

ეს სისხლის მღულარე შეეფები წვრილ-წვრილი ნაკვერცხლებივით ცვიოდნენ თერგის ცივ ტალღებში და წაწკალოვდნენ კალმახებს. კალმახებმა შენიშნეს დედის ცრმელს სითხო.

ისინიც შურდულივით მიჰქროდნენ თენგო-ბიჭისკენ და მის სხეულს ესალბუნებოდნენ. კალმახებს მისკენ მიჰქროდა დედის სისხლნარევი ცრმელით გამთბარი წაწკალები, მისი სიყვარული. ცოტა შურთბა სხეული ბიჭს, ოღონდ შეება იგრძნობ.

არ გამოეპარა დარია ბოროტ ქალს კალმახების სიკეთე. ჯერ გაიციდა, ბრალი თვალებით დააშტერდა მათ. მოიგრე-

იმ ქალს დარია ეტყვა სახელად, ბოროტი ქალი იყო თურმე.

ნა თითქოს თევზებს წვრილ-წვრილი ნაწერწყლები დაქონდათ თუნგოს სხეულის ვასთობივად. საშინლად გაბრაზდა. მყინვარწყვერის ფრჩხილები კიდევ უფრო ჩაასო, სქელი ყინულის ქერქი შემოამატებია და თერგში ჩაყარა. წამოვიდა ყინულის ნამტვრევები.

კიდევ უფრო გავიდა წყალი.

კიდევ უფრო გაიყინა თენგო-ბიჭი.

— ხი-ხი-ხი! — ისევ ბოროტად ახითხითდა დარია-ქალი. შეხედა დედა მაიამ ყინულის ვეება ნაწესგრევებს, მიხვდა ქალი, რომ ყველაფერი დაიღუპა.

— გაიყინე, შვილო? — ეკითხება მწუსარე დედა თენგო-ბიჭს.

— საშინლად ცივი ყოფილა, დედიკო, თერგის ტალღები.

— რით გაგათბო, ჩემო ბიჭო, რა ვიღონო?

— რა გითხრა, დედი, დარია-ქალის მსხვერპლი ვყოფილვარ!

— პატარა როცა იყავ, გათოშილ თითებს სულის მერვით გითბობდი, შვილო!

— ახლა შენი თბილი სუნთქვა ვერ მიშველის, დედი!

— პატარა როცა იყავი, შვილო, გაცივებულ, ჩვილ სხეულზე თბილ ნაზადს გაფარებდი.

— ახლა, დედაჩემო, თერგის ყინულა ჩქერები ცივი არის და არ გაათბება.

— მე კი, ჩემო ბიჭო, ცრემლი გამიძება, მღულარედ მიქცა.

— ყინულის ნატვრებმა გააღზებს მისი სითბო, დედაჩემო.

— გაიმე და დღეღუბულ შენს დედასო! — ისევ ამოიყენეს მაიამ დეა სიკ კლდეზე ჩაიყვცა.

კიდევ მეტად შეტეცალათ კალმახებს დედა-შვილი.

— იქ მყინვარწყვერის სამყაროში, — თქვა ერთმა მოხუცმა კალმახმა, — სადაც პირველი ყინულის ნატვები ღნება და წყლის პირველ წვეთად იქცევა, სამი ბრძენი მოხუცი ცხოვრობს. თუ თენგოს დედა მათ ჰკითხავს რჩევას, იქნებ რაიმე უშველოს ბიჭს?

— გზას ვინ მიჩვენებს? — იკითხა თვალცრემლიანმა დედამ.

— მე თვითონ გაგიძღვებით, — უსაბუხა მოხუცმა კალმახმა. გაუღდგენ გზას.

თევზი მდინარის ჩქერს მიყვებოდა ზემოთ. გერ თერგის შენაკადებში გადავიდნენ, შემდეგ კი პატარა ყინულოვან ნაკადულებში. მათა ბილი-ბილიყ მიყვებოდა კალმახს. დედა კარგად ხედავდა თავის სისხლნარევი ცრემლებს კალმახის ტანზე. ისინი ნაბერწყლებივით ელავდნენ და გზას უშუქებდნენ მას. იარეს, მრავალი გორაკი გადაიარეს და ყინულის შტოდგნენ. თანდათან დაპატარავდა ნაკადულები, ზე-

მით და ზემოთ თანდათან შემცირდა წყლის ოდენობა. ბოლოს მიაღწიეს იმ ადგილს, სადაც ყინულის ბაგრა ნაწესგრევი წყლის ნამად იქცევა. გარშემო სიჩუმე სუფევდა. მიეღი სამყარო თეთრად ელვარებდა. მოხუცი კალმახი ფარულბეზე შედგა და ისევ დაიწვილა, რომ ყინულის მთამ კანაქალი დაიწყო. მზა აზრები გასცა. ისევ შედგა ფარულბეზე თევზი და ახლა მტეი ძალით იწვილა.

მყინვარმთას ყინულის ქერქი ჩამოსვდა და ბევრი ხრიალი წვიდა. თურმე სამი ბრძენი მოხუცი მოხუცის გრძელი წვერის ბუნევი გარშემო ეხვია ყინულთბს. ისინი არ თეთრი იყვნენ, რომ მუღმევი თოვლის სამყაროში ვერ გაარჩევდით. უამთა სვლით გათოვრებული არც მათი ნათელი სახეები მოსჩანდა.

— რისთვის მოხუცართ? — იკითხა ერთმა მათგანმა.

— რამ შეგაწუხათ? — ჩაიბუხუნა მეორემ.

— რას მოიხივოთ ჩემვან? — დინჯად თქვა მესამემ.

თვალცრემლიანმა თენგოს დედამ მოხუცებს თავისი დარადი გაანლა და დახმარება სთხოვა.

— შენი ცრემლები იყო ასე თბილად რომ ეცემოდნენ

თერგის ტალღებში? — გაიკვირა პირველმა.

— დედის ცრემლი დიდ მწუსარებას გაუთბია! — თავისთვის თქვა მეორემ.

— ამერიდან ადამიანის ცრემლში დიდი სიყვარულის ნაბერწყალი იკიაფებს! — მტკიცედ ჩაილაპარაკა მესამემ.

— დედის ცრემლმა ეს სითბო და ნაბერწყალი თერგის ცივ ჩქერებს გადასცა. მისმა წვეთებმა უჩინრად უნდა შემოინახოს იგი! — ჩაუქრებით თქვა პირველმა ბრძენმა.

— ოდესღაც ამ ნაბერწყალმა ადამიანებს სინათლე და ბედნიერება უნდა მოუტანოს! — ისევ დაიბუხუნა მეორემ. დაღამდა.

მოუმენდილ ცაზე გარსკვავები ციმციმდნენ. მათი ცივი შუქი თენგოს დედას უფრო ცივად ეჩვენებოდა. მიხვდა მწუსარე დედა: მისი ცრემლის ნაბერწყალი უქვდავებამი გადასულიყო.

— შენმა თვალებმა ბედნიერი ნაბერწყალი დაბადა, ქალი. — წყნარად თქვა მესამე მოხუცმა, — დასაბამიდან წყალი და ცეცხლი მტრები ყოფილან, წყლის წვეთი აქრობდა ნაბერწყალს, ცეცხლი ამზობდა წყალს. ოდესმე, თუ თენგო-ბიჭის შთამომავალი გაიგებენ შენი თვალების წვეთის ნაბერწყლის საიდუმლოებას, ეს ნაბერწყალი ბედნიერებას და სინათლეს მოუტანს ხალხს! — დაასრულა მოხუცმა.

— მე კი ეს ნაკერცხალივით ბუკიალა, სისხლნარევი ცრემლის წინწყლები არც კი მომაშორეთ! — ნადვლით თქვა მეგზურმა კალმახმა.

— ეგ წინწყლები შენი სიკეთის მუღმევი დაღად დაგრიებია! — ჩაიხურჩულეს ბრძენმა მოხუცებმა და გაუჩინარდნენ.

მართლაც, მას შემდეგ კალმახებს სისხლის წვეთებივით ფორჯი აუკრიათ ტანზე, — დაასრულა მებომ თავისი ამბავი.

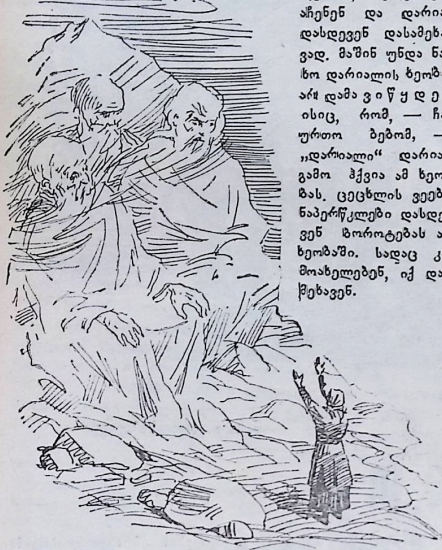
— კი მაგრამ, თენგო-ბიჭს რა დაემაართა, გებო? — იკითხა ზაზამ.

— ეს ამბავი, — თქვა მართამ მიგრიბაულის ქალმა, — ჩემმა პაპამ მაიამბო. თენგო ბიჭი დარიას თერგის

წყულმა ქალმა თერგო-ბიჭი მდინარის შუაგულში კლდის ქიმზე მიაკრა ნაწნავებით.

ჩქერებში გაუყენავს. ახლაც, თერგის ტალღებიდან დედის თბილი ცრემლი როცა ცისკენ გაიწეხს, იქ ღრუბლებად შეგროვდება, წვეთების ნაპერწკლები ერთმანეთს მიუახლოვდებიან, ელვა-მებს აჩენენ და ღარიას დასდევენ დასამებავად. მაშინ უნდა ნა-ხო დარიალის ბეობა! ისე აღმა ვე წყ დ ე ს ისიცი, რომ — ჩაუროთ ბებომ, — „ღარიალი“ ღარიას გამო ჰქვია ამ ხეობას. ცეცხლის ვეება ნაპერწკლები დასდევნობოროტებას ამ ხეობაში. სადაც კი მოახლებდნენ, იქ დაქვებენ.

დიდი ნაწილი დედის ნაპერწკალბუდებულ ცრემლისა ისევ წყლის წვეთში არის შენახული თუჩნი. — წუნარად დასარული ბებომ ნაამბობი.

ცაზე ისევ ვარსკვლავები ციმციმებდნენ. გაღებულ ფანჯარადან ისეთი თერგის ტალღების ხმაური მოსდევდა. ხანდახან ხსენი ბავაზუგი ისმოდა, თითქოს კლდები ბრყყოდნენ და უფსკრულისაკენ მიარბოდნენ.

— აბა, მამიკო, შენ რას მომიყვები ახლა? — შეეითხა ზაზა ჩაფიქრებულ მამას.

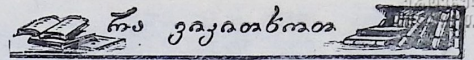
— მოგყვები, შვილო, — მტკიცე ხმით თქვა მან და, თითქოს დედის ამბავს აგრძელებს, ისე განაგრძობ:

— დიდი ხანი გავიდა ბებოს მოყოლილ ამბის შემდგ. წყლის წვეთში შემონახული ნაპერწკლის საიდუმლოება საიდუმლოებად რჩებოდა. მისი გავება მხოლოდ აღმამიანის დიდ სიბრძნეს შეეძლო. ხომ გახსოვს სამი ბრძენის ნათქვამი: ეს ნაპერწკალი აღმამიანებს ბედნიერებას და სინათლის მოუტანსო. ბრძენის ნათქვამს მხოლოდ ბრძენი გაიგებს, შვილო. აღმამიანებშიც ისეაქვს, ბევრი სიბრძნე შეიძინებს და გაიგებს. ბოლოს ამ საიდუმლოებასაც მიავნებს. ახლა ჩვენმა ხალხმა კარგად იცის მდინარის ტალღებიდან ნაპერწკლის მიღება.

— მამიკო, მივხვდი, მივხვდი! — დაიყვირა ზაზა. ბიქმა. — შენ ხომ ელსადურებს აგებ, მამასადამე, შენც იცი ეს საიდუმლოება!

მამას გაეღიბა: — მიც ვიცი და მთელმა საბჭოთა ხალხმაც. აი ახლა, დარიალივე რომ ელსადურს ავსუნებთ, მამინ ნახავ რამდენი ნაპერწკლები და სინათლე გაჩნდება ხალხის სასიკეთოდ.

ზაზა მამას კისბრევე მოეხვია. — რა კარგი მამა მყავსო, ნელა თქვა მან და ბებოს შეტედა. ბებო მარამიცი იღიმიებოდა.

მონოგრაფია მამაკინე განაშვილა

კრიტიკოსი ერემა ქართლშიველი ნაყოფიერად მუშაობს როგორც ქართველი, ისე რუსი მწერლების ცხოვრებასა და შემოქმედების შესწავლაზე. მან რამდენიმე მონოგრაფია გამოაქვეყნა მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარი ქართული მხატვრული ლიტერატურის განვიხილვად მოღვაწეებზე, ხოლო ახლახან ცალკე წიგნად გამოსცა მონოგრაფია ეკატერინე გამაშვილაზე.

მწერალმა ქალმა ეკატერინე გამაშვილა თავისი ხანგრძლივი ცხოვრების მანძილზე მრავალი ნაწარმოები შეკქმნა, რომლებიც დღესაც დიდი სიყვარულითა და მოწონებით იცნობება ფართო მკითხველ საზოგადოებაში. იგი ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა როგორც ცარიზმის დროს, ისე საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პერიოდში. კრიტიკოსი საფუძვლად შეუქმნავია მწერლის ბიარად აჩუქი, ლიტერატურულ მუშაუბში დატოვილი მასალები, უსუსურია ეკატერინე გამაშვილის ნაცნობმეგობრებთან, დრმა ანალიზი გაუკეთებია მწერლის ლიტერატურული მემკვიდრეობისათვის და ამ მასალების საფუძველზე დაუწერია შეტვლ საინტერესო, საყურადღებო გამოკვლევა.

მონოგრაფიაში განხილულია ეკატერინე გამაშვილის ცხოვრებასა და მოღვაწეობის მთავარი მომენტები, მოცემულია მისი შემოქმედების იდეური, თემატიკური და მხატვრული ანალიზი. წიგნში გარკვეულია ის თვალსაჩინო როლი, რომელიც შეასრულა ეკატერინე გამაშვილა კრიტიკული რეალიზმის განვითარებაში.

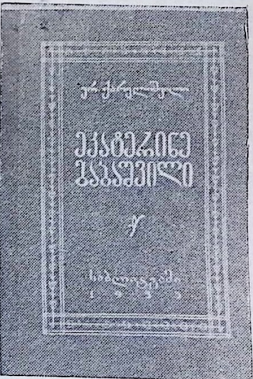
ამასთან ერთად ეკატერინე გამაშვილი გამოიჩინა საბავშვო მწერალი. მის საბავშვო ნაწარმოებებზე რამდენიმე თობადა აღზრდილი. მონოგრაფიაში მწერლის საბავშვო შემოქმედება განხილულია ცალკე თავში — „ბავშვთა მეგობარი“.

ეკატერინე გამაშვილის ნაწარმოებების მრავალი ბერსონაჟი ტრადიციულ იდეებზე სოციალური უსამართლობის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ქართული საბავშვო ლიტერატურის ოქროს ფონდშია შესული მითხს რ ბ ბ ბ ი: „ღვივნია გლდანება“ და „მეგდანას ლურჯა“.

წიგნში გვცნობდა ვანხილული ხანდაზმული მწერალი ქალის სიცოცხლის უყანასწრელი წლები საბჭოთა ხელისუფლების პერიოდში. მწერალი სიყვარულად ერთგული იყო თავისი საყვარელი პროფესიისა და დიდი წვლილი შეიტანა ახლადღმორცილებული ქართული საბავშვო მწერლობის განვითარების საქმეში.

ერემა ქართლშიველის მონოგრაფია დიდ დასწარებას გაუწეეს მოზარდ თობადა ეკატერინე გამაშვილის ცხოვრებასა და ლიტერატურული მემკვიდრეობის შესწავლაში.

ბაბუარ ბახტურიძე.

სოკაპანხელ აბასი *

ნახ. გ. ფიცხიშვილისა.

შ ა ვ ი მ თ ა

ნისლის გამჭვირვალე საბურავივით დაეფინა ჯუუნგლებს სიჩუმე. ჩრდილები ტბის პირას ვიწრო მინდორზე გაცურდა და შერე წყლის მუქ სიღრმეში ჩაიძირა. მზე ჩაეხვეწა. საღამოს ცის ნახე ფერებით შედგებულ ფონზე მკვეთრად გამოისახა სპილოს შავი სილუეტი. მსუბუქი ნიავი წყნარად აშრილაღებდა ფოთლებს და ტბის ბუნებრივად დაშორებულ წყლის თქაფუნე სიჩუმის გამოძახილივით უღრდა.

ეს ის დრო იყო, როცა ჯუუნგლებში მშველამისდამცველ ბებერ სპილოს საყუთარ თავთან ვახაუბრება უყვარდა. წყნარი ფიქრებიც მამინ ეწყვიდა ხოლმე. ახლა, როცა დღე შეუმჩნევლად გადადიოდა ღამეში, შავი მთა ნელინელ დეკავდა ცვიან ბაღასს და ასევე ნელინელ ფიქრობდა თავის საფიქრალს. მას შეეძლო ნებაზე ეცხა ანკარა წყალი, დამტკბარიყო ჯუუნგლების სიჩუმით და მისი მომავალდობელი სილამაზით, მაგრამ დღეს შავი მთის გულს სინწვიდე დაეკარგა. მისი ვეება თავი მძიმე ფიქრებს მიეცევა. ანკარაში მიუცემლად გულგადა ბუჩქებს სორათუმით, მაგრამ ისე იყო ჩაძირული თავის ფიქრებში, რომ ბაღასის სორათუმდან პირში გადატანა ავიწყლებოდა. დღეს მალა არა ბეონდა შავ მთას და მალე მოგლეჯილი ბაღასის დიდე გროვა აღიმართა მის წინ.

თვით ბრძენთა ბრძენ სპილოს ცხოვრებაშიც კი დადგება ისეთი წუთი, როდესაც აღარ ძალუმს სხად უყურებს ამა თუ იმ სავანს. ახლა შავ მთას სწორედ ასეთი დრო დაუდგა: არ იცოდა რა ეღონა. კიდევ უფრო უშეძინდა, როცა გაიხსენებდა, მარტო ჩემი ჯგოვის სპილოები კი არა, მთელი ჯუუნგლების ბინადარნი იმედით შემოიყურებენ. რას იზამს შავი მთა, რას გაღაწყვეტს? ამაზეა დამოკიდებული საყუთარი ჯგოვის უშიშროება და, რაც მთავარია, მთელი ჯუუნგლების მშვიდობა. თითქოს დაუფერებელი და უაწრო იყო ის ამბავი, რომ ერთ ცინგალს და შლეგინს სპილოს შეეძ.

ლო საფრთხეში ჩაეგდო ჯუუნგლების მრავალრიცხოვანი, მშვიდობისმოყვარე, სათნო და კეთილი ცხოველების სიცოცხლე და თავისუფლება. ჯუუნგლების უღმობელი კანონის ძალით, ის სპილო, საყვადრო ღრუბელი რომ ერქვა, უნდა მოესპოთ. უნდა მოესპოთ მანამ, სანამ მისი სიშავე მთელს ჯგოგს გამოუსწორებელ უბედურებას დაატეხდა. მაგრამ... და ეს „მაგრამ“ იყო მიზეზი იმისა, რომ ბებერ სპილოს საღი აწროვნება დაუჩლუნვდა... საყვადრო ღრუბელი მისი ვაჟიშვილი იყო, მისი ერთადერთი ვაჟიშვილი!

შავი მთის შორახლო იღვა მისი მეუღლე—ყურდიდა. შავი მთა მთამ შენიშნა, რომ იგი არაფერს სჭამდა, ისევე, როგორც მისი ჯგოვის სხვა სპილოები. ყურდიდა არც კი ცდილობდა ქმრისთვის მოეჩვენებინა, ვეამო, როგორც ამას თვით შავი მთა აკეთებდა. საშინელი უბედურების წინაგრძნობას შეეპყრო დედის გული. კარგად გრძნობდა, რაზე ფიქრობდა შავი მთა.

რაც უფრო შერე ხანს შეჭყურებდა შავი მთა მეუღლეს, მით უფრო მეტად ენისლებოდა შუქიანი თვალები. ეს მდღეღვარების ნიშანი იყო. მოგონებები შემოეგვარა ყოველი მისი ანანი.

ეს ამბავი დიდი ხნის წინათ მოხდა... შავ მთას კი ისე ეჩვენებოდა, თითქოს პირველად გუშინ დაინახა თავისი მეუღლე. ცოცხალი, ნორჩი არსება, მოხდენილად მოკაუმბული სორათუმით, პატარა სასაცილო კუდით და უწარმავარი ყურებით, რომლებსაც აწვად დააბარტყურებდა ხოლმე, როგორც კი შავი მთის აღტაცებულ და გამაღმერთებელ შერას შენიშნავდა.

— შავი მთა! შავი მთა! — ხმამაღლა შეჭყვირებდა ხოლმე ყურდიდა. დასციწიდა შავ მთას, იმის გამო, რომ იგი ასეთი უწარმავარი ტანისა იყო.

შავი მთა დაირცხვენდა ხოლმე, მაგრამ წყენით კი არა სწყინდა ყურდილას ეშპაკობა. ყურდიდა — მან შეარქვა სიყვარულით და ეს სახელი დღემდე შერჩა მის მეუღლეს.

— შავი მთა! შავი მთა! — შეჭყვირა ერთხელ ყურდიდამ გამომწვევად, ოღნავ დამეინავად და თავისი კობტა სორათუმის

* გამოქვეყნებული ინტერული მწერალი სოკაპანხელ აბასი მრავალი რაიონისა და კინოსტუდიის ავტორია. მის სტენარებს შორის ჩვენში ცნობილია „აგარა“.

ქენით გუნგანდნა შეიქმნა. შავი მთა მიხვდა ყურდილას ვუყვარვარო და უკან დაეღვენა. დაეღვენა და აღარაფერს დასხდია, გზაზე ბუჩქნები შეხვდა — გადათელა, ხე გადაელა — ფესვიანად მოგლოჯა.

მაღე ქვეყანას მოვივინა პატარა, შავი სპილო. მისი ტანი თითქმის მილიანად დიდ ყურბელებს იყო გახვეული. ეს დღე-საუკუნე დასჯა პატარას. შავი მთა სისარულსაგან ახლავდა. პაწია მალე წამოიზარდა, თავის ასატან შუადრებით ღონიერი ტანი ჰქონდა, მოკლე და სქელი, მაგრამ მეტად მარტივ ფეხები. როცა პატარა ხორბუფს ააშვერბოდა და აყვირებოდა, მისი ხმა ქექდა და ჭუხდა. ამიტომ შეარქვეს მშობლებმა საადრო დრუბელი. ქვეყნად ვერ ნახადით მამას, რომელიც შავ მთაზე მეტად ამყობდა ვაჟიშვილთ, ვერ ნახადით ყურდილაც მეტად მოყვარული დედას.

მშობლები სისარულსაგან ადვილად ვეღარ პოულობდნენ. შვილის ყოველგვარი ცეკვიბა და ოინაზობა აღტაცებას ჰგვიდა მათ. მოსწონდათ ისიც, თუ როგორ ამოვლავდა ხოლმე საადრო დრუბელი ნორჩ ბუჩქებს, როგორ დასდევდა ირმის ფოჯს, ან ფუტკრის გუნდს როგორ იგერიებდა, თავ-ლით პირის ჩასატკბარუნებლად ფულუროში ხორბუფს რომ ჩაჰყოფდა ხოლმე, ფუტკრები კი დაეხეობოდა და ჰქებენდნენ... დიდ-მამამ ვერ შენიშნა, როგორ დაეკაცადა, როგორ იქცა დიდ-მამად საადრო დრუბელი და როგორ გახდა მრავალი სპილო-ქალიშვილის სათაყვანებელი. მაგრამ საადრო დრუბელს მხოლოდ ერთი სპილო ჩავარდნილა გულში. ეს იყო გუ-გუ, მამამისის ძველი მეგობრის სქელი-ღიბის კონკა ქალიშვილი.

საადრო დრუბელს ყველაფერი აღიზიანებდა და აბრა-ზებდა, აკვირებულნი ჰქონდა ერთი ახირებული აზრი: მთელი გუნგანების ბინადარი და თვით მამაჩემიც ამხმბლდრ-დნენ, ჩემი მოკლეა უნდაო. სასცელი და საყოფივე შესა-ხმბლდი იყო საადრო დრუბელი. შემდეგ ისიც გაიგო, რომ გუ-გუ-ზე, რომელსაც ახე დაღმანს შორს ექირა თავი მის-გან, ყოველდღე დასვირბობდა გუნგანებში მერობილად გო-გის ახალგაზრდა სპილოსთან—პატარა რუბ მთასთან ერთად. როგორ არ ცდილობდა საადრო დრუბელი როგორმე მიეღო გუ-გუს გული, მაგრამ ვერა, ვერაფერს გახდა. ეს იყო უკანასკნელი წვეთი, რამაც დამირბობის ფილაა აუფსო. სა-ადრო დრუბელნი განაპირდა, ერდებოდა სპილოებს და გუნგანების მიყურებულ კუნძულებს აფარებდა თავს. აკვირ-ტებულმა აზრმა უფრო მტკიცედ გაიგა ფეხები მის დააადე-ბული ტიწიშა, მალე შიშს სიძულვილი და შხავი მძინვარება დღერთი.

შავმა მთამ მთელი სიცხადით წარმოიღვინა, თუ რა უბე-დურება დაატყდა მის შვილს თავზე, როცა აცნობეს, სა-ადრო დრუბელმა რამდენიმე ხე ახოლოჯა და უდანაშაუ-ლო ირემი ეშვებით გაფტარა.

ახა, შავ მთაზე უკეთ ვინ იცოდა, რომ მისი შვილის საქ-ციელი გუნგანების კანონის დარღვევა იყო. კანონი ცხოვე-ლებს ერთმანეთის ხოცვას უკრძალავდა. განმარტობის მხო-ლოდ ხოცვისსამაჟელი ვეფხვები იყვნენ. მაგრამ თვით ვეფხვებიც კი ემორჩილებოდნენ კანონს და მხოლოდ მამუნი ხოცავდნენ ცხოველებს, როდესაც მოშვიდებოდათ. სპი-ლოებს კი ძველთაგანვე მშვიდობისმოყვარე ცხოველებად იცნობდნენ გუნგანებში. თუმცა დროდადრო, რომლიმე მათგანი ვერ აიტანდა პაპანება სიცხესა და შიშისმოს, გავო-დებოდა, და ახას მუდამ თან მოჰქონდა მწუხარება და უბედურება.

ყოველთვის, როცა გაცოფებულნი სპილო აღამიანს სამ-ყოფელში შეიქცებოდა, შეიარაღებული აღამიანი გუნგან-ლებს ეწეოდა და განურჩილად ესრავა ყველას — დანა-შავება და უდანაშაულობა. მაშინ კი გაშვამებული ცხოველე-ბი ერთმანეთს დაერიოდნენ ხოლმე.

ეს-ეს იყო შავ მთას აცნობეს, გამძინვარებულნი საად-რო დრუბელი სამხრეთისკენ მიეშურებოდა, იქით, სადაც ადა-

მიანთა სოფელი მდებარეობს. როგორც კი მიადრწეს საად-რო დრუბელი სოფელს, მაშინვე გაიხსნება გოგონების კარი.

გოგონის წინამძღოლმა და გუნგანების მშვიდობის და-ვეჯლმა, შავმა მთამ, კარგად იცოდა, რა შედეგი მოჰყვებო-და ამას: აღამიანი მოვიდოდა გუნგანებში თავისი კანონის დასამტკიცებლად და ცხოველთა შორის გულმოდგინედ დაცული მშვიდობა დაირღვეოდა.

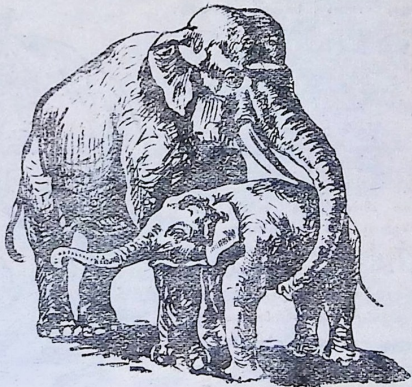
თავის ნაწარმლივი ცხოვრების მანძილზე შავი მთა არ-ერთხელ დარწმუნებულა, რომ სიცივის ყოველგვარი გამოვ-ლინება ტყეში გაჩენილ ხანძარსა ჰგავს. თუ ეს ხანძარი ერთგან აბრაილდა, მეტი მთელ ტყეს მიიღებდა. ვეფხვები სპილოებს დაეცემიან, სპილოებს კი მარტო იმითი როდი დაქამყოფილებიან, ვეფხვებს სახევეროს გადაუხადონ, არა, ისინი მთელ გავრს ბიზონებზე ამოიყრიან, ხეებსაც და-თხრიან. ბიზონები ირბებს დეირევიან, როცა ასეთი უფუნ-რება მოიცავს ხოლმე გუნგანებს, ძლიერი ცხოველი თავს ესმინას სუსტებს და მულამ უდანაშაულონი იჩავრებიან. ამ დროს აუცილებლად გამოჩნდება აღამიანი თავისი თოფით და მშვიდობა მხოლოდ მამუნ დაუბრუნდება გუნგანებს, როდესაც ასობით ცხოველი თავისი სიცოცხლით ზღავს ამ მშვიდობის საფსკერს.

ახეთი თვალბრთით მომავლის წარმოდგენისას შავ მთას უწარმარს ტანში ურუანტელობა დღურა. არა, არ შეიძლება გუნგანების მშვიდობის საფრთხეში ჩაგდება. საადრო დრუ-ბელი უნდა შეაჩერონ, უნდა შეაჩერონ მანამ, სანამ იგი აღამიანის სადგომს მაღლვდებს. და თუ ის გაფიქტა, მაშინ უნდა მოისხოს. ამას ამბობს კანონი და შავმა მთამ კანონი უნდა დაიცვას. ეს მისი მოვალეობაა.

მაგრამ როგორ აღასრულოს თავისი ვალი? საადრო დრუ-ბელი ხომ მისი შვილია, ერთადერთი შვილი — ყურდილა-სადმი ხომ სიყვარულის ცოცხალი გამოხატულება. მის შვილში ხომ თვით მისი ნაწილია, შავი მთის ნაწილი. საადრო დრუბელის მოკლეა იმას ნიშნავს, რომ საყვართი თავი მოკ-ლა, მოკლე შენი სიყვარული.

არა! არა! არა! როგორ მოკლას შვილი! შავმა მთამ ხორ-თუმი ასწია და თავისი ქირავანობა ზეცას შემდლავდა.

ყურდილამ იცოდა, რა მტანჯველი და საზარელი ფიქრები ღრღინდა მისი ქმრის ფეხს. ნელა მოუახლოვდა იმ ადგილს, სადაც შავი მთა იჯდა. შავმა მთამ დაიანხა მიუღელ და ღი-ბილიანდა ხორბუფის ბოლო შეეჭმუნა. სულიერი მღელვა-რებით შეპყრობილი ყურდილა ანგარიშმოუცემლად აპარტუ-რობდა.

მაღე ქვეყანას მოვივინა პატარა შავი სპილო.

ნება თავის ჯერ კიდევ მშენიერ დიდ ყურებს. თითქოს მისვლად, რომ ქმარი ყოყმანობდა და თითქოს იმ საშინელ-მასაც ხედავდა, რომელიც ამ ყოყმანს მოყვებოდა. ყურდიდა ერთ ხანს ჩუმად იდგა ქმრის გვერდით. შავი მთა მიხვდა, რომ ირგვლივ ყველა გრძობდა მის დარდას და ვარაშს. ის მარტო არ იყო. შემდეგ ყურდებდა ოდნავ ასწია ხორბოში და ქმარს მისი ანარეკლი დაანახვა წყალში. ამ დროს შემე-
ნული თევზი წყლის ზედაპირზე გასრიალდა, ჩაყვინთა და წყლის მოხარკული ზედაპირი გაჰკვეთა. ერთი წუთის შემდეგ, როცა წყალი ისევ დადგა, შავმა მთამ თავისი ფეხების ანარეკლი დაინახა წყალში. მიხვდა რისი თქმა უნდოდა ცოლს და იმ წამში, თითქოს ელვამ გააშუქა, ნათლად წარმოუდგინა ის მძიმე მოვალეობა, რომლის აღსრულება გარდაუვლად იყო.

ის, რაც ყურდიდამ მეუღლეს დაანახვა წყალში, ღრმა ნაირები გახლდათ შავი მთის ფეხებზე. ეს ნაირები იმ საძულველმა ბორკილებმა დაუტოვა წარუშლელ კვალად, რომლებიც ერთხელ ადამიანმა დაადო. შავ მთას გული ტყევილისაგან შეეკუწრა, როცა გაისუნა ტყეობაში განცილილი სიმწარე და დამცირება. გაისუნა, როგორ ჩაექცა იარებში ბორკილი, როგორ იტანჯებოდა შიმშილისა და სიცხისაგან ადამიანის დასუთულ სადგომში, მოშორებულ მშობლიური ჯუნგლების სუფთა შავისა და ტბების გრილ წყალს მონატრებული.

ყოველივე, რაც მას ტყეობაში გადახდა, ერთი ვაშაგებულის სილოს სიტუტუტის ბრალი იყო. ეს სილო ადამიანის სადგომს დაეცა. ადამიანი მის კვლას გამოჰყვა ჯუნგლებში და გაუწყობს ვად დავრია სილოებს, ვეფხვებს, ბიწონებს და ირბებს. ადამიანის ასეთმა საქციელმა მთელი ჯუნგლების ბინადარნი აღაშფოთა და თვით შავმა მთამაც ველარ შეიკავა თავი. ყური არ ათხოვა მუდლის ციხეებს, ვეღარებას, დარიგებას და ვაშაგებულები გაიქრა, ყველაფერი გათვლა და გაანადგურა, რაც კი გზად შეხვდა. ძირუხვინიანად მოგლიჯა ხეები, უღანაშულო არმები და თხებიც არ დაინდო. და ბოლოს ვეფხვსაც შეებრძოლა. უწარმაზარი კატა ზედ შეახტა შავ მთას და თავისი საშინელი ბრკეალებით თითქმის ამოგლიჯა მარჯვენა თვალი. შავი მთა უფრო გახელდა. ეშვებით გაგმირა ვეფხვი და როცა ცოცხალმკვდარი მსხვერპლი ჯუნგლებისაკენ გახიზნდა, რათა სიცილილისათვის თავი დაეღწია, მაშინაც არ მოეშვა შავი მთა, სოცვა-სუტების უწინთ გონდაკარგული. სწორედ მაშინ გაება მახეში. შავმა მთამ იგრძნო, როგორ გაირღვა მიწა მის ფეხქვეშ და როგორ გადაეშვა თავდაყირა სადღაც. ბორკიტი სიცილილის ხასაში. ეს იყო ადამიანის მიერ ჯადოქრული ეშმაკობით ამოთხრილი ორმო, რომელზედაც ხის ტოტები და ლატანები წაეფარებინათ, რათა მახეში მოექციათ გულუბრყვილო და გაუფრთხილებელი სილოები. ასე დაკარგა შავმა მთამ თავისი სოფლი და მონად იქცა.

ხელახლა თავისუფლების მოპოვება ძნელი საქმე იყო. შავ მთას ძველებური ჯიანი ადარ მოხდგებდა — ტყეობამ დაა-

სულტა. რაკი ჯიანი ადარ მოხდგებდა, ეშმაკობას მთაზე რამდენიმე თვის შემდეგ შავი მთის პატრონმა გადაწყვიტა, სილო უკვე საკმაოდ მოშინაურებულია და ჯაქვი, რომ სილოც დაბმული ჰყავდა, შეხსნა. შავი მთა ყველა სხვა მოშინაურებულ სილოისთან ერთად ჯუნგლებში გარეკეს ტყის კავდაზე. სილოებს უწარმაზარი ხეები ჯუნგლებიდან მინდროში გამოჰქონდათ.

ჯუნგლების სურნელები და შტოების აღერისიანა შეხება შავ მთას გულში მძიმე სივლა აღუქრა, მოავონდა თავისი სამყოფელი, ყურდიდა, მოავონდა ის დრო, როცა ჯუნგლების თავისუფალი ბინადარი იყო.

— მამბატი, შვილი, მე შენი მოკვლა არ მინდოდა...

შეიკრ დაილას, შშის ამოხვლამდე, შავმა მთამ ბანაკი დატოვა და შინისაკენ გაეშურა. პატრონი გამოეშურა, სილიხს ესმობა მდევართა საშინელი ყვირილი, მაგრამ არ შედგა, არ შედგა მაშინაც, როცა თოვმა დაიჭუბა და ტყვიამ მარცხენა უკანა ფეხში გაუარა. მწვევა ტყვილიშა გახერა, სისხლი თქარილით გადწოდოდა ქრილობიდან, ის კი მანძვ ვარბოდა წინ, ჯუნგლებიისაკენ. შავი მთა საშუდამოდ დაკოქლდა.

ეს დიდი ხნის ამბავია. მაგრამ, თუ კი ხს ერთხედ მოხდა, შეიძლება ისევ განწიორდეს. მაშინ შავი მთა დაიჭირეს, ახლა შეიძლება მისი მდგობარის სქელდება დაიჭირონ, ან გარწილწორთუმა, ან ჯუ-ჯუ, ანდა თვით ყურდილია. ვერაიენ იტყვის რა მისხდება ამჯერად. შეიძლება ჯუნგლების მთელ სპილოები დაიჭირონ და დაიწიონ. ახლა შინაინობა მეტია, მარტო საავდრო ღრუბლის ბედი ხომ არაა საფიქრალი? საავდრო ღრუბელი ჯუნგლებს აუშხედრდა. იგი ყველა ცხოველის სიცოცხლესა და ბედნიერების ემჭურებოდა. იგი მანამ უნდა გაიჭირონ, სანამ ადამიანის სადგომს მიაღწევს, იორედ შემდგე გვიან იქნება. უნდა გაიჭირონ რადაც არ უნდა დაუჯდეთ, თუნდ შავ მთის მისი მოკვლა დასქირდეს. ეს მისი მოვლიეობა!

ერთ წამში შავ მთის მთელი გაუბედაობა და ყოყმანი ისე ჩამოსცლიდა, როგორც გველს სივლიდება ძველი ქანი. შავმა მთამ ხორბოთი ასწია და გამაყრუებლად გახმინა და მისი მოწოდების ძახილი ჯუნგლებში.

ჯოგის ყოველი სპილო წინამძღოლის ძახილზე გამოეშურა, ისინი გამოდიოდნენ ჯუნგლებიდან და ველისკენ მიეშურებოდნენ, სადაც მოღუშული საავდრო ღრუბელი იდგა და უაზრო თვალბოთ მიჩერებოდა ადამიანის სადგომის ფანჯრებიდან გამოშქრთალ შუქს. ეტყობა გადღუჭვივა ადამიანის სადგომს დასცემოდა, დაენერა და პირწინდელ აღგეგვა-შუქი, ციდან ჩამოვარდნილი ვარსკვლავივით რომ კიაფობდა, აღიზანებდა საავდრო ღრუბელს. ეწიოდა ამ შუქისა და სძულდა. საავდრო ღრუბელი ველური სურვილით იყო შეტყრობილი, როგორმე ჩაიქრო შუქი.

მაგრამ ვადადაც თუ არა ადამიანის სადგომისკენ ნაბიჯი, დაინახა რომ რადაც უზარმაზარი და წყვედილივით შავი გადადობა წინ. ეს შავი მთა იყო, მამამისი, მაგრამ საავდრო ღრუბელმა ვერ იცნო, რადგან მახსოვრობა დაჯერა. მისი თავი მხოლოდ შინაინობა და სიძულვილით იყო აღსავსე. საავდრო ღრუბელი გაშაგებოთ დეცქერა უცნობს, რომელმაც გზა ვადაულობა, რადგან იცოდა, საქმე მოსწრებაზე იყო.

ეს შემობტვა მოულოდნელი იყო შავი მთისათვის. შვილის ბასრმა ეშვებმა ღრბად დასქერა. მაგრამ მიუხედავად იმისა, რომ ბებერი იყო და უკანა მარცხენა ფეხით კოკლობდა, შავი მთა მაინც საშინელი ძალის პატრონი გახლდათ. შვილის მქინვარებობს არა მარტო თავისი ტანის ვეება ძალა შეაგება, არამედ განიერი წინდახედლება და ურყევი ნებისყოფა. ვიღერ მისი ხეობის სხვა სპილოები მიიჩნებდნენ და იმ აღვილის ვარწმეო შეიკრიბებოდნენ, სადაც მამა და შვილი სასიკვდილოდ შეეკიბო ერთმანეთს, ყველაფერი გათავებულ იყო. შავი მთის ეშვები შვილს სისხლით შეივება.

სავდრო ღრუბელი პირადაც იწვა, დრმა სასიკვდილო ქრილობა აინდა შუღლზე. სიკვდილის წინ თვალი ვაახილა, მის დაბნელებულ ვონებას რიდე აეხადა, შებედა მამას და იცნო. მაგრამ შვილმა ვერ ვაიყო, რომ მამამ მოკლა, რადგან შავი მთის მხლებში არ იყო არც მრისხანება და არც სიძულვილი, იყო მხოლოდ სუვაყოლი და სასიკვდილო სინაწილი. შვილიშა დაუბრუნდა ჯუნგლებს. სპილოები ნელ-ნელა წავიდ-წამივიდნენ, რიდეთ ჰუარებს თავის წინამძღოლს. შავ მთასთან მხოლოდ მისი მთულედ დარჩა.

დღისან ადგა თავზე დიდ-მამა შვილის უსულყო სხეულს. მოხბილულები დესქერიოდნენ საავდრო ღრუბელს და იმ რადავან, რაც მას ჰქონდა და მასთან ერთად მოკვდა.

ყურდილი ხედავდა, როგორი სინაწი ეფერებოდა შვილის მისი ქმარი, შემდგე შავმა მთამ ხორბოთი ასწია და ჩახლწილი სპიო შედგავდა ვარსკვლავებს:

— მამაბები, შვილი! მე შენი მოკვლა არ მიხდება...
თარგმნა ნინო. საშუაშვილამ

ნან. გ. გელივანის

ვეზენი რიზაიეოვი

პერიცუკა

მძიმე და საპატიაო საბჭოთა მესაზღვრის მოვალეობა. ხილთებით, მოულოდნელობით არის სავეს მისი ცხოვრება.

ბეკრი რამ დაწერილა ჩენი საზღვრების ფხიზელი დამცველებს შესახებ. მათ ვიწიობასა და თავგანწირვის თქვენც ბეჭეფარ აუღლებიანობა, ბავშვები, ხნიარა ოცნებითაც მათთან ყოფილბართ, ვადავლობა მთის მდინარეები, ვაგივლიათ ქალდე-ღრე, ვადავლი ქაობები, შებრძოლბობისობით ბეტის.

ჩენი ეურნალის ამ ნომერში ბეჭეფავთ ნაწყვეტს ევეზენი რაბაიეოვის ნარკვევიდან, რომელიც საბჭოთა მესაზღვრის — პოლკოვნიკი ვარაიეუბან ვიწიულ საქმევენზე, მის ვამს-ცეფრებულ ალღოსა და ერწრავიშ მოვითხრობს.

ზნელი და მრისხანე ღამე დაღვა. წვიმიდა. საგუშავოს ფანჯრებს შოლბად ჩასდგდა წვიმის მხხელი წვეთები. ვარეი დმოლა ქარი, სევილიანდ შრიალებდნენ ბუჩქები, საზღვარვადლბო ძაღლების ყარუ ყშიოიი ისმოდა.

მორიგემ ღამის სამ საათზე გააღვიდა მესაზღვრე კარაცუბა. იწვიოდა ღამის ჩამოვლა.

კარაცუბა ყვსოვრე ტყვის ქურჭში ვაიხვია, საყელი წამიოწია და ეცურვან ვაიდა. აფორიაქებული ჰქონდა ვული, არ მოსწონდა მას ეს ბნელი ღამე, სუსხიანი ქარი,

ტალახი და სისველი დამამკებელი, მიწაზე გართხმული ბუჩქები. საგუშაგოებთან, რომლებსაც მან ჩაუარა, სიმშვიდე იყო, მაგრამ ხიფათის წინათგანმობა აუკავიათ, მოსვენებას არ აძლევდა და წინ, სიბნელეს და წვიმაში, შამბოთ დაუარულ სრამებისაკენ ეწვიდა.

„შესაძლებენ კი საზღვრის დარღვევას ასეთ ამინდზე? მოახერხებს მერი მესაზღვრეების მოტყუებას?“ — ეკითხებოდა თაბისთავს კარაკუბა. მაგრამ კარად იცნობდა იგი მტერს, იცნობდა, რომ საზღვარზე ყოველთვის ძლიერი, კარგად მომზადებული და თავზედი არაშაზღები გადმოდიოდნენ ხოლმე. „შესაძლოა მტერმა ისარგებლოს შერითაინ ამინდით და დაარღვიოს საზღვარი? — ფიქრობდა კარაკუბა და გირაზე ამავალ სათვალთვალო ბილიკს მიჰყუებოდა; დადლიოთ, გალუმებული ინგულის უხალისოდ მიჰყუებოდა მას. ნაწიანობა გზამ მოქაუცა მესაზღვრე, ტალახით დამამკებელი ფეხები წამბაღუწემ უხსტებოდა ქვეშე, ეტლიარებოდა მცენარეთა გამომეღებულ ფესვებში. მოქაუცული მუხლები ეცეცებოდა. სხული დასველებს იხიხივდა, მაგრამ ხიფათის მოლოდინში იგი მანაც მიდიოდა და მიდიოდა წინ, არტრით წუთის დეკარავდა არ უნდოდა უქმად. ბილიკი ვერ არც კი აუვლო, როცა სიბნელეში მის თვალწინ სიციველად გათოვლილ მესაზღვრეები აღმოჩნდნენ, წვიმის საკადღებო ჩამოსდილით ფარავებდა და ქრებოდა. ო! როგორ უნდოდა კარაკუბას გამოლაპარაკებოდა მათ, ეთვა რაიმე არაგი, მაგრამ საზღვარი სულ ახლოს, გვერდით იყო, ამიტომ მესაზღვრეებს ხელებით ანიშნა რაღაც და გზა განაგრძო.

მთვარის სხივები ძლივს აღწევდნენ დედამიწაზე; აშლილი ღრუბლები ხან მთლად ფარავდნენ მის მარჯვლადსიკოს, ხან კი, თითქოს გზას უთმობენო, მიმოიფანტებოდნენ, და მასინ ჩაბნელებულ ხეებსა და გაუფლად ბუჩქებს მთვარის ცივი, ტვითიფერი შუკი ეფინებოდა.

უცებ ინგუსი ბუჩქებთან შეჩერდა. შედგა კარაკუბაც, მიმოიხედა და სიბნელეში კარგად ვაჩარჩა, რომ ბუჩქები გადათლილი იყო. ჩანდა, ახლახან აქ ვიღაცას ვადგო. სწრაფად ანთო გვიბის ფარანი, დაიხარა და გათვალ ბალახზე ადამიანის ნაფეხურები შეამჩნია. ვიწრო, თეთრი შუკი კვალს გაყოლა. ახლა სათლად გამოჩნდა ფართო რტინის ნაით დაქედლი ჩქიქის ანახებელი; იქვე ქალამნების კვალი და კალომისაგან დატოვებული ბაღისებრი ანახებელი აჩნდა მიწას. ევლარ ისვენებდა ინგუსი, მესაზღვრის ხელიდან გასხტობას ღამოდა. როგორც იქნა დაამშვიდა კარაკუბამ ძაღლი.

ამ ადგილებში მხოლოდ ჩვენს მესაზღვრეებს ან მონადირეებს თუ შეეძლოთ გავლა; „მაგრამ, ვერ ვართ, სანადირო სხვინი ვათავებოდა? — გაიფიქრა კარაკუბამ, — მერე ასეთ ამინდში დაუგებებელია, რომ საზღვრისპირა ზოლში მონადირეს გაველოს. ესეც არ იყო, მესაზღვრეთა ბალახზე ადამიანის ნაფეხურები შეამჩნია. ვიწრო, თეთრი შუკი კვალს გაყოლა. ახლა სათლად გამოჩნდა ფართო რტინის ნაით დაქედლი ჩქიქის ანახებელი; იქვე ქალამნების კვალი და კალომისაგან დატოვებული ბაღისებრი ანახებელი აჩნდა მიწას. ევლარ ისვენებდა ინგუსი, მესაზღვრის ხელიდან გასხტობას ღამოდა. როგორც იქნა დაამშვიდა კარაკუბამ ძაღლი.

საქირო იყო რაც შეიძლება სწრაფად ემოქმედა, რადგან კოცისპირულ წვიმას შეეძლო დაეარტებოდა კვლი და მანინ

მტერი ხელმოუწვდომელი იქნებოდა, იგი მიამლავს მოახერხებდა.

კარაკუბა გულმოდგინედ აკვირდებოდა ნაკვდებს, რომელიც მტრის ერთადერთი „გამოცემა“ იყო. ადამიანთა ნაფეხურებში მან შევიდა რამ ამოკითხა: აი, თუნდაც ეს ნაფეხური, რაზმ წინ რომ მიუძღვინო, მეთათვის ნაფეხურებია. იგი დაბალი, ღონიერი ადამიანი ჩანს, მისი ნახივები სწორია, ნაფეხურები კი მიწაზე ღრმად ჩამჯდარი. ნაბიჯები მოკლე და მტკიცე აქვს, როგორც ეს დაბალი ტანის ადამიანებისათვისა დამახასიათებელი. ჩანს ტვირთიქონი უნდობი. ხანდახან შედგებოდა კლდე, გაუშვებდა: იგი ანახავდეს და გარკვეულ შემთხვევებში — მდევარი ხომ არ მოკვდებოდა. ბანდის, ჩანს, ჯოხზე დაყრდნობილი მოხუცი მიუძევებოდა უკან, რომელიც მჭარბოდა, და მისი მოკლე, ფრთხილი ნაბიჯებით კარაკუბამ მტრის ასაკი კი არა, მოხუცის აღნაგობა და ხასიათი განსაზღვრა. „რაღაც წარმოუგნებს მოხუცი? — ფიქრობდა კარაკუბა. — შეიძლება იგი ნაშუიფია ან ადგილებში, იცის გზა და მეგობრად მიპაირო? ეგებ მათი უფროსი და სხვები მხოლოდ თანხლები მიპირებ არიან? ან, შეიძლება, იმისთვისაც კი წამოიყვანეს, რომ მდევრის გამოჩინისთანავე შეატოვონ იგი მტრის და ანახისაში თვითონ მიიხილონ? ეგებ ეს ჯოხიც არ იყოს უბრალო რამ, იქნებ იარაღი შიგ ჩამალული? ან შეიძლება...“

„კარაკუბა მიუძევებოდა კვლს, იგი ზორს იყო საგუშაგოდან და დახმარების იმედი არავისგან ჰქონდა. თვითონვე უნდა გამკლავებოდა მტერს. ნაკვალევი ერთმანეთში ირეოდა, ეტეოებდა მძიმე გზამ მოქაუცა საზღვრის დარღვევებში. აი, აქ მცირე ხნით შეუსვენათ კიდევ. „ახსე ისინი დაილაღლენ...“ გაიფიქრა კარაკუბამ. — მეთაური აქვარებო, მაგრამ სხვებს უკვე აღარ შესწევთ ძაღლი, რომ მიკვნიდნ მას.“

ახლა საქირო იყო სირბილი, სირბილი რაც შეიძლება სწრაფად. კარაკუბა გაიქცა, გაიხად ქურდი; ცოტაოდინი სისხტუბეც იგძირნო, მაგრამ მცირე ხნით, წინდა და ეყვების ხმა მოესმა. უკვე ეწეა, მალე, მალე მალე დაეწევა საქიროს ჩუხად მიუაროს. თვალის დახამამებში გაიძირჩქებოდა, ასე უფრო მსუბუქად და უხშირ იმობრავებდა, ი, უკვე სულ მცირე მანძილს დარჩა. იგი შედგა, სული მოითქვა, საქირო იყო სიმშვიდე, სამოქმედო შედგის მოფიქრებდა. ბუჩქებისითი კი ადამიანთა მძიმე სუნთქვა იმყოფდა — გააშუშებოდა ისვენებდნენ, „საქიროს სწრაფად, მოულოდნელად თვდასხმა ისე, რომ გონს მოსვლა ვერ მოასწერო, იარაღ ვერ იხმარონ, საფარი ვერ გამოიყენონ“.

— შესდექი ხელები მაღლა!

შემდეგ, მოფიქრების საშუალება რომ არ მიეცა მტრისათვის, მტრისთვის ეცემა და იწეო:

— ზაგანოვ, შემოურე მარჯვენადნი ლავრენტევი — მარცხენად, დანარჩენები — ადგილზე! მიდიოთ, შემოურეთ! შემოურტყითი ინგუს, ცეც!

საზღვრის დამარღვევნი დაიბნენ. მათი წინამძღოლი ბუჩქებში გადახტა და იმწამსვე მოისმა მისი ღრიალი — ინგუსი დაფარინდა მზრებულ. სხვა გამოსავალი არ ჰქონდა, ვინ გამოვიდა, ხელში ასუჩა. ამასობაში ინგუსმა სხვებიც დაკინა, მოხუცს ჯოხი გამოგლიჯა ხელიდან და კარაკუბას ერთბაშინა. ბანდებანი იგნებოდნენ, იწყებებოდნენ, ტრთმანთის აწყებებოდნენ, ვერ ვაკეთო ვინ ყვიროდა, ან მესაზღვრეები საით იყვნენ. კარაკუბამ ისარგებლა არტულობით, ერთად მოუყარა თავი გაშუშებს და ხელები აკეცებინა.

„ზაგანოვ, ლავრენტევი, ივანოვი — განაგრძობდა ემბაკობას კარაკუბა. — ახა, დადამოწმეთ, მე კი ვინცხრეკ, თუ განაგრძობს ცხადონ, ესროლეთ, არ დაიწყოთ!“ მის ქაჩქაშინდან მათუფერი ამოიძრო და ჩხრეკას შეუდგა. ბუჩქებში

ცვივოდა რევოლუციები, ხანჯლები, ჯიბის ნათურები, შხამით სახსე ქალები.

ბანდის მოთავე სხვებზე ადრე მოვიდა გონს, რევოლუციის ამოსაღებად ჯიბეში ჩააკურა ხელი, მაგრამ დაასწრო ინგუსმა. ძაღლის ბასრმა ეშვებმა წელ მის სახესთან გაივლევს. გაჩრჩია მეთხე. მიხუთო... „სწრაფად, სწრაფად! — აჩქარებდა იგი თავისთავს, — დრო გადის. მოულოდნელობის ეფექტი იკარგება, შეიძლება მთავრცე გამოწნ. დღეს.“

მესაზღვრეების ხმა რომ არ ისმოდა, ჯამუშები თანდათან მიხვდნენ რომ ანკესზე წამოეგვენ; ჩამოხმარა. ღვარძლიანმა მოხუცმა, რომელმაც ინგუსმა ჯიბის გამოგლეჯა ხელიდან, უცებ ქალური გამყინავი ხმით დაიკივლა:

— გვატუებო! დაკა მაგას!..

უცებ ხმა ჩაუწყდა. ინგუსი ზურგზე შეახტა. წააცია იგი და კისერი დაუბინა.

— ამხანაგებო, შემოირტყით არამზადებს! ზეანივო, გაუტებ წინ, მე უკან გამოგყვებით! აბა, მწყრივში დადებით! ნახიჯით იარ!

საზღვრის დამარღვევნი შექუჩდნენ, მწყრივად დაქუჩუნენ და წყველა-კრულვით გასწიეს წინ. ამ დროს მთავრემ გამოანათა და მის მიმჭრალ შუქზე გამოჩნდა ჯამუშების გაფორმებული სახეები. ხელგაწეული მიხვევობდნენ ბილიკს და აქეთ-იქით აცეცებდნენ შეშინებულ თვალებს. კიდევ ათიოდე ნახიჯი და ბანდიტები საბოლოოდ დარწმუნდნენ რომ მათ მხოლოდ ერთი მესაზღვრე მიერეებოდა.

ორივე ხელში მათუერმოძარგებელი კარაცუბა კი უკან მიხვევოდა ბანდას. მაგრამ კიდევ დიდხანს შეძლებენ ის და ინგუსი მტრის შუკავებას?

მთავრის ვერცხლისფერი დისკო დრუბლებს მიეფარა. „აი, ახლა, ახლა... — იმეორებდა თავისთვის კარაცუბა. დრუბლების შავმა ლაქამ მთლად დაფარა მთავარი. წვიმაც წამოვიდა და უცებ, თითქოს ამას ელოდაო, წინ, სიხნელიდან რევოლუციის გავარდა. ტყვიამ საფეთქელთან გაუწივლა კარაცუბას, იგი მოხრუნდა და უშისამართოდ რამდენიმე ტყვია ბუჩქებს მიახალა, ვიდაცამ ფეფარი, დაცა, წამოგდა და ისევ დედია ინგუსისხან დატორილი.

— შესდექი ხელები მაღლა! — გაცოვდა მესაზღვრე. — მოგვლაქი უკან, ქვეწარმავლო!

ორი გასროლით მან ის ახმახი დაწვინა, მასზე რომ მოიწვდა. ინგუსმაც იმარჯვა და გონებადაკარგული მოხუცი ტალახში გაავარა, შეზღებ ოფიცერს სწედა ყელში და ხელები ააწვივინა, მაგრამ ოფიცერი არ ნებდებოდა, იგი ჯამუშებს მაინც იერიშისაკენ მოუწოდებდა. „ესროლით ძაღლს! ესროლით!“ — ყვიროდა იგი.

ისევ აღმართა კარაცუბამ მათუერი და მტკიცე ხმით დაიძახა:

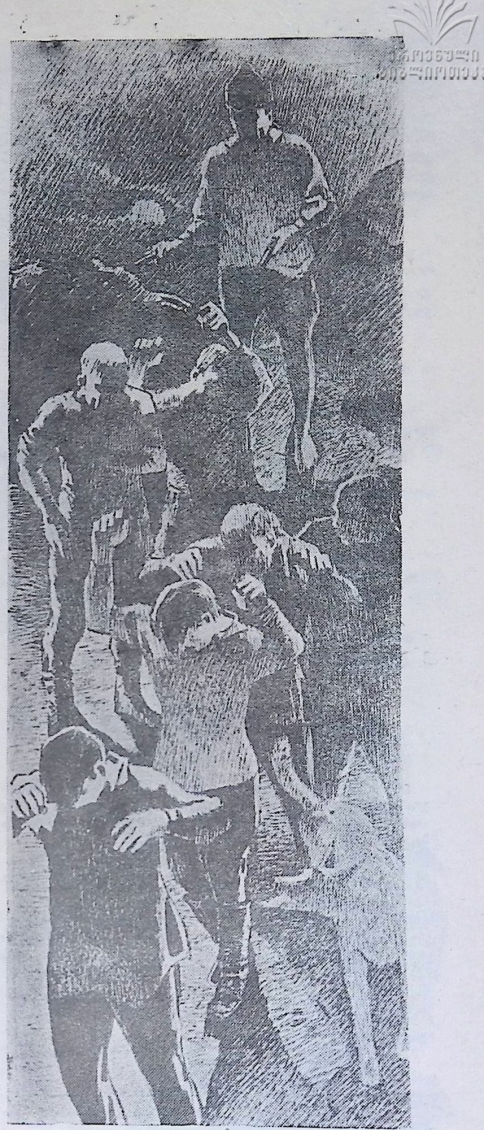
— გეხვრით!

მთავრემ გამოანათა. მისი მიმჭრალი შუქი კარაცუბას ძარღვიან ხელში ჩაბღუჯული მათურის შავ ჯოღალზე გასრიალდა.

ოფიცერმა უკან დაიწია, სხვებიც ხელაწეულები უკან იწვიდნენ. ამ დროს მოისმა ტოტების მტვრევისა და აღმიანის მძიმე სუნთქვის ხმა. იქვე თოფიც გავარდა. ახლა კი საბოლოოდ დაიბნენ ბანდიტები, ერთად შევგუფდნენ და მიეკრჩინენ ერთმანეთს.

— აი, ახე დაწვივით ორ-ორად! — დაიყვრა კარაცუბამ. — წინააღმდეგობა გაბედით? აბა, უფრო მაღლა ხელები! ნახიჯით იარ!

მთავრის შუქზე ახლა კარგად გამოჩნდა, როგორც საცოდავად მილასლახებდნენ თავდაბრილი ჯამუშები. უკან კი მათ განაწამები კარაცუბა მიხვევოდა. ხოლო სულ ახლოს ზორცვიდან უკვე ისმოდა კარაცუბას დასახმარებლად მოსული

ორივე ხელში მათუერმოძარგებელი კარაცუბა უკან მიხვევოდა ბანდას.

საბუთა მესაზღვრეების აჩქარებული სუნთქვა და შეძახილები.

— ზეანივო, ძვირფასო, შემოუარე წინდანი! შემოირტყით ვარშემო! — ახლა უკვე მხიარული ხმით შესძახა კარაცუბამ.

თარგნა ზურაბ ლიუპაშვილი.

მ. ბრეჟნერი

ნახ. გ. თოთბაძის

ს ა ბ უ თ ა რ ი მ ო ლ ი ბ ა ვ ე ე

ერთხელ, გაკეთილებს შემდეგ, როცა ჩვენს რედკოლეგის ფაქმანის სუფთა ფურცელი გაეშალა და კედლის გაზეთის მორიგ ნომერს გეგმავდა, კლასში ბორია კალინინი შემოვიდა.

— ბავშვებო, — თქვა მან, რატომღაც შემეცხარმა, — აი, მე ვიფიქრე... და ჩემის აზრით... მგონია, ჩვენ შევძლებდით იგავი მოკვეთვებისა, ა?

წუთით გავწუმდით, იმიტომ, რომ არც ერთხელ არ მოვსვლია ასეთი რამ აზრად. მე, როგორც იუმორის განყოფილების გამგე, რასაკვირვლია, დავინტერესდი ამ წინადადებით.

— ჩვენ კი მოვთავსებდით იგავს, — ვთქვი მე, — მოიგავე რომ გვეაუღებს... და რადგან ასეთი არა გვეავს, აბა, იგავიც საიდანღა გვექნება.

მაშინ კი ბორია კალინინმა ქურთუკის ჯიბიდან ქაღალდის ფურცელი ამოიღო და განმიწოლა. სანამ ჩვენ ვითხულობდით, იგი გაუცაცოცებთ შემოგვეყურებდა სახეში.

— როგორია? — იკითხა მან, როცა წავიკითხეთ, და გაწითლდა.

— ეს იგავი აჩვეული და კრავი“ გუშინდელ შემთხვევას აღწერს, არა? — ჰკითხა ჩვენმა რედაქტორმა იური მუხინმა.

— დაახ, — მიუღო ბორია კალინინმა.

საუბარი იმის შესახებ იყო, რომ გუშინ, შეხვედრების დროს, შეიქცესკლასელი გრაჩოვი აუხირდა მკორეკლასელ კუნძინის და მანამ არ მოეშვა, სანამ ჩხუბში დარაჯი ფეოდოროვიჩი არ ჩაერია.

— მეგობარ, — ესე იგი ვერაზოვი? — ჰკითხა რედაქტორმა. ბორიამ თავი დაუქანა.

— კრავი კუნძინია?

— კუნძინი, — დაუდასტურა ბორიამ. მუხინი ჩაფიქრა.

— გასაგები იქნება კი? — წარმოთქვა მან იკითხ.

— ჩემის აზრით, კი, — უპასუხა მოიგავემ, — ეს ხომ ალღორიაა?...

— მეც ვიცი, რომ ალღორიაა! — თქვა რატომღაც გაგაერებულმა მუხინმა. — ჩვენ კი გვესმის, მაგრამ ისეთი მკითხველებიც ხომ გვევს, რომელთაც ალღორია გერ არ უსწავლიათ, მათ ებითეტის შესახებაც არა გაუგონიათ-რა, ეხლა შენ მიიღი და ალღორიაზე ელაპარაკე.

ჩვენს რედაქტორი ჩაფიქრდა, შუბლი შეიგუმუნა.

ბორია კალინინი დუმდა. ბევრმა არ იცოდა რა ეტასუხა. აქ კი ჩვენ წამოვერწყველეთ. ვუმტკიცებდით მუხინს, რომ იგავში ყველაფერი გასაგებადა აღწერილი. საქმე იმით დამთავრდა, რომ იგავის კედლის გაზეთში მოთავსება გადაწყვიტეთ. მხოლოდ მუხინი დაყინებით მოიხოვდა, რომ იგავს თავზე ჰქონოდა ასეთი წარწერა: „წოგიერთი შეიქცესკლასელები აწუხებენ წოგიერთ ბატარებს!“. და როცა ამაზე შევთანხმდით, რედაქტორს უკვე აღარაფერი ჰქონდა კალინინის იგავის საწინააღმდეგო.

რამდენიმე დღის შემდეგ კედლის გაზეთი ჩამოგვიდგო. დიდ დასვენებაზე მის ირგვლივ ბავშვები შეჯგუფდნენ. ყველამ ყურადღება, უპირველეს ყოვლისა, იგავისავე იყო მიპყრობილი. მის ქვემოთ მსხვილი ასოებით იყო გამოყვანილი: ბორის კალინინი. თვითონ ბორია კი ცოტა მოშორებით იდგა და მკითხველებს თვალ-ყურს ადევნებდა.

მკითხველები იქვე, კედლის გაზეთთან მსჯელობდნენ იგავისა და მისი მხატვრული ფაქტორების შესახებ. ნახატზე გამოსახული იყო მეგობარი — გრძელი, ხანჯლის მსგავსი ე-

ვებით; წინა თათები პატარა თიანისთვის მოედრებოდა, თუმცა იფინო ლაპარაკი იყო კრავზე და არა თიანზე.
ხავეშები კისხვადნენ ჩვენი გავთვის მხატვარის იმიტომ, რომ მან თავისი ნახატით მხოლოდ გააღუტა ივანი. მხატვარი კი თავს იმართლებდა და ამტკიცებდა: კრავი და თიანი ერთი და იგივეა.

ივანი ყველაზე მოეწონა. მე მესმოდა, და ახლათ ბორია კალნინისა; თუ როგორ ლაპარაკობდნენ ერთმანეთს ბავშვები.

— ახლა კი გვევას საკუთარი მოძებნი!
— გინახავს როდისმე ის კალნინი? მგონი მეექვსე „ბ“ კლასებით უნდა იყოს.

— ხომ ზორბად დაწერა გრანოვზე?..
თვით გრანოვის ივანი არაფრად ემაზნია. ჩვენ არც გვიფიქრია, რომ იგი აღტაცებული დარჩებოდა. მაგრამ იმას, რაც მომდევნო შეხვედრაზე მოხდა, სრულიად არ ველოდით.

გრანოვმა მოკუმშული მუშუტები ზურგს უკან ამოიფარა, კალნინთან მივიდა და ჰკითხა:
— მითხარი, მე ვარ მგელი?
მოიგავე გაფითრდა.

— ჯა, თქვი, მე ვარ მგელი ხომ?! — გაუმეორა გრანოვმა; უფრო ახლოს მიიწია კალნინთან, მკერდს მიახვედრა.
— შენ რათა? — ჩუმად თქვა ბორიამ და ერთი ნახივით უკან დაიხია.

— საიდან დაასკენე? ეს მე უბრალოდ გამოვსახე... საერთოდ ზულოვანი.

— ოპო! მე ხომ ვამბობდი! — იყვირა გრანოვმა გამარჯვებულის ტონით. გაიგონეთ? მე ხომ ვამბობდი, რომ ჩემზე არ დაუწერია!

ირგველი ბავშვები შეგრძობდნენ.
— აი, — მოგვმართა ჩვენ გრანოვმა, — ვინ უკეთ იცის ჩემზე და დაწერილი თუ არა, თქვენ, თუ კალნინმა? მან კი თქვა, აბა, კალნინს გაიმეორე!

და ბორიამაც მართალია უხალისოდ, მაგრამ მკაფიოდ გაიმეორა, რომ ივანი გრანოვზე კი არ არის დაწერილი, არამედ ისე, საერთოდ.

— ხომ ხედავთ — ხარობდა გრანოვი, — გთხვავთ აღარაფერ მოათითოს ჩემზე.

ჩვენ განცილებული ვიყავით მოიგავის საქციელით. მე ვთვლიდი, რომ ბორია კალნინი უბრალოდ შეშინდა. ზოგიერთებმა კი მაინც დაიფიქრეს, რომ შესაძლოა ბორიას მართლაც არ დაუწეროს გრანოვზე და კუნძინზე.

ჩვენმა რედაქციამ გადაწყვიტა ყოველგვარი აღფრთოვანების გარეშე გრანოვი კრიტიკის ჩამსობად გამოცხადებოდა, მაგრამ როცა დაუფიქრდით, მივხვდით — ამის გაკეთება არ შეიძლებოდა, რადგან თვით კალნინი უარს ამბობდა გრანოვის კრიტიკაზე და ჩვენ რაღა ვეუბნებოდით.

ნაწერები ვიყავით პირველ ივანს რომ ასეთი ბედი ეწვია. და როცა ცოტა ხნის შემდეგ ბორია კალნინმა რედაქციაში შეიწერა ივანი მოიტანა, იგი ჩვენ ნაკლებად მოგვიწონა.

თუმცა ეს ივანი სულ სხვა რამეს აღწერდა, მასში ისევე მგლები, ცხვრები და ენოტი მოქმედებდა. ჩვენ იგი კვლევის გაზრდით მოვაფასეთ, მაგრამ არა თვალსაჩინო ადგილზე და არც ნახატი დავგირთვით.

დახსლოვნები ერთი კვირის შემდეგ მან ისევ ახალი ივანი მომცა. ჩვენმა რედაქციამ იგი განიხილა და მუხინმა დაგვავალა მოიგავე მოსალაპარაკებლად გამოგვეძახებინა.

— კალნინს! შენს ივანეში რატომღაც სულ ერთილია იგივე ცხოველებია. ეს კი ამცირებს მათ ღირებულებას. შენ აიღე და კრილოვი წაიკეთებ...

ბორია კალნინი გაჩუმდა, დაუფიქრა და უკასხრა:
— რასაკვირველია, კრილოვმა მეტი მსცევით აიღო. — ცოტა ხანს გაჩერდა და შემდეგ დაუშატა: — და, საერთოდ, იგი უფრო გამოცდილი იყო...

ამ ლაპარაკის შემდეგ ბორია კალნინის შემოქმედებაში ორკვირიანი შესვენების პერიოდი დადგა. ორი კვირის შემდეგ

დღე დაწერა ახალი ივანი ჩვენს სკოლაში მომხდარი შემთხვევების გამო. წინადადებით მეექვსე „ა“ კლასის თითქმის ნახევარი უკანასკნელი გაკვეთილიდან გაიპარა გრანოვის გავლენით. ბორია კალნინმა ეს შემთხვევა, როგორც იტყვიან სახელდახველად გამოსახა, რასაკვირველია აღფრთოვანდდა ივანში მოქმედებდნენ არა გაკვეთილიდან გაპარული მოსწავლეები, არამედ ანცი ცხვრები. ყოჩი მათ ისეთივე სიტყვებით მიმართავდა, როგორც ივანი გრანოვმა წინადადებით მოსწავლეებს მიმართა. ძალიან კარგი ივანი იყო და მცენც მოვათავსებდა გავლენა. ეხლა კი ვეღარ დაიძვრენ თავს გრანოვი! — განაოხლით ჩვენ.

იმ დღეს, როცა კვლევის გაზრდის ნომერი გამოვიკვლიეთ, გასცხვრების შემდეგ, ვახსენდებოდა რომ ჩავდიოდით, დავინახე: გრანოვის ბორია კალნინი კვლდთან მიემწყვდია და ზუსტად ისევე, როგორც პირველი ივანის გამოქვეყნების დღეს, ხმახალად ეკითხებოდა:
— თქვი, მე ვარ კოჩი?
— შენა ხარ! — დავიფიქრე მე ზორიდან და იქითკენ გავიშვირე.

— ასევე უნახებე მაგას, რას ვარსებულხარ, ბორენკა! გრანოვი ჩენს მისულას არ დაელოდა, კალნინის მუშუტი სასწრაფოდ ცხვრითაა მოუტანა და შეკითხვა გაუშეორა. მე ვაგვიანე როგორც უნახება მას ბორიამ.

— რას ამბობ, გრანოვ, შენ სულ არ გამოიმისხისხის ივანეში, არც კი მიფიქრია.

სახტად დავრჩი.

მას შემდეგ ჩვენ ბორიას ივანებს აღარ ვებუდვით და საერთოდვე ჩვენს გაზეთში ივანი არ არის. მაგრამ თუ ჩვენს სკოლაში რედაქცია მოიგავე გამოჩნდება, ჩვენ მის ივანეს მოვათავსებთ კვლევის გაზრდით.

თარგმანი ნ. ხაშტისისა.

— ჯა, თქვი, მე ვარ მგელი ხომ?!

პიონერული ამბები

კონკრეტული მატალიტი

ვანის რაიონის სოფელ ამაღლების საშუალო სკოლის პიონერებმა კონკრეტული სასარგებლო და ხალისიანი წამოწყების შესახებ რომ შეიტყეს, კოლმეურნეებს ესტუმრნენ და უთხრეს: წიწილები მოგვეცი და გამოგზირდით, ერთიც არ დავკვალდებო!

უფროსებმა პატარები შეაქეს და ორასი წიწილა მიუთვალეს. „წიწილებს შემოდგომაზე ითვლიანო“, ღიმილით ჩაილაპარაკა ერთმა კოლმეურნემ.

ორასი პატარა წიწილა სკოლის ეზოს რომ მოედო, მთელმა რაზმეულმა მოიყარა თავი. სიხარულმა მოიცვა ყველა. წიწილების მოვლა-პატრონობის საქმეს მებუთეკლასელი ტასია სტონაგოვა ჩაუღვა სათავეში. მან საქმე ისე გაანაწილა, რომ არცერთი ნორჩი მეწიწილე უსაქმოდ არ დარჩენილა.

მაყვალა და მაგული ტყეშელაშვილებმა, მანანა დელაშვილებმა, გუგული ჯანელიძემ და ნარჯიზ ჩიჯავაძემ საწიწილე დასუფთავეს. გულია კლდისაშვილმა და ომარ ტყეშელაშვილმა კი წიწილებსათვის საკვები მოამზადეს. ეს იყო პირველი დღეს. შემდეგ კი პიონერებმა მორაგებობის სიაც შეადგინეს, და გაჩაღდა საქმიანობა.

რანძმული კი არა, ახლა კოლმეურნეობაც ამაცოს პიონერების საწიწილე ფერხობი.

ს ა ნ ტ მ რ ე ს ო ბ ა მ ო ვ შ ნ ა

გასულ თვეს, თბილისში, რკინიგზის მხატვრული აღზრდისა და ტექნიკური პროპაგანდის სახლში მოეწყო მოსწავლეთა შემოქმედებითი გამოფენა.

გამოფენის შესასვლელში ყურადღებას იპყრობდა ნორჩი ლურჯლების შმილ მოგზანოვის, ვიქტორ მეუნიცევის და გიორგი კოშკაძის დამზადებული მაგიდა და კარადა. ნორჩი ლურჯლების გამრჩე ხელით ნოსტატარ ავეჯს აღტაცებაში მოჰყავდა მაყურებელი.

იქვე, ყურადღებას იპყრობდა ნორჩ რადიომოყვარულთა და ტექნიკოსთა როული ნამუშევრები. პირველი განსაკუთრებით დიდხანს ჩერდებოდნენ ხელსაწყოთა, რომელიც თბილისის რკინიგზის მეხუთე სკოლის მოსწავლე მანათლ ქათამაძემ დამზადა. გამოფენის თანამშრომელმა ხელში აიღო ნათურა და მავთულისაგან გაკეთებულ ევალური ფორმის საგანს მიუახლოვა. ნათურა აინთო. რაშია საქმე! გაუკვირდათ მნახველებს. თანამშრომელმა პიონერებს აუხსნა, რომ ეს იყო ელემენტარული ნათურა და მავთულისაგან გაკეთებული ევალური ფორმის საგანს მიუახლოვა. ნათურა აინთო. რაშია საქმე! გაუკვირდათ მნახველებს. თანამშრომელმა პიონერებს აუხსნა, რომ ეს იყო ელემენტარული ნათურა და მავთულისაგან გაკეთებული ევალური ფორმის საგანს მიუახლოვა. ნათურა აინთო.

კარგი იყო აგრეთვე 50-ე სკოლის მე-7 კლასის მოსწავლის ვიანესლავ კარპოვის ნამუშევარი — ორლაპიანი მიმღები, ფოტორელები, სინდიკატორები და რთული რადიოსქემები.

ჭრაკერის სტენდთან განსაკუთრებით დიდხანს გოგონები ჩერდებოდნენ. მოწონება დიძისა-ხუტა მოსწავლე დინარა დოლიძის შეკერილმა საბავშვო ტანსაცმელმა.

ნორჩ ნატურალისტთა სტენდებს რომ ჩაუვლიდით, საცდელ ნაკეთებულ გეგონებოდათ თავი. გამოფენაზე 1.000-ამდე სანერგოსო ექსპონატი იყო წარმოდგენილი. ყველგან მათგანში იგრძობოდა შრომისადმი სიყვარული.

„მწვანე საკლასო ოთახი“

შესანიშნავ ადგილზეა წამოჭიმული სოფელ ქვეშის რეწლიანი სკოლის შენობა. სკოლის ეზოდან ხელსაგულივით მოჩანს ქართლის ბარაქანის ველი. უყვარს ამ სოფლის ბავშვებს თავიანთი სკოლა. უყვართ სკოლის კარ-მიღამო. სწორედ ამიტომ ცდილობენ სულ უფრო და უფრო გაამშვენებინონ იქაურობა.

ეზოს ბოლოში კაკლის ხე დგას. მის ძირში ზურმუხტისფერად ბიზინებს მდელი. აი აქ, ამ კაკლის ძირში აწყობენ ბავშვები „მწვანე საკლასო ოთახს“.

პიონერებმა მხეიარა მცენარეები დათესეს კაკლის ვარშეში. როცა თესლი მწვანედ ამოიწვრა, მათებე გაუბეს მიწიდან კაკლის ტოტებამდე. მცენარეები ძაფებს ზემოთ აჰყვანენ და ტოტებზე დამაგრდნენ. როცა ფოთლებითა და ყვავილებით შემომოსნენ, ერთმანეთს გადახევიან და ოთახის კედლებზე მზად იყო. სახურავი კაკლის ხე იქნება, კარის ადგილიც დატოვებულია.

— ამ ზღვხოს შიგ მაგიდებსა და სკამებს გავაკეთებთ და შემოდგომაზე, სწავლა რომ დაიწყება, ბოტანიკის გაკვეთილებს აქ ჩავატარებთ, — ამბობენ წახალისებული პიონერები და უფრო მეტი მონდომებით ეკიდებიან მწვანე საკლასო ოთახის კეთილმოწყობას.

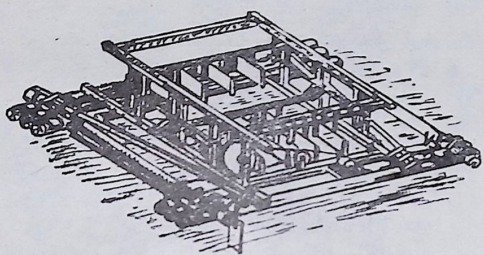
„ჯიზის“ პიროსადგური

თქვენ წინაშე უკანალო პიროსადგურია. მის თავისი სიბატარავის გამო ეწოდა „ჯიზის“. იგი ააგო მოსკოვში ი. ვ. ლოგინმა. ასეთი პიროსადგური იდგმება ზომიერებზე ან ტივზე. წყლის დინების ძალა პირინონტალურ დერბზე პარალელურად დამაგრებულ ფრთებს ამრუნებს, ამ ფრთებს კი სახსრების საშუალებით მოძრაობაში მოჰყავს მუხლა მილივი, რომელიც თავის მხრივ აბრუნებს გენერატორს ან ამირად მიიღება ელექტროენერგია.

ამ სადგურის აწყობასა და დამუშავ

სულ რამდენიმე საათი იხარება. ისეთ აზღვლებში, სადაც ზამთრობით მდინარეები იყინება, პიროსადგურები მდინარეზე მოწყობილ სათბურებში იმუშავენ. უკანალო პიროსადგურები შესაძლებელია მოწყოს მდინარის როგორც სივანზე ისე სივრცეზე.

ჩვენს ქვეყანაში ოციათსზე მეტი პატარა პიროსადგო და მათი საერთო სიგრძე მილიონ კილომეტრზე მეტია. ამა დავფიქრდეთ და წარმოვიდგინოთ, თუ რამდენი ელექტროენერგიის მოცემა შეუძლია „ჯიზის“ პიროსადგურებს.

ლუშინი — სპორტის ძალაში

საქმარისა თუნდაც ერთი წელი გაცარით ისე, რომ არ ნახოთ მოსკოვი, ბევრ ადგალს ვეღარც კი იცნობდა. აი, მაგალითად, ლუშინი. ერთი წლის წინათ სრულიად მოუწყობელი ადგალი იყო აქ. ახლა იგი ხარანოებშია ჩამჯდარი და მალე სამუთაო კავშირის ხალხთა სპორტკლავის მონაწილეებს გაუღებს კარს — მწყობრში ჩადგება მსოფლიოში ერთ-ერთ უდიდეს სპორტულ გიგანტს.

ლუშინის სპორტული კომპლექსი რამდენიმე ძირითადი ნაგებობისაგან შედგება. მთავარი არენა სტადიონია, რომელიც 105 ათას მაყურებელს დაიტევს. მისი ახლოს 15 ათას ადგილიანი გახალხთი სპორტული დარბაზია. იქვე კი ღია სატურაო აუზია, მდალი სპორტში კომპლექსი. მთავარი სტადიონის ტერიტორიაზე მოწყობილია სხვადასხვა სპორტული დარბაზები, სასტუმროები, რაღო

და სატელევიზიო გადაცემათა ოთახები. აქ რადიოკომენტატორებს საშუალება ექნებათ ერთდროულად ორმოც სხვადასხვა ენაზე გადასცენ რეპორტაჟი სპორტულ ასპარეზობათა შესახებ. ლუშინისაკენ ახლა ყოველმხრიდან მიდის გზა. ასფალტით იფარება საგზაო მაგისტრალები, მიჰყავთ ტრულელების სანჯი, მიწის ქვეშ მეტრის მშენებლობაა გაიხლებული. იქვე კი მდინარე მოსკოვზე შენდება ნავმისადგომი.

ლუშინის მშენებელმა მოსკოველმა ახალგაზრდობამ პირობა დადო, რომ მშენებლობა ვადაზე დამთავრდება და ახლა ათათასიანი ახალგაზრდული კომპლექტივი უნდა დაეღუპო შეკრებილია საქმეს.

ორიოდე თვის შემდეგ, აგვისტოში, ლუშინის სპორტული ქალაქი ათასობით სპორტსმენს, მაყურებელს და უცხოელ სტუმარს გაუღებს კარებს.

ერთი უბედურება, აღმამათა სასოწარგვეყალბილი ოლევა, თავდგურითა დასახალისებელი მინარეის სიმკაცრე უნახავს ბასტილის პირქუშ კედლებს — საფრანგეთის მეფეთა ბორბების ამ უტუტ მოქმეს!

ამ საშინელი ციხის ზოგიერთ საკანში წყალი იყო ჩაყენებული, ზოგიერთ კერადაბა გალამის კი აღმამანი იძულებული იყო მათი თვეები მიხრილი გაეტარებინა. ბასტილაში ნათლი, შიანის და ყვეალებით მორთული საკანო იყო. იქ რბილი ხალიჩებით მორთული საგარძღები იდგა, მაგრამ, თუ ენამ დაჯალდას შეეცდებოდა, სავარძელი უმაღ ჩავარდებოდა, წატივებოდა და დაწებდაყრილ ბორბალს პაროეგებოდა.

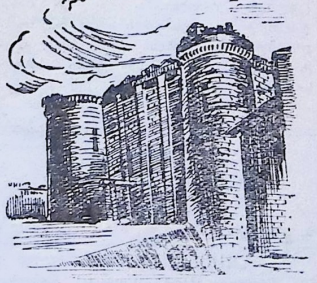
ბასტილა საშინლად სძადა ხალხს. 1789 წლის 14 ივლისს აჯანყებულმა პარიზელებმა შტურმი აიღეს ბასტილა. ხალხის ღელსასწულს სახლგანი არ ჰქონდა. საყრობილო საყენებო ადგილი იქნა მიწიდან, მის ადგილს ხალხმა დიდი მოედანი მოაწყო, წარწერა — „აქ ცეკვავენ“ გაუყვია და ეს დღე ნაციონალურ ღელსასწულად გამოაცხადა.

ბასტილის არქივი გამოქვეყნებული იქნა. პატარაობა სიბებ ძალზე გრძელი აღმოჩნდა, ბევრი მათგანის ნამდელი ენაობის დადგენა არ მოხერხდა. ყველაზე მეტი დევა და კამათი გამოიწვია ერთმა უცნობმა პატიმარმა, რომელიც „კეინის ნილაბის“ სახელით იყო შეტანილი სიაში. 1698 წელს საყრობილოში მოუყვანიათ ვილცე უცნობი პატიმარი, რომელიც მანამდე მრავალი წლის განმავლობაში საყატროლო საშუაობებზე ყოფილა.

მეფის ბრძანებით ახალი პატიმრისათვის თავზე ტყინის ნილაბი ჩამოუკვეთა. რომელსაც მოძრავი ყბა და თვალბისათვის ამოკრილი არე ჰქონია დატოვებული. იგი ყველაზე ყრუ დილაგში დაუმწყვდევიათ, სადაც ტანჯვაში გატარებია ხუთი წელი, შემდეგ კი გარდაცვლილა.

...ამბობენ, — იგი თავისსავე წვერს დაუღრჩვია.

საფრანგეთის მშრომელები დღესაც არ იფიქვენ ბასტილის მსხვერპლთა სხვენს. ყოველწლიურად, 14 ივლისს, ცეკვა, ხიმღარა და ღელსასწულთა პარიზში,

აკინის ნილაბი

1368-81 წლებში არქიტექტორ ჰუგო ბორისის მიერ პარიზში აგებულ იქნა ბასტილის საყრობილო, რომელიც ოთხასი წლის განმავლობაში ყველაზე საშინელი ციხე იყო ევროპაში.

ასობით უღანაშულო აღამიანი იტანჯებოდა ბასტილის ჯურღმულელები; იქ მოხვედრა ნიშნავდა, რომ აღამიანი ცოცხლად დამარხდებოდა; მის ბნელ თაღებს იშვიათად თუ დაღწევდა ვინმე თავს. ბე-

თავგზები თვითმფრინავში

ერთხელ აეროდრომზე თვითმფრინავში თავგები შეპარულიყენენ. თვითმფრინავი რომ ჰაერში აფრინდა, უბილეთო „მგზავრებს“ მოსყვენრობა დაეტყო, ხან იქით ეცენ, ხან აქეთ; ორი მითანი კარებში დარჩენილ არემოც ე გაჭირა და ქარმა ორივე უმაღ თვითმფრინავიდან გადაისროლა.

როდესაც თვითმფრინავმა უფრო მიდლა აიწია, მფრინავმა კანგბადის ნიღბი გაიკეთა. უჰაერობით შეწყუბებული ერთი თავი მფრინავის კომბინაზონს ახკვა, ნკაპამდე მიაღწია და ცხვირი ნიღბის კიდეს მიაბჯინა, საიდანაც უანგბადის მაცოცხლებელი ნავი იპარებოდა. მფრინავი თავეს ხელში იყვანდა, ხან იქით სვამდა, ხან აქეთ, მაგრამ თავი გაქცევის არ ცდილობდა.

მხოლოდ მაშინ მოსცილდა თავი მფრინავს, როცა თვითმფრინავმა დაბლა დასწება დაიწყო; მოძებნა თავისი პირვანდელო საყოფელი და ისე განჯარძი მგზავრება.

ხმაურობაზე თუ არა ზღვის ბინადარი

სანაბიროზე მდგომ აღმთანს ჩვეულებრივ ეჩვენება, რომ ზღვის სიღრმეში სრული სიწყნარია გამეფებული, სინამდვილეში კი წყალქვეშა სამყარო მოცულაა ზღვის ბინადრთა ხმაურით.

თანამედროვე სანავიგაციო ხელოვნებაში არსებობს ხმის დამკერი მგაღდ მგრძნობიარე ხელსაწყოები. ასეთი ხელსაწყოებით შესაძლებელი ვახდა ზღვის ცხოველთა ხმაურის მოსმენა.

სკადასტვა ცხოველი სხვადასხვაგვარ ხმას გამოსცემს. შხეულის მაგვარ ხმას გამოსცემენ წვრილი ჯიშის კობოები. ჭაწყების დიდი გუნდის ხმა ბარტყების ჟივის ემსგავსება. ვერცხლისფერ კაპარკინას არასასამოუნო ხმა აქვს.

ენობილია, რომ წყალი ხმის კარგი გამტარია. ჰაერში ხმა 340 მეტრის სისწრაფით ვრცელდება წამში, ხოლო სარდენების ხმაური წყნარ ღამეში ზვირთების ცემის ხმას ჰკავს.

წყალში ხმაური შორს და ნაკლებუცელო ვრცელდება. წყლის ბინადართ კარგად ესმით ხმაური და მოთხოვრებულ სადრთხეს ვრიდებან. ამიტომ არის, რომ მგბადრებმა სრულ სიწყნარეს იკაცენ თევზობის დროს.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

ეთერ ბასილაშვილი — სანქებო (ლექსი)	33
მურმან ლუბანიძე — დღეები არტეკში (ნარკვევი)	2
კ. გოგიაშვილი — საიღუმლო ყუთი (მეცა)	6
შაქრო სამაღაშვილი — პიონერების მოთხე (ლექსი)	12
ნინო ბეზარაშვილი — ნაბრალან (მოთხრობა)	13
მაშია ასათიანი — როგორ გაიანრა წყლის წვეთმა ნაბერწყალი (ლექვენდა)	17
ხაკურ ხახტურიძე — მონოგრაფია ეკატერინე გაბაშვილზე (წერილი)	21
ზოფია ახმდ აბასი — შვიი შთა (მოთხრობა, თარგმნა ნინო სამუცაშვილმა)	22
დევიდე რაბაზიკივი — კარაკუბა (ნარკვევი თარგმნა ზურაბ ლემსელმა)	25
მ. ბრუნენერი — საკუთარი მოიგავე (მოთხრობა, თარგმნა ნ. ხაუთასმა)	28
პ ი ო ნ ე რ ტ ლ ი ა მ ბ ბ ე ბ ი	30
მ ო კ ლ ე დ ყ ვ ე რ ლ ა ფ ე რ ზ ე	31
გ ა ს ა რ თ ო ბ ი (გარეკანის)	3
გარეკანის პარველ და შკოთხე ვერდზე — „სახიფთო შოქნტი“ — ნახტი რ. ცუცვირიძის.	

ქურნალი დასურათებულა მხატვრების: გ. თოთბაძის, კ. შახარაძის, რ. ცუცვირიძის, დ. ხახუტაშვილის და გ. ფოცხიშვილის მიერ.

რედაქტორი რევაზ მარგაიანი

სარედაქციო კოლეგია: რ. ელანიძე, გ. ვარდოსანიძე, რ. თაბუკაშვილი, მ. ლუბანიძე, (პ/შგ. მდივანი), მარიჯანი, გ. ფოცხიშვილი (ამხატვრო რედაქტორი), ე. ქარელიშვილი, გ. შატერაშვილი, ბ. შელია. ვ. ჰელიძე

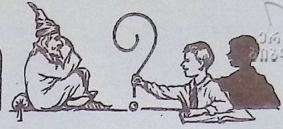
რ ე დ ა ქ ც ი ა შ ი შ ე მ ო ს ო ლ ი მ ა ს ა ლ ე ბ ი ა ვ ტ ო რ ე ბ ს ა რ უ ბ რ უ ნ დ ე ბ ა თ, | ფ ა ხ ი 2 მ ა ნ .

„ПИОНЕРИ“ Ежемесячный детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. июль, № 7 1956. Тбилиси, Плиханова, 91. რედაქციის მისამართი: თბილისი, პლენანთვის პროსპ. 91 ტელ. 3—81—85. საბლიტგამი.

უცნებანტირაგი 15.000, ხელმოწ. დასაბ. 4/VIII გამომც. შვეც. № 303, სტამბის შვეც. № 764, პოლიგრაფკომბინატი „კომუნისტტი“

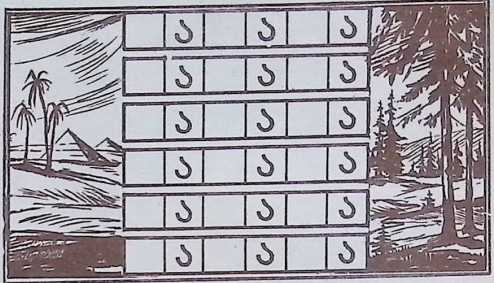
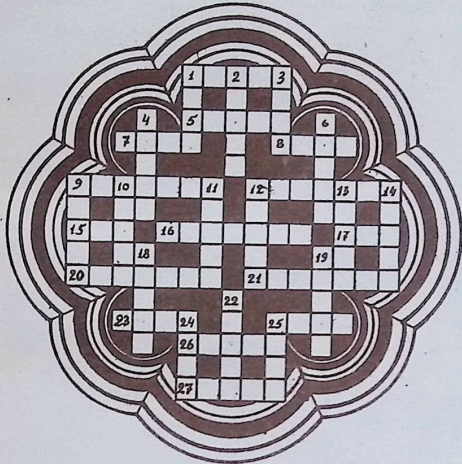

ბასართობი

კროსმორდი

გეოგრაფიული სახელწოდებანი

ცარიელი უჯრედები შევსეთ თანხმობანი ასოებით ისე, რომ ჰორიზონტალურ მწკრივებში შეიძლებოდეს შემდეგი გეოგრაფიული სახელწოდებების წაკითხვა: 1. დნებრის შენაკადი, 2. სახელმწიფო, 3. უღანო, 4. ქალაქი კუნძულ კუბაზე, 5. არხი, 6. მდინარე სამხრეთ ამერიკაში.

ბ. ბასპარიანი

ჰ ო რ ი ზ ო ნ ტ ა ლ უ რ ა დ :

1. მოსწავლის ნივთი, 5. ზომის ერთეული, 7. სპორტის სახე, 8. გაზი, ანუ? 9. ჰონერული ღონისძიება, 12. ქვეყანა აზიაში, 15. მდინარე საბჭოთა კავშირის ევროპულ ნაწილში, 16. საბჭოთა კინოფილმი, 17. ეპოქა, ხანა, 20. ნახევარკუნძული ამერიკაში, 21. მინერალური სასუქი, 23. ჭაობის მრავალწლიანი მცენარე, 25. ფრანგი მწერალი, მოთხრობა „უსახლკაროს“ ავტორი, 26. ხილის ასხმულა, ჯაგანი, 27. გარეული ცხოველი.

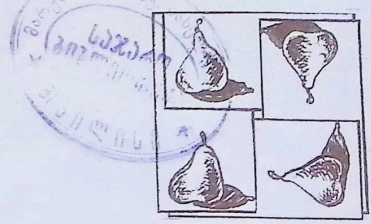
მ მ რ ტ ი ქ ა ლ უ რ ა დ :

1. კუთვნილებითი ნაცვლსახელი, 2. ნესტი, 3. დედამიწის ერთ-ერთი ნაწილი, 4. მდინარე საქართველოში, რომელზედაც აგებულია ელექტროსადგური, 8. დახრილი, აღმაცერი, 9. მარბარილოს საბადო საქართველოში, 11. რაიონული ცენტრი საქართველოში, 12. კურორტი შავი ზღვის სანაპიროზე, 13. ზაქარია ფალიაშვილის ოპერის პერსონაჟი, 14. მაჰმადიანთა სულიერი წინამძღოლი, მეთაური, 18. ქალაქი თურქეთში, 19. ჭუნების ბელადი, 22. გამოჩენილი ქართველი მხატვარი, 24. ტიმეტის ხარი, 25. გადაჭრილი ხე.

პასუხები ჟურნალ „პრონაის“ № 6-ში მოთავსებულ მასართობზე

პასუხი გეოგრაფიულ კროსმორდზე:
ჰორიზონტალურად: 3. ლომბარდია, 8. პიკი, 9. ვანი, 12. დანია, 13. ბერნი, 14. ტიგრი, 17. დნებრი, 19. კოროხი, 20. ტბა, 21. აღდანი, 22. უღანო, 25. სტეპა, 27. დუნაი, 28. ქურთი, 32. არხი, 33. ელბა, 34. ნიკარაგუა.
ვერტიკალურად: 1. სოფია, 2. კიევი, 4. ბორნეო, 5. რაიონი, 6. კილი, 7. ინდი, 10. ლანდშაფტი, 11. ჩრდილოეთი, 15. ირანი, 16. ზორდო, 18. ობი, 23. ცუსიმა, 24. სარემა; 26. პერუ, 29. უშუა, 30. სირია, 31. გენუა.

პასუხი თამსატამზე:

ოთხი ერთნაირი სწორკუთხედი საქიროა დალაგდეს ისე, როგორც ნახატზეა ნაჩვენები.

6.43/113-

საბავშვო
გაზეთი

